

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ
EESTI KEELE JA KIRJANDUSE LEKTORAAT

Anna-Olga Luga
SILLAMÄE ELANIKE EESTI KEELE ÕPE

Magistritöö

Juhendaja Mart Rannut, PhD

NARVA 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Anna-Olga Luga 21.05.2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. KEELEPOLIITIKA JA INTEGRATSIOON.....	9
1.1. IDA-VIRUMAA JA SILLAMÄE LINNA SOTSIOLINGVISTILINE KONTEKST	11
1.2. TÄISKASVANUTE EESTI KEELE ÕPPE KÄSITLUS RIIKLIKES DOKUMENTIDES JA TEGEVUSTES IDA-VIRUMAA VAATEVINKLIST	14
1.2.1. „Eesti keele arengukava 2011–2017“	16
1.2.2. „Tark ja tegus rahvas“	17
1.2.3. „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2011–2015“	18
1.2.4. „Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012–2020“	19
1.2.5. „Keelekliik“	19
1.2.6. Keelekursuste kvaliteedikontrolli puudumise psühholoogiline aspekt	20
1.2.7. MISA 2015.-2016. aasta tasuta keeleõppe kursused ja nõustamine	22
1.2.8. Idee Narva eesti keele majast.....	23
2. UURIMUS	24
2.1. METOODIKA	24
2.2. ÕPETAJATE HINNANGUTE ANALÜÜS EESTI KEELE ÕPPE KORRALDUSELE	28
2.3. SILLAMÄE ELANIKE INTERVJUUDE ANALÜÜS	33
2.3.1. Eesti keel koolis	33
2.3.2. Eesti keel õpingute ajal	34
2.3.3. Eesti meedia, keeleõpe ja informatsiooni saamine	37
2.3.4. Eesti keel ja töökeskkond.....	38
2.3.5. Motivatsioon	40
2.3.6. Kontaktide olemasolu ja keelebarjäär	45
2.3.7. Keeleõppe kogemus kursustel.....	49
2.3.8. Arvamused ja soovid.....	60
2.3.8 Intervjuude kokkuvõte	65
2.4. SILLAMÄE ELANIKE INTEGRATSIOONI HETKEOLUKORRA VASTAVUS TEOORIALE	66
2.4.1. Diaze (1995) teooria	66
2.4.2 Sotsialisatsiooni skaala ja lingvistiline kultuur	67
KOKKUVÕTE	68
SUMMARY	71
KIRJANDUS	74

ALLIKAD.....	75
LISAD.....	79
LISA 1. ANKEET IDA-VIRUMAA ÕPETAJATELE	79
LISA 2. IDA-VIRUMAA ÕPETAJATE VASTUSED	83
1. VASTUS (tööstaaž 25 aastat)	83
2. VASTUS (tööstaaž 10 aastat)	86
3. VASTUS (tööstaaž 31 aastat)	88
4. VASTUS (tööstaaž umbes 10 aastat).....	91
5. VASTUS (tööstaaž 26 aastat)	94
6. VASTUS (tööstaaž 15 aastat)	97
7. VASTUS (tööstaaž 11 aastat)	99
8. VASTUS (tööstaaž 20 aastat)	101
9. VASTUS (tööstaaž 25 aastat)	104
10. VASTUS (tööstaaž 10 aastat)	106
11. VASTUS (tööstaaž 3 kuud)	108
12. VASTUS (tööstaaž 3 aastat)	111
13. VASTUS (tööstaaž 17 aastat)	113
14. VASTUS (tööstaaž üle 20 aastat)	116
15. VASTUS (tööstaaž üle 9 aastat)	119
16. VASTUS (tööstaaž 19 aastat) – suuline intervjuu	121
17. VASTUS (tööstaaž üle 20 aastat) – suuline intervjuu.....	122
LISA 2. ANKEET SILLAMÄE ELANIKULE	123
LISA 3. INTERVJUUD SILLAMÄE ELANIKEGA.....	126
VANUSERÜHM 25-34	126
VANUSERÜHM 35-49	136
VANUSERÜHM 50-64	157
VANUSERÜHM 65-74	169
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	174

SISSEJUHATUS

Euroopa migratsiooniprotsessides on oluliseks teemaks keeleõppe korraldus. Riigikeele valdamine on tähtis kriteerium, mille järgi määratletakse inimese lõimitust ühiskonda. Elanike lõimumine ja riigikeele omandamine sõltub suurel määral riiklikust keelepoliitikast.

Eesti Vabariigi Valitsus võttis 10.02.1998. aastal vastu otsuse „Eesti riikliku integratsioonipoliitika lähtekohad mitte-eestlaste integreerimiseks Eesti ühiskonda“, mille järgi on riiklikuks probleemiks määratletud tunduva osa mitte-eestlaste eemalolek Eesti ühiskonnaelust, nende sulgumine omakeelsesse ja omameelsesse maailma. Dokumendis on viidatud üheksakümnendatel läbiviidud sotsioloogilistele uuringutele, mis kajastasid mudeli „kaks ühiskonda ühes riigis“ kujunemist Eestis ning tunnistasid „sedalaadi arengu ohtlikkust nii sotsiaalses kui julgeolekupoliitilises plaanis“ („Eesti riikliku integratsioonipoliitika lähtekohade mitte-eestlaste integreerimiseks Eesti ühiskonda“ heakskiitmine Riigi Teataja I 1998, 57, 866).

Integratsiooni ehk lõimumise teema on Eestis aastakümnete jooksul pälvinud palju tähelepanu. „Lõimuva Eesti 2020“ lõimumisvaldkonna arengukava koostamise ettepanekus Vabariigi Valitsusele on täheldatud: „ühiskonna sidusaks toimimiseks ja muust rahvusest inimeste edukaks toimetulekuks tööturul on vaja jätkuvalt toetada riigikeele kasutust aktiivsel ning kõrgtasemel, eesmärgiga aidata kaasa sihtgrupi hõivele riigisektoris. Laiendamist vajab keeleõppe metoodika, mis aitaks omandatud keeleoskust paremini kinnistada. Selliste meetmete rakendamine on praegu toimivast tavapärasest keeleõppest kulukam, eeldades oluliselt suuremat eelarvet“ (Kultuuriministerium 2012 „Lõimuv Eesti 2020“: 4).

Keeleõppe toetamine ja metoodika laiendamine on eriti aktuaalne küsimus Ida-Virumaal. „Eesti inimarengu aruanne 2014-2015. Lõksudest välja?“ täheldakse aeglast, kuid ilmset piirkondlikku segregeerumist ja seda, et „eesti keele seisund Ida-Virumaal pigem halveneb kui paraneb“ (Ehala 2015: 194).

Mitte-eestlaste integratsiooni ja nende keelevaldamise statistilised näitajad on kajastatud kultuuriministeeriumi hallatava sihtasutuse MISA monitooringutes. 2000. aasta integratsiooni-
monitooringu järgi oli eesti keele osas „kõige umbkeelsem Narva - Sillamäe telg“ (Proos 2000: 2), mis näitab piirkondliku riigikeele omandamise probleemi pikkaajalisust.

Põhjaliku tagasiside küsimine mitte-eestlastelt keeleõppe korraldusest näitab riigi soovi süveneda kujunenud sotsiolingvistikulisse probleemi mitte formaalselt, vaid sisuliselt. Koostöö rahvaga muudab riigi rolli nõudlikust kontrollijast, kes on huvitatud ainult tulemustest, mõistlikuks vestluspartneriks, kes aitab tulemusi saavutada.

2002. aastal viis TNS EMORI AS läbi „Muukeelse elanikkonna eesti keele õppe vajadusuuringu“. Kodulehel tutvustab MISA uuringut, mis käsitleb „sihtrühma ootused ja eelarvamused uue eksamisüsteemi suhtes“, annab soovitusi „kommunikatsiooniprogrammi arendamiseks“, selgitab, „kui palju elab Eestis venekeelseid inimesi, kellele ametialaselt kehtivad riiklikud keelenõuded“; lisaks selles on kajastatud, „millisest infost tunneb venekeelne inimene keeleõppijana ja eksamisooritajana puudust ning mis kanalite kaudu ta infot otsib. Vabas vormis vestluste ehk fookusgrupi uuringu käigus analüüsiti sihtrühma eesti keele õppe ja uue tasemeeksami sooritamise motivatsiooni“ (MISA raamatukogu „Muukeelse elanikkonna eesti keele õppe vajadusuuring“ 2002).

Käeoleva töö autoril ei ole samasuguseid ressurse andmete töötlemisel nagu TNS EMOR, kuid ta peab vajalikuks sarnast kaardistamise meetodit ning annab endast parima, et jätkuvalt lähtuda elanike tagasisidest eesti keele õppe kavandamisel ja läbiviimisel.

Käesoleva magistritöö „Sillamäe elanike eesti keele õpe“ eesmärk on määratleda peamisi probleeme täiskasvanute eesti keele õppe korralduses ning pakkuda uut keeleõppeparadigmat, milles õppijad muutuvad objektidest, keda tuleb õpetada, subjektideks, kellel on võimaldatud arendada oma eesti keele oskust vajalike tugesüsteemide abil.

„Kvalitatiivses uurimistöös kasutatakse induktiivset (üksikult üldisele) strateegiat, milles uurija liigub vaatlemiselt tulemuste üldistamisele. Spetsiifilised vaatlustulemused üldistatakse reegliteks, et seejärel püstitada hüpoteesi või luua teooriat.“ (Õunapuu 2014: 60)

Magistritöö strateegia põhineb kahe aspekti vaatlemisel: a) tagasiside puudumine Sillamäe elanikelt eesti keele õppe kohta on seotud madalate tulemustega riigikeele valdamises b) õppijate kogemuste ja vajaduste edaspidine arvesse võtmine võimaldab nii parandada keeleõppe korraldust kui ka kasutada integratsioonile mõeldud rahalisi vahendeid tõhusamalt.

Ülaltoodud aspektide vaatlemisel kogutakse andmeid riiklikest dokumentidest, piirkonna eesti keele õpetajatelt, Sillamäe linna elanikelt.

Uurimisprobleemiks on Sillamäe elanike eesti keele madal tase enesehinnangulise keeleoskuse ja omandatud keeletaseme järgi.

Triin Vihalemm määratleb inimeste hinnangut oma keeleoskusele kui hübriidset kategooriat, mis „peegeldab rohkem või vähem kriitilisest refleksioonist oma oskuste kohta inimese hoiakut keele ja selle kasutuse suhtes, senist keelekasutuse kogemust, saadud tagasisidet (alates koolihinnetest ning lõpetades vestluspartneri mitteverbaalsete reaktsioonidega)“, ka „ühiskonnas levivaid uskumusi ning hetkemeeleolusid“, see on „tundlik indikaator, mis näitab inimeste keelelist eneseusaldust ja ka valmisolekut antud keelt vajadusel kasutada“ (Vihalemm 2011: 115).

Käesoleva töö uurimisküsimused on järgmised:

1. Kuidas on riiklikes programmides ja aruannetes käsitletud Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õpe (sh selle tulemused)?
2. Milles seisneb eesti keele õppe problemaatika Ida-Virumaal piirkonna õpetajate arvates?
3. Millised on Sillamäe elanike keeleõppe kogemused, võimalused ja vajadused (sh enesehinnangulise keeleoskuse aspektid)?

Kõigepealt tutvustatakse Ida-Virumaa ja Sillamäe demograafilist ja sotsiolingvistilist seisust ning analüüsitakse mõningaid riiklike keeleõppega seotuid dokumente. Siis esitatakse läbiviidud uurimuste põhjal lühiülevaade piirkonna õpetajate arvamustest ja tutvustatakse Sillamäe elanike seast läbiviidud intervjuude tulemusi. Seejärel võrreldakse hetkeolukorra vastavust

integratsiooni Diazi teooriale (1995) ja sotsiaalisatsiooni skaalale, mida on käsitletud sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpikus „Keel, võim, ühiskond“ (Rannut jt 2003) ning kokkuvõtvalt esitatakse ettepanekuid eesti keele õppe korralduse täiendamiseks.

Uurimise käigus saadud tulemused aitavad määratleda erinevatel riiklikel instutsioonidel ja kohalikul omavalitsusel konkreetseid samme eesti keele õppe tingimuste parandamiseks.

Magistritöö „Sillamäe elanike eesti keele õpe” on kirjutatud Eesti riikliku ühtekuuluvuse ja ühiskonna heaolu eesmärgil. Kvaliteetse eesti keele õppe tagamine Ida-Virumaal on oluliseks eelduseks riigi julgeolekus ning lõimumise ja sotsiaalsete probleemide lahendamises.

Autor avaldab südamlikku tänu kõikidele inimestele, kes magistritöö kirjutamisele kaasa aitasid. Eriline tänu toetuse eest perekonnale, sõpradele ja Jekaterina Dmitrijevale, kelle külaliskülastus võimaldas tööd viimaste parandustega täiendada.

1. KEELEPOLIITIKA JA INTEGRATSIOON

Antud peatükk annab lühiülevaate keelepoliitika ja integratsiooni võtmekohtadest. Keelepoliitika kajastub õigusaktides ja riigi tegevusplaanis keeleõppe, -arengu ja -kasutuse valdkondades. Integratsioon kajastub rohkem vastastikuste kultuuride rikastamisel, inimvahelistes suhetes ja isiku toimetulekus ühiskonnas.

Kogumik „Integratsioonimaastik - ükskõiksusest koosmeeleni“ (Laius jt 2000) käsitleb mitmekülgsest integratsiooni põhimõtteid ja tegureid ning esitab tulemusi. Selles on täheldatud, et integratsiooniprobleeme lahendamata ei suuda me saavutada Eesti riigi edasist arengut (Laius jt 2000: 19) ning tehtud sisukas integratsiooniparadigma analüüs.

Keelepoliitika teostamisviis on palju vaidluskohaks olnud. Eesti keele- ja ühiskonnateadlane Mati Hint kogumikus „Keel on tõde on õige ja vale“ kirjeldab oma lahkavuste põhjusi mitmekeelsuse uurija Tove Skutnabb-Kangasega kakskeelsuse sotsiaalse ja poliitilise probleemistiku käsitluses, kuid mõlema teadlase üksmeel seisneb suhtumises, mida Tove Skutnabb-Kangas (1988) formuleeris Mati Hindi tõlkes järgmiselt: “Oluline on vaadata ka erinevate programmide ühiskondlikke eesmärke, mitte ainult nende keelelisi eesmärke“ (Hint 2002: 464-475).

Tuntud eesti sotsioloog ja filosoof Ülo Vooglaid nimetab probleemide nägemiseks vähemalt kolme eelduse olemasolu: „teadmist tegeliku olukorra (situatsiooni, protsessi, kavatsuse, programmi vms) kohta, kujutlust vajaliku (optimaalseks, ideaalseks või normiks peetava) olukorra kohta; aktiivset suhtumist tegeliku ja vajaliku võrdlemisel ilmnenu vastuoludesse“. Samuti ta nendib, et „uuringuga on vaja avastada probleemiks kujunenud vastuolude kujunemise kausaalsed ja funktsionaalsed seosed: otsesed ja kaudsed, subjektiivsed ja objektiivsed, avalikud ja varjatud, lokaalsed ja globaalsed põhjused“ (Vooglaid 2015: 67-70). Kahtlemata tuleb keelepoliitiliste otsuste kavandamisel ja ellu viimisel arvestada ülaltoodud mitmetahulise lähenemisviisiga.

Keeleinspektsiooni peadirektor Ilmar Tomusk tunnistab: “Eesti keelepoliitika kavandamises võib märgata eesmärgistamata tegevuse tunnuseid, teisisõnu – kavandamise puudumist, sest seatud eesmärke ja põhimõtteid on väga tihti muudetud. [---] Kuid pelgalt järelevalvega ei ole võimalik teha

sedas, mis poliitikutel ja poliitika elluviijatel, eelkõige haridussüsteemil, on tegemata jäänud. [...] Esimajoones on aga vaja tagada laiapõhjaline poliitiline konsensus ning keeleprotsesside läbimõeldud kavandamine, mis tagab eesti keele kui riigikeele häireteta toimimise kõikides avaliku elu valdkondades“ (Tomusk 2003: 12-13).

Artiklis „Jätkusuutlik keelepoliitika: kas ja kuidas?“ kirjutavad Maarja Siiner ja Triin Vihalemm, järgmiselt: „praeguse keelepoliitika mõju ulatub tulevikku ja seetõttu on vajalik süsteemsem ning interdistsiplinaarsem poliitika planeerimine“; jätkusuutlik keelepoliitika leiab rakenduse keele kasutamise tingimuste ja võimaluste loomises ehk keele sotsiaalsete kasutuskeskkondade kujundamises, „kaugemas perspektiivis ka sotsiaalse võrdsuse ja sidususe tagamises“. Autorid võrdlevad Eesti keelepoliitikat teiste Euroopa riikidega ning täheldavad muukeelsete inimeste tõrjumispraktikat, mis „toimib nii otseselt, keeletaseme määratluste alusel, kui sageli ka kaudselt, teatud normide ja stereotüüpide konstrueerimise näol [...]“ (Siiner, Vihalemm 2013).

Jätkusuutlikku keelepoliitikat iseloomustab inimeste sotsiaalsete ja majanduslike olude arvestamine ning lühiajaliste projektide kõrval on kindlasti pakutud ka püsivad süsteemsed võimalused keeleõppeks. Näiteks Ida-Virumaa elanike erinev töögraafik või miinimumpalk ei tohiks olla nendele eesti keele õppimisel takistuseks ning keeltekoolidele ja lühiajaliste projektide kõrval peaks olema ka teisi keeleõppe variante.

Eesti lõimumiskava 2008–2013 järgi on „Eesti eri piirkondade nii sotsiaal-majandusliku arengu kui ka rahvastiku jaotuse erinevused hästi kirjeldatud“, kuid „pole analüüsitud nende omavahelisi seoseid ega seoseid muude valdkondadega“, mis „on tähtis spetsiifiliste lõimumismeetmete vajaduse hindamiseks erineva rahvuskoosseisuga omavalitsustes“(Eesti lõimumiskava 2008–2013: 10).

Järgmised alapeatükid näitavad Ida-Virumaa sotsiolingvistilist ja keeleõppe käsitlust riiklikes dokumentides.

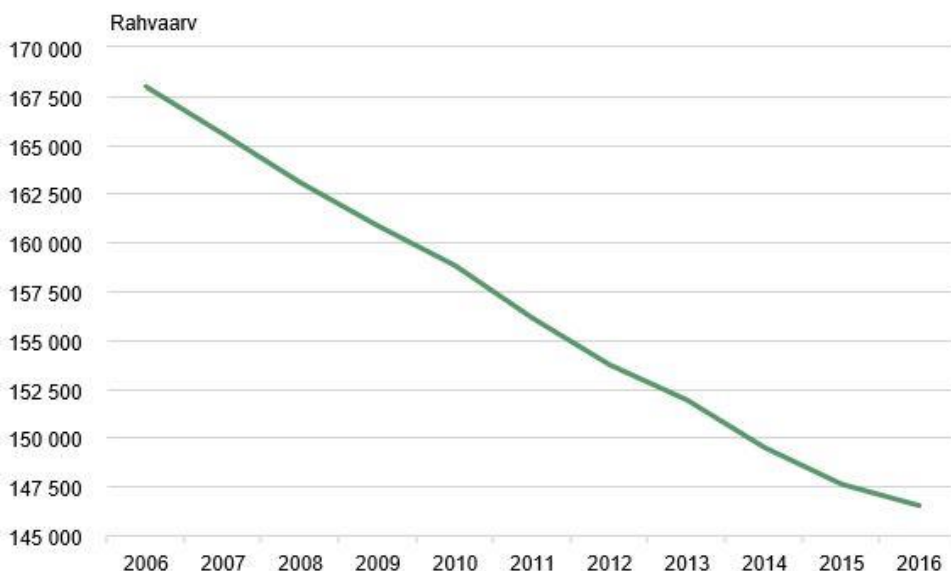
1.1. IDA-VIRUMAA JA SILLAMÄE LINNA SOTSIOLINGVISTILINE KONTEKST

Ida-Virumaa ja Sillamäe sotsiaalse analüüsi aluseks on võetud hetkeolukorra ülevaade statistiliste andmete põhjal. Ida-Virumaal on mitu probleemi.

Statistikaameti andmete järgi rahvaarv piirkonnas kahaneb (Joonis 1).

IDA-VIRU MAAKOND

Ida-Viru maakonna rahvaarv, 1. jaanuar 2006–2016

Allikas: Statistikaamet

Joonis 1. Ida-Viru maakonna rahvaarv, 1. jaanuar 2005-2015

2015. aasta integratsioonimonitoringus nenditakse, et “Ida-Virumaal ei oska eesti keelt üldse 30% teisest rahvusest elanikest ja ülejäänutest enamik on vaid passiivse keeleoskusega”; täheldatakse, et “Ida-Virumaa teisest rahvusest elanikel ei ole peaaegu üldse eestlastega võrgustikke, kus suhtlemine toimub eesti keeles (suhtarvu keskmine on 8%)”; „Eesti keele oskust on nii tööl kui vabal ajal kõige vähem vaja Ida-Virumaal [---]“ (Kruusvall 2015: 82-85).

Selline sotsiolingvistiline seis vajab tegevusplaani suhtlemisvõrgustiku loomisel. Riik peaks leidma selleks vahendeid, kuna eesti keele kasutamine praktikas on kõige tõhusam viis keele omandamises ja saadud keeleoskuse kinnitamiseks.

Statistikaameti Eesti rahva ja eluruumi loenduse kohaselt on Ida-Virumaal ülejäänud maakondadega võrreldes erakordselt väike niihästi palgatöötajate kui ka ettevõtjate osatähtsus [---]; Narva, Kohtla-Järve, Jõhvi ja Sillamäe linnas on küll palgatöötajaid rohkem kui enamikus valdades, kuid linnades on ka võrdlemisi palju töötuid – ligi kaks korda riigi keskmisest rohkem (Tiit, Servinski 2011 III-4, III-5). Eesti Töötukassa andmete kohaselt oli 2015. aasta juuni lõpu seisuga registreeritud töötuse määr 8,5%, kuid Eestis keskmiselt on see 4,1% (Eesti Töötukassa koduleht 14.07.2015).

Ida-Virumaal levinud miinimumpalga töötasu ja töötuse oludes on eriti oluline veebipõhise õppe olemasolu kuni B2-keele tasemini, mis aitaks oma eesti keele oskust iseseisvalt ja headel meetodilistel alustel parandada.

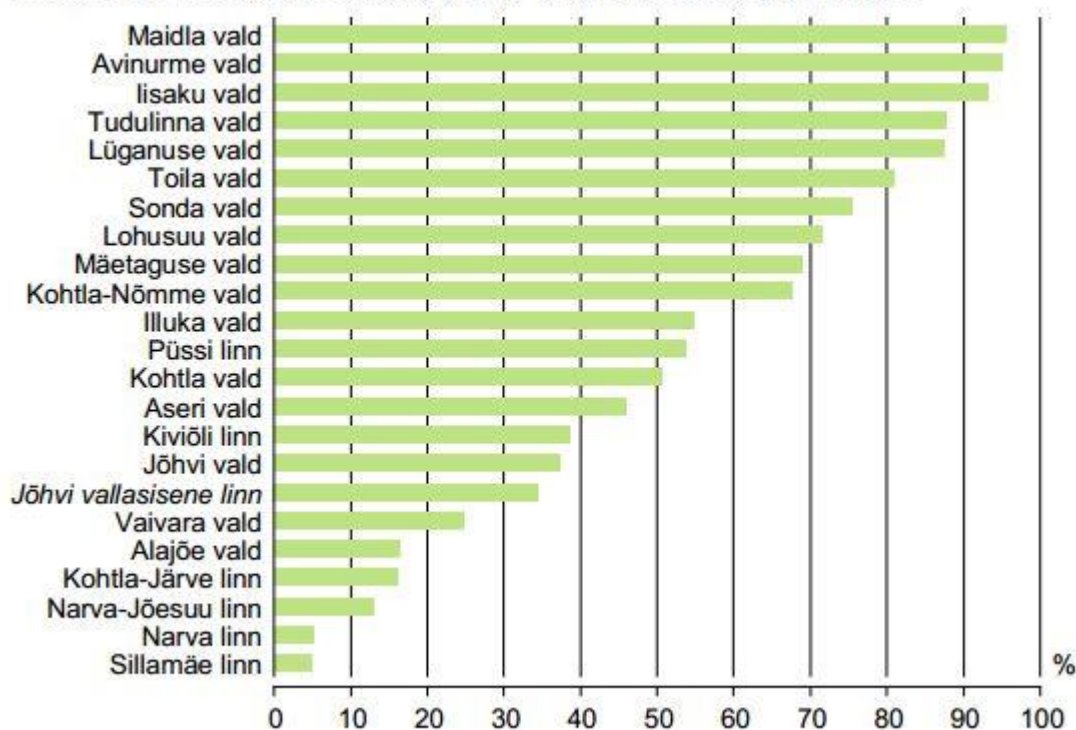
Ajalehe „Põhjarannik“ peatoimetaja Erik Gamzejevi arvamusel on suhtumine Ida-Virumaa piirkonda „sageli mustvalge ning põlistatud stereotüüpide ja müütidega“ (Gamzejev, Kalda 2015: 9). Venelaste eesti keele oskamatus, mis viib töötuse ja konkurentsivõimetuse niivõrd suurele määrale, nende sotsiaalse ja õigusliku kaitsmatuseni ning ka muude mitmekülgsete argipäevaste probleemideni, on tihtilugu taandatud väitele, et venelased lihtsalt ei taha eesti keelt õppida, muidu oleks juba ammu ära õppinud. Asjaolu, et riigikeele keelenõudmistele vastamiseks esinesid aastakümnete jooksul raskused kvaliteetse riigikeele õppe saamisel, ei olnud meedias võtmeprobleemina selgelt sõnastatud. Vastav määratlematus tingis Eesti ühiskonnas levinud moonutatud arusaama, et Ida-Virumaal elavad mitte-estlased ei tahtvat Eesti ühiskonda integreeruda, küll aga nõuavad endale võrdset keelelist kohtlemist. Tegelikkuuse jäme üldistav sildistamine tekitab sallimatust, mis ei soodusta lõimumissoovi isiklikul tasemel.

„Sotsiaalse turvalisuse, kaasatuse ja võrdsete võimaluste arengukava 2016-2023“ järgi on eestlaste sallimatuse väljenduseks kindlasti „ka üldine negatiivne suhtumine võrdse kohtlemise temaatikasse.“ [---] Eestlaste seas on „tunduvalt enam neid, kes ei huvitu võrdse kohtlemise temaatikast ning tunnevad isegi vastumeelsust selle suhtes. Küll aga on vene emakeelega inimeste seas seevastu rohkem sellest valdkonnast aktiivselt huvitatuid, kes jälgivad võrdse kohtlemise alaseid arutlusi Eestis ja kogu maailmas“ (Sotsiaalministeerium 2015).

Sillamäe kui kinnise tööstuslinna kujunemisest on kirjeldatud järgmiselt: „Siia võis elama asuda vaid ametkondliku suunamise, laagri või tehase administratsiooni või miilitsa väljakutse alusel.“ [---] “Kuigi Sillamäe asus Eestimaal, kuulus ta nii elanike päritolu, kultuuri ja majanduselu kui juhtimise poolest Venemaa külge ning oli suletud eestlastele ja ka ise eraldatud Eestimaast.“ [---] „Arenngustsenariumide konstrueerimisel tuleb lähtuda sellest, et Kirde-Eesti migrantide ühiskond jäi pärast Eesti taasiseseisvumist suletud etnilisse ruumi“ (Vseviiov, Hallik 1995: 10-15).

Sillamäe kui venekeelse linna seis ei ole aastakümnetega muutunud. 2011. aasta rahvaloenduse andmetel elas nii Ida-Virumaal kui ka terve Eestis kõige vähem, 4,8 protsenti, eestlasi just Sillamäel (Tabel 1) (Tiit, Servinski 2011: III-3).

Joonis III-3. Eestlaste osatähtsus Ida-Viru maakonnas, 31.12.2011

Tabel 1 Eestlaste osatähtsus Ida-Viru maakonnas

Sillamäel oli 01.01.2016. aastal 14 067 elanikku (Sillamäe kodulehekülge). Sillamäe linna arengukava 2014-2020 SWOT- analüüsis on linna ühe nõrkusena esitatud elanike vähenemine eesti keele oskust ja ainult vene keelt rääkivate inimeste suurt osakaalu (Sillamäe linna arengukava 2014-2020: 50). Antud dokumendi peatükis "Haridus" on üheks eesmärgiks seatud

linnaelanikele elukestva õppe võimaluste loomine, tegevusvajaduseks on määratletud täiskasvanute ümber- ja täiendõppe võimaluste täiendamine, mis võimaldab paremini reageerida tööturu nõudlusele, eraldi on rõhutatud eesti keele ja võõrkeelte õpetamise teenuseid osutavate organisatsioonide toetamine (Sillamäe linna arengukava 2014-2020: 61-62).

Sillamäe linna arengukava kohaselt on olukord Sillamäe linnas viimase kümne aasta jooksul oluliselt halvenenud. „Kui 2001. aasta prognooside järgi oleks kahe tööturule siseneva inimese kohta ainult üks lahkuv, siis praegu on hoopis vastupidi. Antud juhul tasub mõelda vastavate strateegiliste suundade arendamisele ning kavandada erinevaid programme olukorra tasakaalustamiseks.“ Ka töötute seas on „eesti keele mitteoskajaid endiselt palju: kui 2006. aastal oli neid 78,5%“, siis 2013. aastal juba 89,5%“ (Sillamäe linna arengukava 2014-2020: 24-25).

Sotsiaalne ja majanduslik turvalisus, eneseteostamise võimalus ei tõrju elanike oma koduko-
hast. Eesti keele oskus annab igaühele võimaluse osaleda ühiskondlikus elus võrdsetel alus-
tel.

1.2. TÄISKASVANUTE EESTI KEELE ÕPPE KÄSITLUS RIIKLIKES DOKUMEN- TIDES JA TEGEVUSTES IDA-VIRUMAA VAATEVINKLIST

Antud peatükis on esitatud mõned väljavõtted riiklikest dokumentidest, mis võimaldavad saada ülevaadet keeleõpet käsitlevast temaatikast Ida-Virumaal.

Keelevaldkonna korraldus on sätestatud mitmetes riiklikes dokumentides, üks olulisem nendest on keeleseadus, mille § 1 kohaselt on sätestatud seaduse eesmärk: arendada, säilitada ja kaitsta eesti keelt ning tagada eesti keele kasutamine peamise suhtluskeelena kõikides avaliku elu valdkondades ning 5. peatüki § 23 sätestab eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded (Keeleseadus RT I, 31.12.2015, 22).

Ida-Virumaa on jätkuvalt riiklikes monitooringutes kasinate eesti keele oskuse tulemustega, mis raskendab riiklike keelevaldamise nõuetele vastamist. Kogumikus „Eesti inimarengu aruanne 2014-2015. Lõksudest välja?“ märgitakse, et keeleinspeksioon püüab olukorda

„kõigi oma käsutuses olevate vahenditega tagada“. Antud väidet näitlikustakse Keeleinspektisooni kontrolli tulemustega (2014) 2013. aastast, milles „Ida-Viru keskhaiglas ei vastanud 41% arstide eesti keele oskus nõutud tasemele, politseinikest oli vajaliku C1 keeletaseme saavutanud ainult 11% kontrollituist (kuigi selliseid, kes üldse eesti keelt ei osanud, ei olnud üldse)“ ning „vene õppekeelega koolides ei vastanud 89% kontrollitud õpetajate eesti keele oskus nõutud tasemele“. Selles dokumendis on viidatud 2014. aasta Ernitsale et „vaatamata sellele, et keeleõpe toimub intensiivselt, ei suuda kursuse läbinud valdavalt venekeelses töökeskkonnas oma saavutatud keeletaset hoida“ („Eesti inimarengu aruanne 2014/2015. Lõksudest välja?": 194-195).

Ida-Virumaa pikaajaliste ebapiisavate keeleõppe tulemuste puhul on huvitav täpsemalt määratleda, milles seisneb riigi keelepoliitiline panus.

Hetkeseis, mis oli kajastatud Eesti lõimumiskavas 2008–2013, ei ole kahetsusväärset viisil kaheksa aasta jooksul oluliselt paremaks muutunud: „Enim torkavad lõimumisega seotud probleemid silma Ida-Virumaa ja Harjumaa suuremates linnades.“ [---] Senine maakondlike riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse üksuste roll riikliku lõimumisepoliitika elluviimisel on olnud tagasihoidlik ja juhuslikku laadi. Puudub riigi ja kohaliku tasandi rollijaotus ning selgepiiriliste kohustuste määramine, meetmete regionaliseerimine ja integreerimine piirkondlikesse tegevuskavadesse“ (Eesti lõimumiskava 2008–2013: 10).

2015. aastal viidi läbi juba kuues integratsiooni monitooring. Selle järgi väheneb eesti keelt aktiivselt oskavate inimeste hulk Tallinnas, „veelgi enam aga Ida-Virumaa poole liikudes“, kus „ei oska enda hinnangul eesti keelt üldse 30% ja aktiivset eesti keele oskust omab vaid 19% teisest rahvusest elanikest“ (Kruusvall 2015: 73).

Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu (2015) peatükis "Järeldused ja soovitused" on kinnitatud, et enamik määratlemata kodakondsusega vastanutest (57%) soovib jätkuvalt Eesti kodakondsust ning „peamiseks takistuseks kodakondsuse omandamisel nimetavad nad suutmatust ära õppida eesti keelt“ (Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2015: 136). Ükski riik ei saa endale lubada ükskõiksust oma elanike suhtes, kes soovivad riigikeelt omandada.

1.2.1. „Eesti keele arengukava 2011–2017“

„Eesti keele arengukava 2011–2017“ punkt 6 „Haridus ja eesti keele õpe“ ei käsitle täiskasvanute inimeste eesti keele omandamise strateegiat väljaspool üldharidusasutusi. Arengukavas märgitud eesti keele alane tegevus hõlmab eesti keele õpetamise toetamist ja sellealast infot levitamist välismaal („Eesti keele arengukava 2011–2017“: 23).

Väliseestlaste eesti keele oskuse säilimise toetamisele on antud arengukavas pühendatud mitu lehekülge konkreetse ja põhjaliku tegevuskavaga. Samas asjaolu, et Eesti kohalikud elanikud vajavad samuti tuge eesti keele õppimisel ja vastava informatsiooni saamisel, kasvõi infovõrgustiku kaudu, millesse oleksid koondatud kõik keeleõppe võimalused, ei vaadelda. Samme venekeelse kogukonna eesti keele õppes ei käsitleta, kuid tuleb „arendada ja rakendada juba olemas olevaid programme, mis aitavad uusimmigrantidel kohaneda“ ning pakutakse „laiendada eesti keele õpet mitteformaalses keskkonnas“ („Eesti keele arengukava 2011–2017“: 25). Viimases punktis puudub konkreetsus ja ei ole selge, kellele täpselt on eesti keele õpe mitteformaalses keskkonnas mõeldud ning kuidas seda soovijatel leida.

Antud dokumendi meede 6, mis on seotud kutsehariduse õpilaste eesti keele oskuse tagamisega, näeb tegevustena ette „pakkuda kutseõppuritele erialase eesti keele ja eesti keele kui võõrkeele õpet tööks vajalikul tasemel“ ning „toetada õppurite praktiseerimist eestikeelses töökeskkonnas“ („Eesti keele arengukava 2011–2017“: 26).

Ainuke Ida-Virumaa mainimine „Eesti keele arengukava 2011–2017“ järgi on seotud punktiga nr 9 „Keeleseaduse täitmise järelevalve“, kuna keeleametnike ettekirjutuste täitmine on Ida-Virumaal tagasihoidlikumate tulemustega, mida põhjendatakse madala keeleõppe motivatsiooniga peamiselt venekeelse keelekeskkonna tõttu. Nenditakse, et samuti puudub kontroll täiskasvanute keeleõppe kvaliteedi üle, mistõttu on keeleõppe tulemused soovitud nõrgemad („Eesti keele arengukava 2011–2017“: 36).

Eesti keele arengukava keeleseaduse täitmise järelevalve esmärgina on tõhus järelevalve kehtestatud nõuete täitmise üle kõikides olulistest keeleseadusega hõlmatud keelekasutusvaldkondades. Oodatud mõjudena on muukeelsete töötajate eesti keele oskuse paranemine, avalik teave on valdavalt eestikeelne ning keelekasutus on muutunud korrektsemaks („Eesti keele

arengukava 2011–2017“: 38), kuid konkreetseid samme inimeste keele omandamise tingimuste loomiseks või parandamiseks kirjeldatud ei ole.

1.2.2. „Tark ja tegus rahvas“

Eesti keele arengukava viitas sellele, et „suurt tähelepanu pööratakse ka mitteeestlaste eesti keele oskusega seotud probleemidele“ Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukavas „Tark ja tegus rahvas 2009–2012“.

Soovitatud dokumendiga tutvumise käigus leidis käesoleva töö autor kolm punkti, mis toetavad meetme 2.1 raames „muukeelse elanikkonna eesti keele õpet“ (2.1.2) ning antud töös kõigepealt tutvustatakse seda, mis on praegusest arengukavast „Tark ja tegus rahvas 2015–2018“ juba kadunud:

- “ESF programmi „Keeleõppe arendamine 2007-2010” rakendamine (TF). Tulemus: Kõigile Eesti elanikele võrdsete võimaluste loomine hariduse omandamiseks ja tööturul toimimiseks sõltumata emakeelest, vanusest, rahvusest.” („Tark ja tegus rahvas 2009–2012”: 24)

Käesoleva töö autor selgitab lühendite mõistmiseks, et ESF tähendab Euroopa Sotsiaalfondi (Euroopa Sotsiaalfondi kodulehekülj); lühend TF tähistab täiendavat finantseerimist vajavat tegevust (“Tark ja tegus rahvas”2011–2014: 21).

Praeguses arengukavas Eesti elanikele võrdsete võimaluste loomist millegipärast ei ole ning dokumendis „Tark ja tegus rahvas 2015–2018“ on täiskasvanu õppijale väljaspool üldhariduse mõeldud meede 15, mille järgi “toetatakse muukeelse elanikkonna eesti keele õpet”. Selles on vaid kaks punkti:

15.1. “Eesti keele tasemeeksami arendustegevus”, mis juba vastavalt oma nimetusele ei käsitle eesti keele õppe kättesaadavust kohalikele elanikele.

15.2. “Muukeelsele elanikkonnale võimaluste tagamine hariduses ja tööjõuturul osalemiseks”

“Tulemus: paindlikud võimalused keeleõppeks. Keeleõppekulud hüvitatakse kodakondsuse saamiseks ja isikutele, kes on sooritanud määratud tähtajal nõutaval tasemel eesti keele eksami” („Tark ja tegus rahvas 2015–2018“: 70).

Millegipärast arvatakse, et mitte-eestlased, kes on teinud tähtsa valiku olla eesti kodanikud, ei vaja enam keeleõppekulude hüvitamist. Lisaks sellele ei olnud keeleõppe kvaliteet aastakümnete jooksul riigis piisaval määral tagatud. Eestlasi on Narvas ja Sillamäel vähe, võrgustikud, kus „suhtlemine toimub eesti keeles“ ei ole peaaegu üldse (Kruusvall 2015: 82). Seega tekitab loogiline ja põhjendatud küsimus, millest lähtuvalt saab rangelt piiritleda keeleõppekulude hüvitamist ainult siis, kui õppija sooritas eksami vaid „määratud tähtajal nõutaval tasemel“? - Keelepoliitika elluviimisel tuleb samuti teha tarku ja tegusaid otsuseid.

1.2.3. „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2011–2015“

Vabariigi Valitsuse korralduse nr 209 „Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2011–2015“ lisas on sätestatud eesti keele õppe eesmärgid ja tegevused. Peatüki „Haritud Eesti“ punkt 5 sätestatab eesti keele õpe kõigile:

- c. „laiendame Ida-Virumaal eesti keeles õpetavatele õpetajatele 30% lisatasu maksmist“;
- d. „pakume jätkuvalt tasuta eesti keele õppimise võimalusi“.

(Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2011–2015: 18)

Ülaltoodud dokumendi peatükis „Eesti keel ja meel“ on täheldatud, et keeleõppevõimaluste loomine muude emakeeltega Eesti elanikele peab muutuma veelgi järjekindlamaks. Eesmärgi täitmisena on määratletud Eesti keele tasemeeksami (tasemed A2 - C1) sooritanute osakaalu kasv 55% -ni (Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2011–2015: 54)

- punktis 2.b. „suurendame veebipõhiste õppematerjalide hulka ja kättesaadavust, et võimaldada igale soovijale osasaamine parimast keele- ja aineõppest“ (Tegevuseks on märgitud „Eesti keele arengukava 2011–2017 rakendamise vahearuanne“)

- punktis 5.e. „eesti keele õppe süvendatud jätkamine muu emakeelega inimestele“ on eesmärk suurendada riigikeeleõppe võimalusi täiskasvanuile“ (Tegevuseks on märgitud „Haridus- ja teadusministri käskkirjaga kinnitatud "Keeleõppe arendamise programmi 2011–2013" rakendamine“

(Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2011–2015: 55-56)

Haridus- ja teadusministri käskkirjaga kinnitatud "Keeleõppe arendamise programmi 2011–2013" tegevused on lõpetatud (MISA koduleht Keeleõppe arendamise programm 2011-2013). Ülaltoodud punktide edaspidisel täitmisel on oluline, et informatsioon keeleõppe võimalustest oleks edastatud, kuna valdav enamus magistritöö raames läbiviidud uurimuse respondendid ei olnud teadlik riigikeeleõppe võimalustest.

1.2.4. „Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012–2020“

„Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012–2020“ sätestab, et riikliku tellimuse toel luuakse eestikeelne virtuaalõppekeskkond, mis [---] „stimuleerib ja hõlbustab eesti keele ja teiste keelte õppimist, eesti ja maailma kultuurivaramuga tutvumist, võimaldab kaasata eestikeelsesse interaktiivsesse õppeprotsessi nii vene emakeelega õppurid kui ka kodumaalt kaugel viibivate perede lapsed ning Eestis viibivad välismaalased“ („Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012–2020“: 6).

Antud dokumendis on arvestatud kohalike elanike vajadustega ning pakutud väga oluline muutuste skeem haridusstrateegias, mille järgi on haridusparadigma muutumine institutsiooni ja konkurentsi kesksest isiksuse arengu keskseks ning määratletud hariduse ja ühiskonna tugev seos, haridus kui elukvaliteedi kujundaja, innovatsioonivõime looja, ühiskonna inimvara ja rahvusliku kultuuriruumi kestlikkuse tagaja („Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012–2020“: 8).

1.2.5. „Keeleklikk“

Riiklikul tasemel on virtuaalse eesti keele õppe võimalus teostatud 2012. aastal tasuta kursuse „Keeleklikk“ loomisega. E-kursus „Keeleklikk“ (keeleklikk.ee) on „kaasaegne inglise ja vene keele baasil eesti keele internetikursus algajatele, mis sobib nii iseseisvaks õppeks

kui ka neile, kes käivad keelekursustel ning soovivad e-kursust kasutada lisamaterjalina“ (SA Innove koduleheküljel).

„Keelekliki“ autorid Leelo Kingisepp ja Marju Ilves pälvisid keeleõppe projekti eest 2014. aasta keeleteokonkursil nii peaauhinna kui rahvaauhinna (Haridus- ja Teadusministeerium 2015). Ida-Virumaa sotsiaal-majanduslikus kontekstis on see asendamatu tugi. E-kursuse väljatöötamine järgnevatele keeletasemetele (B1-B2) oleks eesti keele õpet riiklikuks prioriteediks seadnud, kuna elanikele oleks tagatud virtuaalne võimalus arendada ja hoida saadud keeleoskusi taskukohase keeleõppe ning keelekeskkonna puudumise tingimustes.

1.2.6. Keelekursuste kvaliteedikontrolli puudumise psühholoogiline aspekt

Tööalane eneseteostus, enda õiguste kaitsmine ja oma kohustuste mõistmine, osalemine kodanikuühiskonnas ja kultuuridevaheline lõimumine – kõik see eeldab riigikeele oskust. Raske on ette kujutada kaitsmatuse ja kibestumise tundeid nendel, kes vaatamata oma pidevate pingutustele ja keeleõppesse kulutatud kopsakatele summadele ei ole oma eesti keele oskusi parandada saanud.

Keelekursuste mainet rikuvad vastutustundetud inimesed, kes tulevad täiskasvanutele (või ka lastele) eesti keelt õpetama, kuigi saavad ka ise aru, et ei suuda õpilaste küsimustele vastata, ei valda õpetamise metoodikat (eriti täiskasvanu inimene tunneb seda ära), ei tee õpilastega läbi seda, mis oli kursuse kirjelduses lubatud ega suhtu õpilastesse sõbralikult.

Keeleinspektsiooni direktor Ilmar Tomusk selgitas 2014. aastal probleemi järgmiselt: „Keelejärelvalve käigus kogutud andmete põhjal võib julgelt öelda, et keelekursuste kvaliteedis ja vastavuses reaalse vajadustega on suured probleemid. Vaja on, et riik toetaks täiskasvanute keeleõpet ning inspektsioon saab omaltpoolt toetada õppe kvaliteedi parandamist nõu ja jõuga.“

(Haridus- ja Teadusministeerium 2014)

Kuna eesti keele õppe kvaliteet ei ole riigi poolt tagatud ja Ida- Virumaal puuduvad ka keeleõppeks vajalikud suhtlusvõrgustikud, siis ei tohiks elanike nõudlust eesti keele järele käsitleda riigipoolse rahalise tuluallikana, kuna see tähendaks piirkondliku sotsiolingvistilise ja majandusliku eripära ignoreerimist.

15.04.2016. aastal intervjuus Põhjarannikule teatas Ilmar Tomusk kavatsusest tegeleda mitte ainult ebaõnnestunud keeleõppe tagajärjedega (mittevastavus keelenõuetele võis töötajatele trahve tähendada), vaid võtta vaatluse alla ka põhjusi:

“Kui seni kontrollis inspeksioon vaid töötajate eesti keele oskust, siis nüüd kontrollime ka seda, kuidas ja millisel tasemel teevad oma tööd keeleõppefirmad, kes õppijaid eesti keele tasemeeksamikks ette valmistavad. Alates 1. juulist 2016 tohivad eesti keele tasemeeksamikks ettevalmistavaid keelekursusi korraldada ainult need keelefirmad, kes on läbinud haridus- ja teadusministeeriumi ning keeleinspeksiooni kvaliteedikontrolli. Tegevusloa taotlemise käigus annab keeleinspeksioon hinnangu õppekavale, samuti kontrollime, kas on vajalik arv piisava kvalifikatsiooniga õpetajaid ja kas kõik muu, näiteks ruumid, tehnilised vahendid ja õppematerjalid, vastavad nõuetele“ (Tomusk 2016).

Kujunenud eesti keele õppe korraldusviis võis põhjustada ameerika psühholoogi Martin Seligmani (1968) õpitud abituse (*learned helplessness*) kujundamist. Lexikon der Psychologie (Hilflosigkeit, erlernte) täheldab, et selle tagajärgi jälgitakse Euroopas mõnedes sotsiaalsetes nähtuses, kui inimese poolt kogetud kontrollikadu eluolude üle soodustab temas pettumuse ja abituse läbitunnetamist. Eksperimentaalselt kindlustatud vaatlustes reeglina sellele lisandusid defitsiidid emotsionaalses, kognitiivses ja motivatsiooni sfäärides, sealhulgas ka inimese passiivsus ja depressioon (Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg 2000 Lexikon der Psychologie). Lootusetuse tunne, mis tekib pärast korduvaid ebaõnnestumisi, ei motiveeri uutele katsetele.

See oleks üks põhjustest, miks uusimmigrandid on keeleõppes aktiivsemad ning näevad rohkem võimalusi kui kohalikud mitte-eestlased, kellel on eelnev (tihtilugu ebaõnnestunud) eesti keele õppe kogemus. Lingvistiline kultuur (Schiffman 1993), on „müütide, uskumuste ja tõekspidamised süsteemi keele või keelte kohta [---]“ (Rannut jt 2003: 154).

Pikaajaline ebaõnnestunud eesti keele õpe kahtemata kajastub lingvistilises kultuuris negatiivsete tähendustega. Psühholoogilise aspektiga arvestamine on tänapäeva keeleõppes Ida-Virumaal väga nõutav, sest südamliku suhtumisega õpetajad saavad kujundada teisi kogemusi eesti keele õppes.

1.2.7. MISA 2015.-2016. aasta tasuta keeleõppe kursused ja nõustamine

Kultuuriministeeriumi kodulehel avaldatud 04.09.2015 uudise kohaselt registreerus Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA) eesti keele tasuta kursustele ligi 6000 inimest (Kultuuriministeerium 2015).

„Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed juhataja Dmitri Burnašev selgitas, et viimastel aastatel ei ole nii laiale sihtrühmale avaliku registreerimise kaudu alg- ja kesktaseme eesti keele õpet pakutud. Sihtasutuse eesmärgiks oli registreerimise kaudu teada saada, kui palju on tegelikult neid inimesi, kellel on huvi eesti keelt õppida. [...] Kõigi registreerunutega, samuti nendega, kes koheselt kursustele ei pääse, võtab ühendust MISA, selgitades eesti keele õppe võimalusi, kursuste organiseerimist lähitulevikus ning jagades informatsiooni ka tulevaste kursuste toimumise kohta“ (MISA 2015).

Käesoleva aasta veebruaris on MISA koduleheküljel avaldatud informatsioon MISA nõustamisest Sillamäel (üks päev kuus iga kuu viimasel teisipäeval). Pressiteate järgi toimub nõustamine Sillamäe spordikompleksi „Kalev“ (Kesk 30) konverentsisaalis kella 10.00 kuni 16.00. Elanik saab pöörduda Eesti elamisloa, kodakondsuse taotlemise, eesti keele õppe ja praktika võimalustega seoses. „Teavet antakse tööhõive, elukestvas õppes osalemise, kodanikuühiskonna ja kodanikuhariduse, sotsiaalteenuste ning hoolekande, õigusabi, tervishoiu korralduse, riiklike toetuste ja keeleõppe- ning lõimumiskursuste kohta“ (MISA 2016).

Keeleõppe korralduses on väga oluline jälgida, et informatsioon on kõikidele linnaelanikele edastatud. Lisaks tuleb arvestada iga pakkumise puhul ka nõudluse mahtu, süstematiliselt saada tagasisidet elanikelt eesti keelega seotud vajadustest ning pakkuda kvaliteetset teenust.

1.2.8. Idee Narva eesti keele majast

2016. aasta veebruaris tutvustati meedia kaudu Kristiina Kallase ideed Narva Eesti keele maja loomisest.

TÜ Narva kolledži juht Kristina Kallas märkis tasuta eesti keele õppe võimaluste piiratust, riigi tegevuse projektipõhisust ja ebaühtlast tegevust ning avaldas soovi, et majast kujuneks „eesti keele kui võõrkeele õpetamise kompetentsi keskus, kus töötavad Eesti parimad eksperdid ja metoodikud“ (Sommer-Kalda 2016).

"Ma loodan, et Eesti vabariigi 100. sünnipäeval üks kingitus, mille me Narvale teha saame, on Eesti keele maja," ütles justiitsminister Urmas Reinsalu (EV100, 22.02.2016).

Võib öelda, et kogu Ida-Virumaa sotsiolingvistilise probleemide lahendamisel on ääratult oluline selline püsiv, kvaliteetne ja taskukohane keeleõppe võimalus.

2. UURIMUS

2.1. METOODIKA

„Sotsiolingvistika uurimisteedeks on eeskätt keele, selle kasutuse ja ühiskonna suhted.“ (Hennoste 2002: 217) On oluline, et eesti keele õpe oleks kvaliteetne ja kättesaadav kõikidele elanikele kogu Eestis. Sellel põhjusel oli antud magistritöö 2015. aasta pealkiri: “Täiskasvanute eesti keele õppe jätkusuutlikkus Sillamäel” (kajastatud lisa 1 “Ankeet Ida-Virumaa õpetajatele”).

Autoril oli algselt plaanis saada vastused küsimustikele eesti keele õppe korralduse kohta eesti keele õppega seotud asutustelt. Kuna selleks ajaks selgus, et jätkusuutlikkusest arengust ei saa paljudest eluvaldkondades rääkida, siis magistritöö teine pealkiri oli "Kommunikatiivse integratiivsuse tase Sillamäe elanikel", kuid uuritava materjali kogus juba ületas planeeritud ja selle tõttu pidi autor piirduma dokumentide, piirkondlike õpetajate ja Sillamäe elanike uurimusega ning vaadelda keeleõpet laiemalt kui kommunikatiivse taseme määramisest lähtuvalt.

Uurimuse läbiviimisel on kvalitatiivseks analüüsi aluseks:

1. sotsiolingvistilise ja keelepoliitilise valdkondade dokumendid;
2. struktureeritud poolkinnised küsimustikud eesti keeles Ida-Virumaa eesti keele õpetajatele;
3. poolstruktureeritud avatud küsimustega suulised venekeelsed intervjuud linnaelanikega

Magistritöö uurimus jagati eel- ja põhietapiks.

Eeletapi uurimisküsimuseks on välja selgitada Ida-Virumaa õpetajate hinnangud piirkondlike eesti keele õppe probleematikale. Saadud tulemustega saab täpsemalt tutvuda magistritöö lisa 2 järgi (küsimustikule vastamise viis oli erinev, respondentide stiil on nendes säilitatud).

Andmete kogumisel oli tagatud piirkondlike eesti keele õpetajate osalus seeläbi, et küsimustikke saadeti ajavahemikul 16.02.2015 - 20.04.2015 õppeasutustesse ja edastati teiste kontaktide kaudu (*mugavusvalim*). Uurimuse läbiviimisel olid kasutusel struktureeritud poolkin-nised eestikeelsed küsimustikud Ida-Virumaa eesti keele õpetajatele.

Oma arvamust keeleõppe korraldamisest jagas kirjalikult 15 Ida-Virumaa õpetajat, 2 õpetajat vastasid vestluse vormis. Kokku arvestati 17 õpetaja vastustega. Kirjalikud arvamused saadeti e-posti teel, kuid töös on välja toodud ainult õpetajate õpetamiskogemus; anonüümsuse tagamiseks eemaldati tekstidest kõik viited õpetajate töökohtadele.

Õpetajate anketeerimise valdkonnad olid järgmised: Kuidas õppija saab eesti keele õpetajat leida. Õpetaja prioriteetid õpetamises. Õppijate huvi, motivatsiooni, hoiakute määratlemine õpetajate poolt. Olemasolevate keeleõppevõimaluste vastavus riiklikele keelenõudmistele. Põhiprobleemi sõnastamine õpetamisel. Õpetamise edukuse määratlemine. Kohaliku omavalitsuse ja riigi toe tunnetamine eesti keele õpetamisel. Keeleõppe projektid. Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamise jätkusuutlikkus.

Eeletapis kogutud informatsioon võimaldas:

- määratleda olemasoleva korralduse puudujääke
- sõnastada küsitluse valdkondi põhiuurimise intervjuudeks
- kohendada küsitluse metoodikat

Eeletapi kogemuse põhjal loobuti kirjalikust anketeerimisest elanike suuliste intervjuude kasuks, kuna nende poolstruktureeritud käik võimaldab täpsemat ja ulatuslikumat teemakäsitlust.

Uurimus viidi läbi mittetõenäosuslikku valimi koostamise meetodi järgi, mis on sotsiaalteaduslikes töödes kasutusel siis, kui „ei ole võimalik populatsiooni ette määrata ega kasutada tõenäosusliku valiku põhimõtteid“ (Õunapuu 2014: 142).

Põhietapp seisnes Sillamäe elanike keeleõppe kogemuste, võimaluste ja vajaduste uurimises. Intervjuude käigus tegi autor märkmeid paberile, pärast kandis need arvutisse üle ja tõlkis

eesti keelde. Vestluse vaba käik pakkus oma mitteformaalse lähenemise tõttu respondentidele usaldusväärsemat psühholoogilist õhkkonda, kuid samas tingis natuke hüpliku esitamise stiiliga tekste, kuna inimesed rääkisid tihtilugu erinevas järjekorras erinevatest eesti keelega seotud aspektidest. Võrreldades struktureeritud küsitluse viisidega on ühe inimese jaoks ka raskem saadud andmeid töödelda.

Kõik vastajad said kinnituse, et küsitlus on täiesti anonüümne ja intervjuu tekstidest võetakse välja kõik andmed, mis võivad viidata töökohale või muudele aspektidele, mille järgi on võimalik vastajaid identifitseerida. Asjaolu esineda ainult oma vanuserühma ja soo järgi võimaldas avaldada arvamust täiesti ausalt, oma ametikohast sõltumata.

Uurimuses toetuti, samuti nagu 2011. aasta integratsiooni monitooringus, enesehinnangulise keeleoskuse indikaatorile, mis näitab inimeste keelelist eneseusaldust ja ka valmisolekut antud keelt vajadusel kasutada (Integratsiooni monitooring 2011: 185).

Antud uurimuse osas oli jälgitud, et informatsioon küsitlusest oleks kõikide linna meediakanalite kaudu edastatud. Informatsioon läbiviidavast uurimusest avaldati:

1. Sillamäe koduleheküljel 03.04.2016 (üle 60 vaatamise);
2. linna ajalehes «Силламяэский вестник» 24.03.2016;
3. kahel mitteametlikel elanike hulgas populaarsetel internetileheküljel:
  - <http://infosila.ee/main/2040-vnimanie-issledovanie.html> (üle 680 vaatamise);
  - <http://molodoi.ee/?q=node/123777#comments> (üle 500 vaatamise);
4. suhtlusvõrgustikus Facebook („jagamiste“ ja „meeldimiste“ teel).

Inimesed, kes soovisid oma arvamust väljendada, leppisid e-posti, telefoni või sõnumi teel kokku selleks sobiva aja. Viie inimesega toimusid intervjuud ilma eelneva kokkuleppeta, kui nad said teada, millist küsitlust autor läbi viib ja neil oli võimalus selles kohe osaleda.

Uurimismaterjali suurust määratakse küllastuse põhjal. Praktikas selgub osaliste arv tavaliselt uuringu käigus siis, kui ei lisandu enam uusi kategooriaid või seletusi - sel juhul räägitakse teoreetilise küllastuse kriteeriumi järgimisest (Heidmets jt 2010: 24).

Vanuserühmade moodustamises lähtuti riiklikust raporti tulemustest "Lõimumisvaldkonna sotsiaalsete gruppide uuring" vastavalt tabelile „Lõimklastrite koosseis demograafiliste ja muude taustatunnuste järgi” (Lõimumisvaldkonna sotsiaalsete gruppide uuring 2013: 19), millest oli Sillamäe elanike uurimuseks valitud neli vanuserühma: 25-34; 35-49; 50-64; 65-74.

Kokku osales 52 respondenti. Teemakäsitlused respondentide kommenteerimiseks olid liigitatud järgmistelt:

- eesti keel koolis ja õpingute ajal;
Kas õppimise käigus olid eesti keele tunnid, kuidas hinnatakse nende panust? Kas oli tunniväline tegevus, kus saite kokku puutuda eesti keelega?
- eesti keel töökohal;
Milline kokkupuude eesti keelega on tööl või tööandja kaudu? Keeleliste nõudmiste olemasolu.
- motivatsioon;
Millest on tekkinud motivatsioon keeleõppeks? Kuidas ja millest see on muutunud?
- meedia;
Milline suhtumine on eesti meediasse? Kui kasutate seda õppekeskkonnana, siis mis teid selles toetab, mille järele on vajadus?
- kursused;
kättesaadavus, milline on õppe kogemus: rõhuasetus metoodikas, kommunikatiivsus, sobivus, taskukohasus, saadud hoiak ja emotsioon, loobumise põhjus, vajadused.
- keeleksam ja keeletase;
Kuidas kommenteerite oma keeleksamite kogemusi ja saavutatud keeletaset. Mida arvate keeletasemete saavutamise võimalustest?
- iseseisev õpe;
Millised materjale kasutasite? Millest on puudu?
- kontakt eestlastega;
Milline mulje jäi eestlastega suhtlemisest? Keelebarjääri olemasolu ja põhjus.
- hinnangud;
Kuidas suhtute eesti keele õppesse? Mis toetab või takistab Teid eesti keele õppes?
- vajadused keeleõppes;

- muud kommentaarid.

Vastajad ei pidanud järjest kõikide ülaltoodud teemadele vastama. Nad võisid keskenduda sellele, mis on nende arvates keeleõppes oluline. Kuna vastamise sundi ei olnud, olid üksikud intervjuud väga lühikesed ning neid ei käsitleta süvaintervjuuna. Intervjuud kestsid keskmiselt 30 minutit. Respondendile saadeti tema soovi korral kontrollimiseks intervjuu tekst.

Respondentide vastused on esitatud antud töö põhiosas kursiivis. Ankeetides Ida-Virumaa õpetajatele vastustes (lisa 2) on esitatud autorlik variant.

2.2. ÕPETAJATE HINNANGUTE ANALÜÜS EESTI KEELE ÕPPE KORRALDUSELE

Õpetajad annavad endast parima eesti keele õpetamisel. Antud peatükis tutvustatakse mõningaid vastused detailsemalt:

Vastuses küsimusele: “Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?” nimetatakse:

„KÕIGI KOOSTÖÖ. Praegu on õpetaja uhkes üksinduses.“ (1. vastus).

„Keelekeskkond, riigipoliitika riigikeele õpetamisel“ (2. vastus).

„Töötavate täiskasvanute puhul võib tuua üheks põhjuseks ajapuudust, koolinoorte puhul ülekoormatust. Gümnaasiumi õpilastel on paljudes ainetes eratunnid. Seega kui õpilane jõuab koju kell 22.00, ei ole temast järgmisel päeval mingit õppurit.“ (5. vastus).

„Eksamikeskustest eksamitestide läbiõppimist monopolsetele keeleõppega tegelevatele firmadele, kes püüavad nn „kliente“ eksamite sooritamise edukusega – see on kommerts ja kasumi teenimine iskliku heaolu-rikkuse nimel, mis lõpptulemusena pärsib keele omandamist ja lõimumise protsessi ehk nn sulandumist.“ (13. vastus).

Vastustest ilmneb riigipoliitika ja keeleõppe korralduse puudulikkus. Keelekursuste kallidus ja praktikavõimaluste puudumine on õpetajate arvates olulised takistused:

„Keelekursused (kui see ei ole projektipõhine õpe) on väga kallid. Kui õppetunnid on läbi, siis keel kiiresti unustatakse.“ (7. vastus).

„Keelekursused on kallid“ (10. vastus).

„Keelekeskkonna puudumine, praktika puudumine, vahel õppijate madal motivatsioon, tulevad nõuete tõttu, mitte omal soovil“ (4. vastus).

„Keelekeskkond“ (6. vastus) ning (9. vastus).

„Keeleline praktika, pole inimesi, kellega saab pidevalt suhelda“ (15. vastus).

Tunnetakse õpilaste motivatsiooni puudumist:

„Õppurite hoiakud, tõsise huvi puudumine, suur hulk õpetajaid on kinni vanades keeleõpetamise traditsioonides, ei võeta uuemaid meetodeid omaks, õpetajate kvalifikatsioon ei vasta praeguse aja nõudmistele.“ (3. vastus).

„Motivatsiooni“ (10. vastus).

„Õppija ei taha õppida keelt“ (11. vastus).

„Paljud täiskasvanud on pettunud eesti keele õppimises, pidavad teda liiga keeruliseks ja seepärast ei taha õppida“ (12. vastus).

„Motiveeritus, tahe, kindel eesmärk, järjepidevus“ (14. vastus).

Küsimusele, kas oma ebaedust kibestumine on märgatav õpilaste suhtumises keeleõpesse, saadi palju kinnitavaid vastuseid; erineb vaid väitega nõusoleku määr.

Õpetajad tajuvad õppijate motivatsiooni enamasti instrumentaalsena, mis tähendab, et keelt nähakse vahendina millegi saavutamiseks.

Täpsustav küsimus: „Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keelela saab niigi hakkama“)?“ sai erinevaid vastuseid, sealhulgas järgmisi:

„Mingil määral on see õige, aga paljud inimesed tahavad õppida eesti keelt, aga neil ei ole võimalust eesti keelt õppida, nt Sillamäel ning õhtusel õppel on väga vähe eesti keele tunde, kursused teistes linnades on tasulised ning ei ole võimalust nende eest maksta“ (12. vastus).

„Mulle tundub, et mitte ainult motivatsioonist, tuleb ohjad veidi lõdvemaks lasta, inimesed hakkavad keelt parema meelega õppima“ (5. vastus).

Eesti keele õpetajad tõdevad, et eesti keele õppe korralduses ei tunne nad kohaliku omavalitsuse ega riigi tuge. Siinkohal on siiski oluline märkida, et kohalik omavalitsus jõudumööda toetab linna õpetajate keeleõpet.

Sillamäel puudub keeltekool ja mingisugust keeleõppe informatsiooniga koondtabelit (kas või Internetis) eesti keele õpetajate andmetega ei ole. 98% vastanutest õpetajast märkisid, et neid saab ainult tutvuste kaudu leida, mis raskendab keeleõppe kättesaadavust.

Eesti keele õpetajad pööravad tähelepanu sellele, et riiklikus keelepoliitikas on hästi välja kujunenud keele valdamise kontrollmeetmed, kuid on puudu keeleõpet soodustavatest kättesaadavatest programmidest kõikidele soovijatele. Puudulik on ka töötukassa keelekursuste korraldus, mis rühmade ebaühtlase keeletaseme moodustamisel raskendab eesti keele õpetamist tõhusamal viisil.

Õpetajate hinnangul on palju töötavaid inimesi, kellel on keele omandamiseks sisemine motivatsioon, kuid kes ei kuulu aktuaalsetesse sihtrühmadesse nagu kodakondsuseta isik või töötu. Nendele ei ole projektide raames või töötukassa kaudu keelekursuste läbimine võimaldatud, kuid miinimumpalgaga piirkonnas on keeleõppe maksumus paljudele soovijate jaoks liiga kallis. Kuna koolituskeskust Sillamäel ei ole, siis lisanduvad keelekursuse hinnale sõidukulud naaberlinnadesse.

Lahendusena nähakse eesti keele õppimise ja õpetamise riiklikku rahastamist, mitmekesiseid keeleõppe võimalusi. Vajalik oleks riiklikul tasemel õpetamissüsteemi rakendamine püsivate programmide osas, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (metoodika ja õppevara arendamine täiskasvanutele, eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele, kohalikul tasemel keeleklubide toetamine vms).

Õpetajad näevad jätkusuutlikkuse märke selles, et „*Suurem osa elanikest soovib keelt õppida ning hea meelega sulanduks eesti ühiskonda*“; „*On piisavalt töötavaid inimesi nõutud keelelasemega*“; „*Õpetajatel on oma õppemeetodid, õppematerjal, erinevad videod ja algatusvõime midagi ette võtta, et oleks huvitav ja kasulik*“.

Eesti keele õppe jätkusuutlikkuse puudulikkust nähakse järgmistes aspektides: „*Mõned projektides osalejad ei soovi eesti keelt õppida, neid suunatakse, muidu võidakse arvelt maha võtta. Need, kes ise soovivad, ootavad teine kord aasta otsa kursuseid, sest neile öeldakse, et vastavaid kursusi pole, seega projektirahad lendavad enamuses tuulde*“; „*Lühikursuse sees õpitud materjal ei ole alati piisav sujuvaks keelevaldamiseks*“; „*Kui täiskasvanu tahab eesti keelt õppida, võib ta minna ainult eraõpetaja juurde või iseseisvalt kodus õppida*“; „*Keeleõpe pole kõigile taskukohane*“; „*Toimub keeleõppe kommertsialiseerimine ja paigalseis eesti keele õppimisel ja omandamisel, kui ei hakata eesti keelt õpetama täpselt samal põhimõttel kui eesti keelt eesti koolides- lasteaedades*“; „*Puudub riiklik süsteemne lähenemine sellele küsimusele*“.

Õpetajate ankeetide andmete esitamine graafikutena ei olnud ajaliste piirangute tõttu võimalik. Pean vajalikuks rõhutada, et ankeetid sisaldavad palju olulist materjali, millega tasub

tutvuda lisades esitatud kujul: õpetajate hinnang eesti keele projektõppe vormile; hinnangud kohalike keeleõppevõimaluste kooskõlale riiklike nõudmistega jne.

Kokkuvõtvalt osutavad eesti keele õpetajad sellele, et riigil tuleb luua keeleõppe tingimusi ja võimalusi piisavas mahus, eriti keelepraktika ja keelekursuste hinna osas.

Väga oluline on keeleõppe korralduses arendada riiklikku eesti keele õpetajate poolse tagasiside analüüsi, et nende tähelepanekud oleks arvesse võetud. Keelepoliitika rakendamises tuleb lähtuda spetsialistide ettepanekutest parema keeleõppe tagamiseks ning pakkuda õpetajatele rohkem tuge.

2.3. SILLAMÄE ELANIKE INTERVJUUDE ANALÜÜS

Sillamäe elanike intervjuude analüüs sisaldab töö autori poolt mõningaid temaatilisi kommentaare koos väljavõtetega intervjuudest, mis on esitatud kursiivis, sellele eelneb intervjuu number ja vanuserühm.

2.3.1. Eesti keel koolis

Vanuserühma 25-34 vastustest nähtub, et eesti keele tunnid võimaldasid sooritada kesktaaseme ja B2 eksami gümnaasiumi lõpetades. Mõned respondendid tunnistasid, et formaalne vastavus keeletasemele ei tähenda automaatselt vaba keelekasutust.

25_25-34_ Kui tulin Tallinna, märkasin, et minu koolilõpetamisel saadud B2 tase ei tähenda midagi, sest ei oska eesti keeles loomulikus situatsioonis suhelda. Ei saanud ka eesti keelest aru, sest noored kasutavad slängi, millest meil pole aimugi.

Antud põlvkond sai koolihariduse juba Eesti iseseisvusajal, kuid isegi siis oli eesti keele õpetaja olemasolu probleemiks, mille tulemuseks on baasteadmiste lünklikkus ja mingil määral ka ebakindlus kõnelemisel:

3_25-34_Koolis vahetusid õpetajad tihti, mul oli kogu õppeaja jooksul kuus õpetajat (lõpetasin kooli 2003. aastal).

30_25-34_Koolis õpetaja meil pidevalt vahetus, lõpetasin 2000. aastate alguses gümnaasiumi minimaalse sõnavaraga, natuke tundsin ka grammatikat.

14_35-49_Lõpetasin kooli 2002. aastal. Eesti keele õpetajatega oli pidev probleem: neid ei olnud, siis tulid ja kohe läksid ära, kogu aeg vahetusid. 12. klassis tuli hea õpetaja, kes jõudis meile selle ühe aasta jooksul anda üksnes arusaama eesti keelest.

42_25-34_Kuna mul eesti keel kooli ajal oli, aga õpetajad vahetusid, siis mäletan, kuidas kord oli motivatsiooni eesti keele õppeks rohkem, kord vähem – õpilase suhtumine õpetajasse kandub tihtilugu ka tema õppeaine peale. Samas, keeletasemetunnistus ei näita tegelikku keelevaldamise taset. Ka

mina kartsin pärast 12. klassi rääkida, vaatamata kesktasemele, sest olen perfektsionist ja ei tahtnud vigases keeles suhelda.

Järgmises vanuserühmas 35-49 oli eesti keele õpe koolis palju kehvem.

1_35-49_Eesti keel oli mul ainult kolmandas klassis, pärast seda koolis eesti keele õpetajat ei olnud.

11_35-49_Eesti keelt oli meil ainult üks veerand ja eesti keel tundus mulle isegi lihtsamana kui inglise keel. Näiteks „mina“ ja „ema“ - nii nagu on kirjutatud, nii ka loed. Üldiselt eesti keele õpetajat ei olnudki, seega baasi ei ole.

28_35-49_Lõpetasin kooli 1980. aastate alguses. Eesti keel oli mul ainult teises klassis.

33_35-49_Lõpetasin kooli 1990. aastate algusel. Ainult neljandas klassis oli eesti keel.

44_35-49_Meil oli koolis lühikest aega (paar kuud) kuuendas klassis eesti keele õpetaja. Ta valdas eesti keelt nii hästi, et arvasin, et ta ongi eestlane, kuigi ta, muidugi, ei olnud.

50_35-49_Koolis pidi olema eesti keel, kuid õpetajat ei olnud.

51_35-49_Lõpetasin kooli 1990. aastatel, eesti keele tunnid olid ainult viimases klassis, need andisid minimaalse sõnavara.

Selle põlvkonna koolibaasi võib üldjoontes arvestada umbes A1 tasemel, kuna õpe kestis kogu õpingute vältel enamasti ühest kuust kuni ühe aastani. Inglise ja saksa keele õpetajatega sellist probleemi polnud ning nendes keeltes on inimestel teatud koolibaas olemas. Järgmistes vanuserühmades reeglina eesti keele tunde ei olnud.

See informatsioon aitab mõista, et eesti keele õppes võib minimaalne grammatiline baas olla väga lünklik. Keeleõppe taseme ja sisu määratlemisel tuleb suuremat tähelepanu pöörata olemasolevate teadmiste väljaselgitamisele, kuna põlvkonniti võivad need olla erinevad.

2.3.2. Eesti keel õpingute ajal

Eesti kutse- ja kõrgkoolid eeldavad teatud baastadmisi, kahjuks arvestamata Sillamäel levinud eesti keele tasemega. (Respondentide intervjuudes pakkus süvendatud eesti keele õpet ainult üks kõrgkool). Nõudmiste ja keeleoskustaseme vastuolu põhjustas mõnedel respondentidel nii keelebarjääri (mis süveneb, kui õppejõud või kursusekaaslased suhtuvad eesti keele mittevaldamisesse ülalolevalt) kui ka pikaajalisi ületamaid raskusi ülikooli lõpetamiseks.

30_25-34_Sõitsin ühele Eesti saarele kutseharidust saama, kuid põhiline eesmärk oli sealne eesti keskkond ja keele omandamine. Alguses oli raske, aga tasakesi hakkasin ennast keeleliselt julgemini tundma.

Ükskord tunnis määras õpetaja meid paaridesse. Minu paariliseks juhtunud eesti tüdruk reageeris selle peale põlgliku vastusega, et ei hakka minuga paaritööd tegema, kuna ma nagunii ei saa millestki aru ja rääkida ka ei oska. Õpetaja sundis meid koos tööd tegema, kuid mul tekkis sellest püsiv hirm, et minust ei saada aru. Pärast ka inglise keele õpetaja ütles terve klassi kuuldes mulle hukkamõistva tooniga, et mul on inglise keeles nii suur vene aktsent... Lõpetasin eesti keeles suhtlemise, sest tekkis psühholoogiline keelebarjäär. See kestis kaua, kümme aastat veel pärast kutsahariduse saamist. Lõpetasin kutsekooli ikkagi ära, kuigi rääkida enam eriti ei julgenud. Isegi kui küsiti üle: „Mida sa ütlesid?“ tekkis mul kohe paanika, et ütlesin midagi valesti.

Probleemiks Sillamäe elanikele osutusid Tartu Ülikooli Narva Kolledži keeletaseme nõuded, milleks ettevalmistamine ei olnud inimeste arvates õpingute jooksul piisav.

3_25-34_Narva kolledžis sooritasin kõrgtaseme eksami, kuid tingimuse täitmiseks saada selles üle 80 punkti oli liiga nõrk ettevalmistus. Sain sellega hakkama alles viiendal korral, mind motiveeris see, et tahan olla konkurentsivõimeline.

29_25-34_Õppisin oma eriala eesti keeles, õpe toimus Narva Kolledžis. Õppekava sai mul ilma raskuseta täidetud, kuid nõue diplomi kirjutamiseks oli tol ajal direktori poolt selline: pidime sooritama kõrgtaseme eksami rohkem kui 86 ballile. Sisemist kõrgtaseme eksamit kirjutasin, kuid ametlikul kõrgtaseme eksamil oli mul vähem kui 86 balli. Käisin kahel keelekursustel, ema maksis neid kinni ja mul oli väga suur motivatsioon meie direktori poolt sätestatud nõuetele vastata, sest kogu õppekava

oli täidetud. Kuid ei Narva ega Sillamäe kursused 86 balli saavutamisele kaasa ei aidanud, raha oli küll kulutatud, aga võimalust ja motivatsiooni veelkord kursused läbida enam polnud - üle varju hüüata ma ei saa. Minu kõrgtaseme tulemused olid sellised: 23.05.2003 – 66 balli, 31.10.2003 - 68 balli, 24.01.2003 - 65 balli, 23.04.2004 – 71 balli, pärast tekkis juba C1 eksam, milles tulemused on juba protsentides määratletud, sooritasin ka selle kuid lõppes minu nominaalaeg. Nii jäin vaatamata edukalt läbitud eestikeelsele õppekavale ja sooritatud erinevate tulemustega hulgalistele kõrgtasemeeksamite tunnistustele lõpetamata kõrgharidusega antud 86 balli nõue pärast, mida teistes Eesti ülikoolides ei olnud, ka Tallinnas, kus erinevalt Sillamäe ja Narvast, terve ümbritsev keskkond toetab keeleõpet. Töölalasel valdan eesti keelt, räägin eesti keeles vabalt. Väga kurb, et mul ikkagi ei ole kõrghariduse diplomit.

50_35-49_Ülikoolis oli meie eriala raames ettenähtud kaks praktilise eesti keele kursust. Selliseid nagu mina, kes tulid täiskasvanuna sinna nullteadmistega eesti keeles oli päris palju. See on meie piirkonna omapära. Kõik me lootsime, et nüüd saame kasvõi algtaseme teadmisi kätte, kuid õppetöö seisnes tekstide lugemises ja tõlkimises. Grammatikat ei seletatud. Selle peale hakkasime pabistama ja õppejõu poole pöörduma. Õppejõud vastas, et ei tasu muretseda, aine sooritamisega probleeme ei tule. Siis pidime testi täitma ja selle alla oli pandud tühi rida pakkumisega oma küsimust kirjutada. Kirjutasin, et kuna keelt ei valda, siis mind huvitab, millal algab eesti keele õpetamine? Õpetaja teadis, kes seda kirjutas ja jättis mind meelde, sest aine lõpetamisel, kui meie õppisime pähe tema poolt eelnevalt kontrollitud tekste, sain ma „F“. Küsisin temalt, miks sain sellise hinde? Ta vastas, et ma ju ise tunnistasin, et „ei valda keelt“. Korduseksamis parandas ta hinde „E-ks“, põhjendades, et ei ole minu essee arvamusega nõus. Mul on see töö siinamaani alles, sest olin väga šokeeritud, et nii võib käituda. Muidugi, ebaõiglane ja üleolev hoiak õpilastesse häälstab keeleõppele vastu. Ülaltoodud keeleõppe kogemuste tõttu osutus mul B2-keele taseme saavutamine ülikooli lõpetamiseks võimatuks, sest mina ei saanud baasteadmisi.

Ülaltoodud näited rõhutavad Tartu Ülikooli Narva Kolledžil suurt vastutust eesti keele õppe kvaliteedi tagamisel. Näiteks eesti keele õppe maht erialal „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses keskkonnas“ piirdus paari praktilise eesti keele ainega, mis ei võimaldanud elanike piirkondliku eesti keele taset arvestades vallata õpingute lõpuks eesti keelt B2 tasemel. Mõningatel erialadel sätestatud nõuded C1-keele taseme pallide arvu osas jätsid varem kogu õppekava sooritanud inimesi kõrghariduseta isegi C1-keele taseme tunnistuse olemasolul, kui tunnistusel olev pallide arv ei vastanud Narva Kolledži poolt nõutule.

Hästi läbimõeldud eesti keele õppe korraldus peaks olema kõikide Eesti õppeasutuste prioriteet.

2.3.3. Eesti meedia, keeleõpe ja informatsiooni saamine

Kõige rohkem mainiti eesti keele õppe toetamisel „Vikerraadiot“. Erinevate põlvkondade respondendid hindasid väga David Vseviovi loenguid. Raadio on töötavale inimesele väga mugav viis keeleõppeks.

3_25-34_Ka vabal ajal on huvi eesti keele vastu. Kuulsin saatesarja „Müstiline Venemaa“.

6_65-74_Hakkasin kuulama Vikerraadiot, mul oli huvitav. Kuulasin kõiki David Vseviovi ajaloolisi loenguid. Võtsin neid ka diktofonile järelkuulamiseks, sest mulle väga meeldis tema kõnestiil. Mida rohkem keeli tead, seda suurem on tõenäosus, et saad objektiivset maailmapilti. Eesti meedia on väga kallutatud, võrdlen iga teema käsitlust inglise ja vene esitusega, sest analüütilist arutelu on ikka minu arvamuse kohaselt liiga vähe. Raske jälgida ainult Eesti TV-d, kui saadetes on tihtilugu puudulik argumentatsioon, objektiivsus.

20_50-64_Nõukogude ajal oli üheks võimaluseks huvitavat infot saada raadio. Eks ma sõnadest eriti aru ei saanudki, aga isegi see taustajutt, millest sa aru ei saa, nagunii tekitab sinus mingisugust keelevaimu ja korduvatest fragmentidest hakkad aru saama. Igatahes, kuulsin tol ajal Tõnis Erilaidi saadet, mis pakus mulle musikaalsest ja tehnilisest vaatevinklist huvi (kuna see oli tollel ajal haruldase stereoeffektiga). Kuni tema raadiosaadet ootas, tulid ka uudised ja kui oled kursis samasuguste vene uudistega, siis tekkib huvitav võrdlusmoment, isegi, kui keeleoskus on nullile lähedane, kuna koolis, nagu ma olen juba öelnud, eesti keele tunnid puudusid.

Meedia venelaste vastane hoiak on keeleõppe pärssivaks teguriks.

22_35-49_Takistuseks keeleõppes nimetaks ma venelase negatiivse kuju, mida ta tajub meediast, kui hakkab eesti keelest aru saama. See tõrjub eesti keelest, kuna vaenu õhutamise tekitab protest. Venemaa-vastane saadete kallutus mõjutab nii nende kvaliteeti kui ka soovi eesti meediast informatsiooni saada. Arvan, et tuleks loobuda sildistamisest objektiivsuse nimel.

23_35-49_Tajun meedias venelaste vaenuliku käsitlust. Pöörake tähelepanu, millistena tavaliselt venelasi eesti meedias näidetakse? Tavaliselt luuakse venelastest haritumatu mulje, sealjuures naeruvääristatakse aktsenti. Venelased, kes õppisid eesti keelt, vaatavad ju neid saateid samuti ja nendel

tekkib protest, et venelast näidetakse nii primitiivselt ja alandavalt: „Vaadake küll, milline tibla!“. Ja pärast imestatakse, miks eestlastel ja venelastel on suhtlemises negatiivne hoiak.

Respondendid tundsid vajadust rohkemate keeleõppe saadete järele.

2_25-34_kuulasin eestikeelseid saateid Raadio 4. See oli keele õppimiseks väga mugav viis. Neid saateid korratakse kahjuks harva, sooviksin, et keeleõppele pühendatud saateid oleks rohkem.

Telekanalitest mainiti ETV-d. Praegu televisiooni ja ajalehtede roll eesti keele õppe toetamisel on tagasihoidlik.

1_35-49_Hea oleks saada kasvõi ajalehe kaudu grammatikatunde. Kunagi oli juba selline ettevõtmine ajalehes „Molodež Estonii“, autoriks oli Mihhail Stalnuhhin.

11_35-49_Tean, et tuleb keelt kuulata. Lülitan televiisori sisse, püüan sel viisil eesti keelt õppida. Hakkasin juba eraldi sõnu välja noppima.

12_35-49_Tihti kasutan keelekeskkonna loomiseks ETV-d.

43_35-49_Tunnen veel puudust subtiitritega filmidest, mida võiks rohkem olla.

Meedias tuntakse puudust keeleõppe sarjast, subtiitritega filmidest ja keeleõppe saadetest, mida võiks olla rohkem integratsioonile mõeldud finantseerimise raames.

2.3.4. Eesti keel ja töökeskkond

Respondentide vastustest selgus, et inimesed saavad kõige suurema motivatsiooni pärast positiivset tööalast kokkupuudet eesti keele ja keskkonnaga.

9_25-34_Intensiivne suhtlus tööl Jõhvis andis nii kõnelemisvilumuse kui ka huvi eesti keele vastu. Mõistan, et tahan ise vallata keelt kõrgemal tasemel. Loen praegu esimest korda eestikeelset raamatut. Töö eesti kollektiivis andis mulle sisemist motivatsiooni. Hakkasin mõtlema, et see, kes tahab õppida, leiab selleks võimalusi, aga see, kes ei taha, leiab tuhat põhjust, miks ta ei saa.

14_35-49_Pärast kooli hakkasin töötama ühes poeketis, mille kaudu sattusin praktikale Pärnusse. Kohapeal ei olnud kedagi, kes oleks nõus tolle palgaga töötama, aga minu jaoks see oli võimalus neli kuud veeta eestikeelses keskkonnas. Kõige raskem oli summat öelda, kartsin väga, et selle tõttu minu peale kliendid pahandavad, aga negatiivseid olukordi ei olnud. Töötasin Soomes samuti ühes eesti kollektiivis ning tekkis suur motivatsioon eesti keelt õppida .

52_35-49_Olen eesti keelt õppinud, kui Jõhvis müüjana töötasin. Mitu aastat tagasi hakkasin Narvas töötama, aga seal ei ole keelepraktikat isegi minu minimaalsele keeleoskusele.

Respondendid rõhutasid, et eestlaste lahke suhtumine aitas neil ületada stressirohket olukorda, kui nende eesti keel ei olnud veel piisavalt hea.

25_25-34_Kui sain Tallinnas eesti kollektiivis tööd, siis ise tol ajal ikka veel ei rääkinud eesti keeles hästi. Tööandjad seletasid mulle eesti keeles, mida tuleb teha, mina mõistsin neid ja tegin. Jälle kohtusin eesti aktiivsete inimestega, kellel olid lahked silmad ja kes ei teinud minu keelelisest ebakindlusest välja. Pärast kohtusin veel palju sõbralikke eestlasi, kellega jutuajamises tuli välja, et nendel on raske uskuda, et eesti keelt võib ka mitte osata elades Sillamäel eestlastest täielikus isolatsioonis. Muidugi saab mingeid fraase pähe õppida, aga keel, mida ei ole kusagil kasutada, ununeb.

37_50-64_Töötasin väljaspool Sillamäed, õppisin eesti keelt oma töökohal ära. Läbi pisarate ja vaeva. Mina ei oleks tookord „ellu jäänud“, kui poleks ühte eesti kolleegi, kes mind igapäevaselt sellises stressirohkes keeleõppes toetas. Ainult Sillamäel elades ei ole võimalik eesti keele oskust saavutada.

Tööalaselt piirdub Sillamäel eesti keele vajadus tihtilugu ainult dokumentide lugemise ja kirjavehetusega, inimestel on väga suur vajadus eesti keeles kõnelemise järgi.

15_25-34_Töötades saan seda ka igapäevaselt kasutada ja keelebarjääri mul ei ole, kuigi ka minu põlvkonnas on inimesi, kellel on just kõnelemises kompleks tekkinud, kuna Sillamäel igapäevases elus praktiliselt ei olegi võimalusi eesti keeles suhelda.

40_35-49_Muidugi kasutan eesti keelt oma töös lugedes ja kirjutades, aga need on passiivsed tegevused. Ei ole kahjuks argipäevaseid olukordi, milles saaksin kõneleda.

41_35-49_Tööalaselt saan iga päev eesti keeles kirjutada ja lugeda. Puudu on kõige rohkem kuulamise ja kõnelemise võimalustest.

50_35-49_Üksteist aastat töötasin Sillamäel klientidega, kordagi pole olukorda olnud, kui oleks vaja eesti keeles midagi vastata.

Töötavad inimesed on tihtilugu keeleõppesse väga palju oma sissetulekust investeerinud, selle tõttu võimaluste puudumine oma keeleoskusi praktiseerida tekitab nõutuse tunnet.

Mõnedel eestlastel, kueldes Sillamäe keelekeskkonna puudumisest, on kombeks soovitada kurtjale sõita Jõhvi. See kõlab sarkasmina, kuna on arusaamatu, kelle poole seal pöörduda? Kas rääkida möödakäiatele oma plaanidest nädalavahetuseks? Või jutustada müüjale, kuidas veedeti suvepuhkust? Passiivne keelekeskkond on tõepoolest seal olemas, kuid täiskasvanu peab teadma konkreetselt, kuhu või kelle poole ta võib pöörduda eesti keeles kõnelemise eesmärgiga. On suur nõudlus kontaktide järele, mis tagaksid suhtlemisvõimaluse. Võib-olla Eestis leidub eestlasi, kes oleksid nõus kasvõi Skype kaudu eesti keele praktikat pakkuma või olla kontaktis mingisuguse ühise töö- või huvialase tegevuse kaudu?

2.3.5. Motivatsioon

Motivatsioon aitab ületada kõikvõimalike raskusi. Motivatsiooni teket, muutust ja sellega kaasnevaid põhjusi saab kõige täpsemalt mõista intervjuu täistekstidest. Alltoodud näited illustreerivad motivatsiooni rikkalikkust ja inimeste hakkamasaamist.

20_50-64_Kui sõitsin Sillamäe ja Tallinna vahel, siis pöörasin tähelepanu sellele, et bussi peal, mis läks Tallinna suunas, oli kirjutatud „Tallinna“. Hakkasin enda jaoks seletama ja meelde jätma, et just nii ongi eestikeelne tõlge «на Таллинн».

Või siis ostsin raamatu „Räägime eesti keelt“ ja lugesin selles esimest 4-5 õppetundi läbi, et eesti grammatikaga tutvuda. Mul oli selline pigem isiklik lähenemine keeleõppesse, milles esitasin endale küsimusi: Mis? Miks? Millest on see just nii tekkinud? Mäletan, et terve nädala jooksul üritasin enda jaoks selgusele jõuda, kuidas on eesti keeles moodustatud sõnavormid. Lõpuks avastasin loogiliste järelduste kaudu enda jaoks sõnavormide moodustamise põhimõtted ja enam ma grammatikaga ei tegelnud. Veel üks moment on seotud sellega, et üritasin enda jaoks kõike ümbruses nähtud eesti keelde tõlkida, aga eesti keeles rääkida ma veel ei osanud.

16_35-49_Vahel võtan kätte "Punamütsikese" raamatu, sest keelt on ju kergem tuttava teksti alusel õppida, aga püsivust mul ei ole. Ma ei süüdistata selles kedagi, sest keelt tuleb lihtsalt õppida. Saan aru, et asi ei ole kursustes, vaid inimeses endas.

4_50-64_Eesti keele õppeks on nii väline motivatsioon (riigi nõuded), kui ka sisemine. Tahtsin eesti keeles suhelda, selle tõttu ei hakanudki kursusel aega kaotama, vaid otsustasin, et õpin ise. Kuulasin raadiot, võtsin raamatukogust õpikuid ja õppisin ära. Kõnelemisioskuse arendamisega oli probleeme. Otsisin, kellega saaksin rääkida, kuid terve linna peale sellist inimest ei olnud. Harjutasin iseendaga rääkides ja esimese katsega sain kodakondsuseks vajaliku keeleksamiga hakkama. Kui tookord oleks eestikeelses keskkonda sattunud, siis praegu räägiks vabalt.

18_35-49_Kui ma B1- tasemeksamiga hakkama ei saanud, siis läksin raamatupoodi ja ostsin eesti keele stilistika õpiku. Miks ma nii tegin? Enda jaoks. Arvan, et siis tean paremini, kuidas ilusamat eesti lauset moodustada ja mõistan ka osastava kääne kasutamist rohkem. See, et ma B1- keeletaset ei saavutanud, mind ei kibestanud, sest keeles mind huvitab kultuuriline aspekt, mitte keelenõuded. Mul on palju eesti DVD-sid kodus, sealhulgas on eesti lemmikfilme. Huvi eesti keele vastu on mul alati.

33_35-49_Soov eesti keelt keelt õppida oli ja on ka praegu. Mõned venelased küsivad minult, kellega hakkab eesti keeles suhtlema? Kas iseendaga või? Jah, tahan enda jaoks eesti keelt õppida, aga töötavatele inimestele olid eesti keele kursused kõik need aastad ainult tasulised. Hiljuti tekkis „Keeleklikk“, varem virtuaalse keeleõppe võimalusi ei olnudki.

47_50-64_Käisin eesti kaasaegsel etendusel, sain toimuvast üle kahe sõna aru, aga huvitav oli ikkagi ja väga meeldis. Me ainult arvame, et tunneme teineteise kultuuri. Vene kultuur ei ole ju üksnes balalaika, matrjoška ja vildid. Igasugused teise kultuuri sildistamised näitavad ainult inimese teadmatus.

Tihti küsitakse, milleks meile eesti keelt õppida? Normaalse elu jaoks! Sillamäel võib-olla ei lähegi seda vaja, aga enda jaoks on ikka vaja. Kasvõi selleks, et mööda Eestit reisisid mitte segamini ajada kööki ja WC-d, mõista, kui palju vaba aega on kohapeal antud enne reisi jätkamist ja veel tuhandest pisiasjadest, mis lähevad sinust mööda, kui sa keelest aru ei saa.

32_50-64_Mulle tundub, et hea eesti keelega venelastel on olnud eesti keskkonnaga kokkupuude. Mina eelistan veeta aega kasulikult, seetõttu minu suhtumine keeleõppesse oli heatahtlik, sõltumata sellest, kas mul on seda tööl igapäevaselt vaja või mitte.

48_65-74_Sillamäe elanikel on levinud võõrandumine riigipoliitika tõttu, vahel see kandub ka eesti keelele üle, kuid mina oskan „sabal ja sarvedel“ vahet teha.

Need tsitaadid on respondentidelt, kellel ei olegi enamikel juhtudel ei B1- ega B2-keeletaset, kuid vaatamata keeleõppe korraldamatusele on jäänud suur soov eesti keelt õppida, armastus eesti keele ja kultuuri vastu. Eestlased peavad kindlasti teadma, et vene keeles kõnelev inimene võib väärtustada eesti keelt sama kõrgelt kui eestlasedki ja olukord keeleõppes pole kaugeltki selline, et kõik inimesed, kes tahtisid eesti keelt õppida, on seda juba ära õppinud. Intervjuudest nähtub, et Sillamäe elanikud sooviksid eesti keelt rohkem praktiseerida. Motivatsioon keeleõppeks on olemas, kuid kellelegi sai takistuseks majanduslik seis, kellelegi enda järelpidamatus, kellelegi keelekursuste sisu ja korraldus. Eesti keele omandamisel aitab inimesi suhtlemine eestlastega väljaspool Sillamäed, hoiak eesti keele ja eestlaste vastu, enda ettevõtlikkus ja materiaalsed võimalused.

Iris Pettai on 1999. aasta monitooringu tulemuste põhjal sõnastanud, et 97% mitte-eestlastest on kujunenud kindel suhe Eestiga ning integratsioonibaromeeter näitab, et praktilised kõik mitte-eestlased on end Eesti riigiga sidunud (Laius jt 2000: 81). Käesoleva käigus enamus respondentides tunnetab riigikeele valdamise vajadust.

Mõnede respondentide keeleõppe motivatsiooni ebajärjekindlus on mõistetav oludes, kus eesti keelt argipäevaselt kasutada ei ole vaja.

10_35-49_Motivatsioon kord on, kord ei ole. Näiteks oli perioode, kus ostsin eestikeelseid ajakirju või otsisin Internetist eesti laule, et nende abiga eesti keelt õppida.

11_35-49_Ostsin M. Stalnuhhini õpiku, sest lugesin, et see on hea õpik. Ostsin kalendri retseptidega, proovisin ka nii keelt õppida, midagi tuli ka välja küpsetamisel. Saan aru mitte niivõrd sõnadest kui mõttest.

38_35_49_Tahaksin küll keelt õppida, kuid tööl ja argipäevaselt ei ole seda vaja ja siis löödkki selle peale käega.

44_35-49_Raske on leida motivatsiooni keeleõppeks, kui oma linnas elades ei ole reaalseid kokkupuuteid eestlastega.

Kõrgharidusega linna asutustes töötavad respondendid märkavad tulemusteta keeleõppest tingitud motivatsiooni kadu.

51_35-49_Motivatsiooni eesti keele õppimisel annaks konkreetse vajaduse tunnetamine. Samas, kui keelt juba niivõrd vaja on, siis on tihtilugu juba hilja, selleks, et alles alustada õppimisega.

7_50-64_Muidugi negatiivne kursuse kogemus võtab motivatsiooni ära, nüüid ei tahagi enam eesti keelt õppida, on kahju oma ajast ja pingutustest.

45_65-74_Kasutasin iga võimaluse, mis meil linnas oli, et eesti keelt õppida, tundsin keeleõppes alati suurt vastutust. Seda pidevat keeleõppega seotud stressi on raske kirjeldada. Ma ei tea, ilmselt puudub keele õpetamise metoodika, sest vaatamata oma pingutustele keelt ei valda. Kõnelemisolukorras tekib alati automaatselt hirm. Olen nüüid keeleõppe teemal läbipõlenud, ma ei jaksa enam üritada. Mõistan, et väga palju huvitavaid töölaseid koolitusi toimub just eesti keeles. Kahju, et ma nendest osa võtta ei saa, vaatamata sellele, et mitukümmend aastat pühendusin oma kõiki pingutusi meie linnas pakutavatele keelekursustele.

Spetsialistil on raske kogeda oma pidevaid ebaõnnestumisi eesti keele õppes. Haritud inimene on oma õpingutesse palju pühendanud, on tavaliselt vastutustundliku suhtumisega ning vaatamata sellele C1 või enamasti isegi B2 keeletaseme saavutamatus on väga valus pettumus.

Üks Sillamäe arst lisas pärast intervjuud, et ta ei näe enda jaoks võimalusi saadud keeleteadmiste hoidmiseks, sest ta ei saa ju minna töölasele praktikale eestikeelsesesse linna, kuigi tunneb suurt vastutustunnet patsientide tervise, sealhulgas nende kaebuste mõistmise ees. Selleks on vaja olla harjunud tavaliste eestlaste kõnelemisviisiga, kuid Sillamäel pole suhtlemist eestlastega aastate kaupa.

Samuti on kibestunud ka õpetajad, et nende keeleoskus muutub tähtsamaks kui ainealane ja pedagoogiline pädevus. Tuleb muretseda oma töökoha pärast, sest paljud ei saa ületada oma hirmu ja ebakindlust kõnelemisel või, vaatamata mitmetele keelekursustele, ei oma vajalikku B2 taset.

Intervjuude küsimustes ei käsitletud LAK-õpet, kuid Sillamäe elanikud tõid selle paaril korral esile ning arvatakse, et aine andmine eesti keeles ei vii soovitud tulemuseni.

42_25-34 „Kool võib anda eesti keele õppes väga hea baasi, selle tõttu arvan ma, et eesti keelt tuleks ikkagi vastavates ainetundides õppida ja LAK-õpe toob õpilasele pigem tarbetut lisakoormust. Sel juhul vene lapse jaoks on rõhk mitte ainealastel teadmistel, vaid keelelisel aspektil, et mõista spetsiifilisi tekste.“

Ida-Virumaal on pigem raske leida õpetajat, kes suudaks oma ainet vabalt eesti keeles anda. Selle tõttu protsentides väljendatud nõue eesti keeles õpetatavate ainete osas ei tohi olla haridusasutustele reglementeeritud. Kvaliteet on olulisem kui absurdne olukord, kus isegi inglise keelt õpetatakse eesti keeles, et iga hinna eest täita nõutav norm.

Mõned respondendid täheldasid õppijate passiivsust.

6_65-74_Sillamäel puudub nõudlus, selle tõttu võiski keeltekool kinni minna. Inimesed panustavad ikka keeleõppesse liiga vähe, ka kursustel nägin, et tullaakse tihti tegemata kodutööga.

8_35-49_Mis tähendab, et Sillamäel ei ole keskkonda? Elame Eestis, lülita teler sisse ja ongi Sulle keskkond. Ka Jõhvis võib käia eesti keelt kuulamas. Kes tahab, leiab võimaluse. Võib-olla on asi meie mentaliteedis, et ootame liiga palju.

35_35-49_Siinsete inimeste mentaliteet on kohati veel selline, et keegi on meile kohustatud midagi andma, ise pingutavad vähem.

Käesoleva töö autor on täheldanud, et nendele muulastele, kes on eesti keelt ise, näiteks eesti keeles õppimise kaudu omandanud, on tihtilugu omane süüdistav hoiak vähemedukate keeleõppijate suhtes. On pigem haruldane, kui osatakse märgata keeleõppe tingimuste erinevust.

Samas on arusaadav, et pühendunud inimene ootab samasugust suhtumist ümbriskonnast, tal on ebameeldiv kuulata kurtmist eesti keele kohta, kui ta näeb, et isiklike pingutusi oli liiga vähe.

Motivatsiooni püsivuses mängib suurt rolli ka kokkupuude olemasolu eestlastega (mitte ainult olevikus, vaid ka minevikus). Seda käsitletakse järgmises alapatükis.

2.3.6. Kontaktide olemasolu ja keelebarjäär

Magistritöö uurimuse raames mainisid Sillamäe elanikud eesti naabrite olemasolu ning autoril tekkis küsimus, kuidas see oli võimalik salastatud tööstusega linna tingimustes? Sillamäe ajaloo asjatundja, muuseumihoidja Aleksandr Popolitov, selgitas, et Sillamäel oli väike protsent eestlasi, kuna linna ehitamisel kasutati sõjavangide tööd, kelle hulgas oli ka 1200 eestlast ning 1960. aastatel linnas suurenes eestlaste arv seoses põlevkivitööstusega Sirgala ja Narva karjäärides. Töötajad said kortereid enamasti Gagarini tänaval.

Vastustest nähtub, et suhtumist eesti keelde on tugevasti mõjutatud kokkupuudetest inimlikul tasemel. Inimestel, kellel oli positiivne kontakt, säilis enamusel juhtudest kõrge motivatsioon.

6_65-74_Minu lapsepõlves, umbes kuni 1963. aastani oli Sillamäe sissesõidu juures turg, kus eesti talunikud müüsid oma kaupa. Lapsena imetlesin, mida nemad kõike oskavad. Koolis ühe aasta jooksul õpetas meile käsitööd üks eestlanna. Eestlaste oskused ja kultuur tekitasid suurt lugupidamist. Minu lapsepõlve põgusad kokkupuuted eestlasega jätsid muljet, et nemad on heatahtlikud ja sõbralikud.

Antud juhul puudus otsene verbaalne kontakt, mis näitab, et hoiakute ja muljeltavaldava motivatsiooni kujunemisel omab tähtsust iga põgus inimestevaheline heatahtlikkus, mis võib väljenduda isegi mitteverbaalses suhtlemises.

19_35-49_Mulle tundus, et eestlased elavad ikka kusagil väga-väga kaugel, sest pole kordagi neid Sillamäel näinud. Üle kümne aasta õppisin keelt tulemusteta. Miks ma ei kibestunud? Sest midagi

negatiivset ma eestlastest kunagi ei kogenud. Sillamäel eestlasi ma ei näinud, aga üks kord oli õpilasmalevas tore bussijuht ja selleks, et teda rõõmustada hakkasin talle: „Tere!“ ütleva. Olen ka teisi väga südamikke inimesi (just eestlasi) oma elus kohanud.

20_50-64_1987. aastal tutvusin kohaliku eesti maaelu esindajaga – Meedy Hieloga, kes oli minu jaoks esimene inimene, kellega hakkasin eesti keeles suhtlema. Otsin temalt piima ja tema sõbralik suhtumine julgustas mind eesti keeles rääkima, kuigi ma eriti ei osanudki. Ükskord tegin nalja, et aktsendi ma juba valdan, nüüd tuleb eesti keelt õppima hakata. Nüüd mõistan, et eesti keele probleem on samavõrd lingvistiline kui ka psühholoogiline.

Just inimliku aspekti olemasolu teeb eesti keele õppe ka ühiskondlikuks algatuseks. Eestlased, kes on muulaste suhtes avatud hoiakuga, aitavad palju kaasa, et eesti keel areneks, et see oleks meie ühiseks väärtuseks ja suhtlemiskeeleks. Oluline on selle juures ebatäiuslikku kõnet kohe mitte katkestada, vaid kuulata lõpuni ja vigade puhul korrata üle õiged vormid.

Inimesed, kes on võimelised poliitilistele provokatsioonidele mitte alluma, ainult võivad sellest. Käesoleva töö autor pidas kirjavahetust üle aasta ühe eesti perekonnaga, kuid pärast aprillisündmusi 2007. aastal kirjadele enam ei vastanud. Imselt pandi teda mõtetes samuti huligaanide hulka, aga on ka eestlasi, kes on oma suhtumises teistesse ei sildista inimest ja tema rahvust.

25_25-34_Nüüd valdan eesti keelt ideaalselt. Minu sõprade hulgas on palju eestlasi. Poliitikat me ei puuduta, sest võrreldes eesti ja vene uudiseid on väga erinev maailmapilt sellest, mis toimub. Tihti räägitakse vene meedia propagandast, kuid samas ei räägita, et võrdne lähenemine on ka eesti meedias, kus ei ole kombeks Venemaast ka midagi head öelda. Kajastatakse ainult negatiivset pilti ja õhutatakse vaatajates-kuulajates hirmu suurest naabrist. Kuid mitte objektiivne meedia käsitus ei tõrju mind eestlastega suhtlemisest. Igapähe on sellistel teemadel võimalus provokatsioonidele või protesti tekitavatele väidetele mitte reageerida ja üle minna teisele teemale, mõistes, et iga inimene lihtsalt kordub seda, mida on tallegi öeldud.

Eesti keskkond ei pruugi tähendada motivatsiooni eesti keele õppes, kui ei teki kontakti.

44_35-49_Töötasin eesti kollektiivis ühes teises linnas, aga seal oli pigem paralleelne koosviibimine. Meil oli kaks lauda: eestlaste ja venelaste laud, mitte vaenulikkuse tõttu, vaid lihtsalt ei olnud soovi mööblit ümber paigaldada, et aktiivsemalt suhelda.

39_25-34_Minu neutraalne motivatsioon keeleõppes muutus siis, kui algas suhe ühe eesti tütarlapsaga. Alguses proovisime suhelda inglise keeles, kuid ei tema ega mina ei olnud antud keeles eriti tugevad ja suhete arendamiseks hakkas ta mulle eesti keelt õpetama. Minu eesti keele oskused paranesid. Hakkasin keeleteadmisi tasapisi rakendama, keelebarjääri mul ei olnud. Arvan, et just psühholoogiline barjäär takistab inimesi, isegi neid, kes rohkem või vähem keelt valdavad, keelt kasutada.

Seega on tähtis, et keelekeskkonnas viibiv inimene sooviks ja saaks realselt suhelda. Ainuuksi sellest, et füüsiliselt viibitakse eesti linnas, keele omandamiseks mõistagi ei piisa.

Kontaktide puudus põhjustab ebakindlusest tingitud vaikimist, mille ületamine nõuab aega ja kannatust.

9_25-34_Mäletan, et kui sattusin esimest korda eestikeelsesse keskkonda, siis kolm päeva vaikisin, ei julgenudki rääkida. Keelebarjääri tekitab see, et ei ole kõnelemiskogemust. Tunnen tuttavate hulgas neid tüdrukuid, kes registreerivad ennast tutvumisportaalil eesmärgiga eestlasega eesti keelt praktiseerida, sest keeleõppes on nagu sõjas – kõik vahendid head.

43_35-49_Kui käisin lapsega täiesti poliitikast vabas eesti keskkonnas, siis hakkasin teistmoodi keelt tajuma. Seal oli kõige olulisem ükskõik kuidas teineteist mõista, seetõttu julgesin eesti keeles rääkida.

Tajudes enda piiratud eesti keele oskust üritatakse rääkida eesti, vene või inglise keeles.

11_35-49_Tallinnas või Tartus olles räägin inglise keelt, sest isegi kui ma oskaks eesti keeles küsida, siis kardan, et vastusest ma aru ei saaks.

44_35-49_Eestis elades oli tihtilugu segadus, mis keeles suhelda. Kui räägid eestlasega eesti keeles ja tema vastab sulle vene keeles või vastupidi, alustad juttu vene keeles, sulle vastatakse eesti keeles. 1_35-49_Ma ei tunne ühtegi eestlast, kes sooviks venelasega suhelda, et toetada tema keeleõpet. See oleks muidugi väga hea praktika. Tallinnas või Tartus olles üritan eesti keelt kasutada.

51_35-49_Tuttavad eestlasi mul ei ole. Kui tuleb midagi küsida väljaspool Sillamäed, siis alguses proovin vene keeles. Kui ei mõisteta, siis üritan meelde tuletada neid väheseid eesti sõnu, mida tunnen.

4_50-64_Kui sõidan väljapoole Sillamäed, üritan rääkida eesti keeles.

Selle tõttu ei saa keelevelikust põgusates suhtlemisolukordades teha järeldust, et mitte-eestlased ei oskagi eesti keelt.

Keelebarjäär on täiskasvanutel enamasti seotud hirmuga valesti rääkida.

19_35-49_Individaalsetes tundides ütles õpetaja, et ma ise ei luba endale valesti rääkida ja selle tõttu ei kõnelegi eesti keeles, kuigi taustainformatsiooni on mul palju. Õpetaja hakkas minuga palju rääkima ja ma mäletan, et esimestel kordadel väsisin ära juba 20 minuti pärast. Keeleõppe lõpus ei olnud mul raske isegi poolteist tundi eesti keeles rääkida. Harjusin eesti keelega ära.

24_50-64_Kui mitu aastat ei ole mingit kõnelemispraktikat igapäevaelus ja siis pead äkki midagi ütlema, siis tekkib täielik tardumus. Selle tõttu, kui olen Tallinnas või Tartus on minu jaoks kergem inglise keeles suhelda. Saan aru, et enam ei saagi keelt selgeks. Isegi, kui oleks eesti keele praktika venelastega, siis see ei aitaks meid eesti konstruktsioone kõnelemisel mõista, sest venelased ei oskagi sellised omavahel luua ja kasutada.

35_35-49_Meil on siiaamaani koolides õpetajad, kes õpetavad eesti keelt nii igaval viisil nagu see oleks „surnud keel“ ja lisaks tekitavad kooliõpilastel hirmu rääkida pidevate etteheidetega stiilis: “Mida Sa nüüd mulle räägid!?! Oleme omastava käänat terve nädal käsitlenud, miks ikka veel selles vigu teed!?”.

42_25-34_Ka mina kartsin pärast 12. klassi rääkida, vaatamata kesktasemele, sest olen perfektsionist ja ei tahtnud vigases keeles suhelda. Ettekujutusest, et eesti keeles tuleb ainult ideaalselt kõnelda, on raske loobuda.

20_50-64_Noore inimesena väljaspool Sillamäed puutusin kokku olukordadega, kui pidin midagi eestlaste käest küsima. Minu hoiak oli selline, et võiksin ju eesti keelt vallata, aga vabandage mind, ma ei valda. Rääkisin nagu oskasin, kasvõi läksin vene keelele üle, aga psühholoogilist barjääri mul ei olnud stiilis: mida nüüd küll minust mõeldakse? Mida minust arvatakse?

Julgus kasvõi vigaselt rääkida on tihedalt seotud inimese iseloomuomadustega (eriti segab paljusid haritud inimestele omane perfektsionism!), enesehinnanguga, ümbritseva maailma tajuga. Julgustamine toimub ka mitteverbaalselt, kui inimene näeb heatahtlikkust ja mõistmist.

Linna keelelise segregatsiooni oludes on juba ammu vajalikud programmid, mis võimaldaksid eesti keeles suhelda. Tulevastesse nn. keelekohvikutesse on väga oodatud keeleõppe toetamisest motiveeritud eestlased. Oleks hea, kui sellise võrgustiku loomine inimestest, kellega võib eesti keelt praktiseerida, oleks riiklikul tasemel toetatud, kuna linnas ei ole piisavalt eestlasi ning leida neid mujalt iga soovija ei julge ega saa.

2.3.7. Keeleõppe kogemus kursustel

Uurimuse põhirõhk oli välja selgitada, mis oli ning on ka praeguses keeleõppe korralduses hästi, millest võib olla tingitud madal tulemus ja kuidas üldse hinnatakse Sillamäel pakutavat keeleõpet.

1_35-49_Õpin eesti keelt 17 aastat. Keegi mind keeleõppele ei suunanud, ise otsisin võimalusi. Üritasin iga võimalust kasutada, et kursustest osa võtta. Ühinesin paar korda teiste asutuste töötajatega ja olen isegi kooliõpetajalt luba küsinud klassiruumis istuda, et eesti keelt kuulata. Kogegin kursustel õpetajate erinevat suhtumist: mõned õpetajad on huvitatud sellest, et õpilased midagi omandaksid. Teised aga on tundide andjad, töötavad oma aja „täis“, annavad mingit materjali, kuid ei õpeta, vaid õpetavad väga pealiskaudselt ja formaalselt. Psühholoogilist poolt samuti ei arvestata. Minu kolleegi õpetaja kasutas meetodit, kus vastama pidi see õpilane, kellele visati pall. Kolleeg palus mitme õppetunni vältel, et õpetaja ei viskaks talle vastamiseks palli, kuid õpetaja oli oma meetodi kasutamises järjekindel. Kolleeg lõpetas kursusel osalemise põhjendusega, et ta pole koer

Antud juhtumist võib järeldada, et õpetajal puudus arusaam andragoogikast, mis oleks olukorda, milles täiskasvanu tunneb ennast alandatuna, välistanud.

4_50-64_1988. aastal olid Sillamäel keelekursused, läksin sinna omal algatusel. Õpetaja oli väga hea, suur rõhk oli kõnelemisel, kuid rühmas olid liiga erineva tasemega inimesed. Raske oli sammu pidada. 1995. aastal tahtsin kodakondsust saada, läksin uuesti kursustele, kuid õpetaja tunnid olid

struktureerimata ja väga segased. Tekkis tunne, et sellist inimest pandi õpetama ainult selle tõttu, et ta oli rahvuselt eestlane. Tema õppetöö ei olnud läbimõeldud ja võrreldes esimese kursuse kogemusega ta ei osanud tunde anda.

Respondendid täheldasid keeleõppe taseme ja tingimustega mitteametustamisest, sellest tingitud tulemusliku ja tulemusteta õpetamist, mis võib intervjuudes esineda kui „metoodika puudumine“ eesti keele õppes.

6_65-74_1990. aastate keskel tuli Sillamäele üks eestlanna Tallinnast. Kohtusime üks kord nädalas kolme kuu vältel. Arvan, et 95% pingutustest keeleõppes peab tulema õppijatelt.

Õpetaja andis mulle artikleid, mida ma kirjutasin ilusate pastakatega omal soovil ümber. /.../Arvan, et keelt peavad õpetama kõrgelt haritud inimesed. Sellised asjad nagu keeleõpe talus ei ole niivõrd hea mõte, sest inimesed seal võivad küll olla head, kuid keele õpetamiseks ei piisa olla eestlane. See kehtib ka kursuste õpetajate kohta. Haritud inimeste jaoks on asjakohane soov tunda, et teda õpetatakse metoodika järgi, et õpetajal endal on ilus kõne, mitte, et see on kuidagi sätitud. Sama ebameeldiv on meetod, kui täiskasvanutest tehakse „lapsi“, lauldakse laulukesi ja tunned ennast narrina.

Teine keeleõppekogemus oli siis, kui sattusin ühel suvel intensiivkursustele. Kursused kestsid hommikust õhtuni, vist viis korda nädalas pooleteist kuu jooksul. Õppisin sealt automatiseeritud kõneoskust. Kolmas kogemus: kõrghariduse keeleõpe Jõhvis. Tahtsin õppida Sillamäel, aga sellist võimalust ei olnud. Õpetaja oli kakskeelsest perekonnast, oskas välja tuua tüüpilisi vigu, mida teevad venelased eesti keeles.

23_35-49_Veel üheks probleemiks on keeleõpetamise metoodika puudumine. Keelt saab ka iseseisvalt edasi õppida, kui on olemas hea baas. Pakutavad kursused millegipärast seda ei anna.

41_35-49_Ise läbisin viis kursust oma raha eest ja selle aja jooksul oli ainult üks õpetaja, kes viitsis ja oskas eesti keelt seletada. Teate, kuidas reageerisid teised õpetajad küsimuste peale? Vastasid, et seda on vaja lihtsalt tunda. Oma pädevuse ja metoodiliste teadmiste puudumist on kerge sellise vastusega varjata. Sellise kogemuse pärast tekib kibestus, et on ju soov ja püüed, aga võimalusi pole. Olen ka Internetist leidnud tasuta materjali, olen neid ostnud, kuid lubatud tulemust ei saanud. Nüüd tunnen igast tasuta keeleõppepakkumisest huvi. Ei näe enam mõtet oma raha eest osaleda keelekursustel, kus tuimalt antakse materjali ilma oskuseta seda seletada.

Keeli omandatakse kas loomuliku keskkonna kaudu või läbi mõistmise. Sillamäel on mõlemast omandamisviisist puudus.

Keeleõppest lähtutakse „keskmisest õpilasest“ ega ei jälgita, kui paljud on võimelised reaalset kaasa töötama.

7_50-64_1990. aastatel oli siis esimene eesti keele õppe kogemus. Tahtsin keelt suhtlemiseks omandada. Pärast olid veel ühed kursused, õpetaja metoodika oli nii läbimõeldud, et saime alguses sõnavara, siis suhtlemisharjutusi, grammatikat. Oli väga pädev õpetaja, kuid kahjuks suri. Seda ei saagi võrrelda korrapäratu ajasisustamisega, mida nüüd nimetatakse „keeleõppe kursusteks“.

Viimastel tasuta MISA kursustel palus õpetaja meie keeletaseme määramiseks rääkida oma elulugu. Kes enne tundi valmistas seda ette – rääkis ära, millest õpetaja tegi eksliku järelduse, et meil on baas olemas. Tekstid olid mõeldud edasijõudnutele, kuigi meie hulgas oli palju neid, kes lihtsalt ei suutnud koos töötada oma madala keeletaseme tõttu. Sellest tekkis pidev stress. Kordamist ei olnud, kui tuli sinu kord, pidid midagi rääkima, kuigi ei osanud. Märkasin, et õpetajal puudub süsteem: tegime kodutööd, mida keegi ei kontrollinud, vahetasime mingeid teemasid siit-sealt. Rühm hakkas lagunema, ka mina mingi hetk ei pidanud enam vastu ja läksin ära.

Intervjuu tekstidest on järeldatav, et keeleõppe korralduses valitseb pigem formaalne ja pealiskaudne suhtumine, mis ei ole omane ainult ühele kindlale organisatsioonile ning mida kogeti palju igas vanuserühmas - on märgatavad püsiva nähtuse tunnused. Elanikel on enda ja teiste kogemuse põhjal kujunenud arvamus, et eesti keele õppe sisuliselt riiki ei huvita. Mõned väljavõtted intervjuudest eesti keele õppe korralduse kohta.

17_35-49_Mingit negatiivset hoiakut mul eesti keele vastu ei ole. Pärast esimest ebaõnnestunud katsset avanes 2008. aastal järgmine võimalus kursustest osa võtta. Keelefirma esindaja viis katsed läbi. Pidin oma perekonnast rääkima. See oli ainuke, mida ma oskasin, oleks ma teadnud, et selle jutu alusel suunatakse kursustele, poleks ma nii hästi rääkinud, sest otsustati, et ma oskan keelt ja kursused ei ole esmavajalikud.

Pärast oli võimalus käia kas Narva või Jõhvi osakonnas keelt õppimas, kuid juba oma raha eest ja omal vabal ajal. See tähendas, et töögraafiku tõttu pidin juba neljandikust õppetundidest puuduma.

Narva kolleegide jaoks oli selline korraldus muidugi mugav, kuid sillamäelastele olid tingimused päris karmid. Pidime puhkepäeviti välja sõitma kell 6 hommikul, et õppida eesti keelt.

Täiskasvanud keeleõppija tahab iseseisvaks kasutamiseks keelt mõista, kuid levinud kogemus, milles õpetaja ei suuda seletada.

36_50-64_Eesti keele õppimise kogemusest on mul jäänud meelde üllatavad õpetajate vastused: „Ma ei tea!“ või „Nii peab olema!“. Käisin kursustel nii tööandja poolt kui ka oma raha eest. Mind pani imestama õpetajate ettevalmistamatus ja teemade valik keeleõppeks. Teemad ei olnud argipäevased, mida saaksin elus kasutada. Audeerimisel räägitakse sellise lindistatud müra taustal, et tekkib küsimus, kas meid valmistatakse hoopis luurajateks ette või sellise tugeva taustamüra eesmärk on kasutada iga võimalust, et keeleõppijat segadusse ajada?

Projektipõhine eesti keele õpe enamasti ei hõlma maksumaksjaid. Kodakondsusega ja Ida-Virumaal levinud miinimumpalgaga töötav inimene pigem ei sattu projektiõppe raames riigi vaatevälja.

40_35-49_Läbisin veel väga palju kursusi (kindlasti üle viie), isegi siis, kui sihtgrupp ei olnud minu erialaga seotud, mõtlesin mis siis, eesti keel on ikka eesti keel ja läksin.

Võib-olla inimeste rahulolematus kursustega on seotud sellega, et kursustel eeldatakse, et inimesel on baas, mida tal tegelikult ei ole. Minu tasemel, kui grammatika on selge, on väga oluline saada võimalus rääkida. Tihti kuulan eesti raadiot, sest teist viisi eesti keelt kuulata siin Sillamäel ei ole. Eesti keele e-õppe on meie riigis, mis on üle maailma kuulus oma e-teenuste võimalustega, väga vilets. See jätab muljet nagu oleks riik huvitatud keelekursuste müügist rohkem kui keeleoskuste parandamisest.

Tasuta keeleõppe projektid olid alati mõeldud vaid kahele sihtrühmale: ilma Eesti kodakondsuseta ning töötutele inimestele. Kuid töötavad inimesed isegi avalikus teenistuses on maksevõimetus. See on ilmselt põhjuseks, miks linna keeltekool läks kinni. Nõudlus keeleõppe järele elanike seas on, aga nii madalate palkadega (üle miinimumpalga saavad ikka vähesed) ei ole kursuste hinnad taskukohased. Keeltekoolis Jõhvis maksab B1/B2 kursus 720 eurot, C1 kursus (rühmas kuni 7 inimest) 1200 eurot. Narvas on B2 keeletaseme kursus samuti 1200 eurot. Need tasud ületavad mitmekordselt meie

linnaelanike igakuised sissetulekut. Kui räägitakse, et venelased ei tahagi keelt õppida, kas ikka teadvustatakse, et tegelikult eesti keele õpet ei saagi pere eelarvest endale lubada. Nende ülikallite keeleõppe pakkumiste kõrval siia maani ei ole virtuaalses keskkonnas B2- tasemele mõeldud kursust.

2_25-34_Hetkel on meie linnas võimalik saavutada keelenõudeid siis, kui inimesel on hea sissetulek, mis võimaldab kursuste eest maksta.

Keeltekursuste kallidust on takistavaks teguriks nimetanud ka Ida-Virumaa õpetajad. Elanike töötasu ja -graafikuid arvestades (koolieelse lasteasutuse ja huvikoolide pedagoogid, arstid, tuletõrjujad, avalik teenistus jne) keeleõppe võimalused peavad olema mitmekesisemad ja taskukohased.

Vanema generatsiooni elanikud tihti ei näe mõtet enda eesti keele õppel, kuid neil on kurb näha, kuidas Eesti kaotab eesti keelele ka nooremaid põlvkondi.

34_65-74_Mul on juba hilja keelt õppida, aga on väga kahju, et nii palju põlvkondi on alates 1990. aastatest keeleõppe korraldamatuse pärast Eesti jaoks kaduma läinud. Noored kolisid välismaale ära, sest ei näinud siin enda jaoks tulevikku, perspektiivituse tunne tuli ka riigikeele mittevaldamisest, mida võis tasulisel viisil saada, kuid palgad seda ei võimaldanud.

Eesti keele õpe ei ole tihtilugu töötule kättesaadav.

5_25-34_Pöördusin töötukassasse sooviga minna kõrghariduseks ettevalmistavatele kursustele, kuid mulle öeldi, et sellisele tasemele ei ole pakkumisi. Otsisin endale vajalikku C1- tasemele kursust mitu aastat. Tol ajal oli veel Sillamäel keeltekool, kuid ka seal öeldi, et lähim võimalus on käia Jõhvis, kuid see tegi keeleõpet veelgi kallimaks ning pidin sellest loobuma.

14_35-49_Töötasin Soomes samuti ühes eesti kollektiivis ning tekkis huvi eesti keele vastu. Tulin tagasi Sillamäele suure sooviga keelt õppida, kuid töötukassa ütles, et soovitud B2 kursusi neil pole pakkuda. See oli 2015. aastal. Vastasin, et olen nõus sõitma Jõhvi, Narva, ükskõik... Siis, mingi hetk, ikkagi rühm tekkis Narva. Kokku kestis keeleõpe 2,5 kuud, kuid õpetaja oli nii vana, et ei kuulnudki, mida talle vastatakse. Kui hakkasime kõvemini rääkima, siis solvus, et me karjume tema peale. Mõned sõnavormid, mida ta meile ütles, olid üle kontrollimisel valed. Tahtsin kursustelt isegi ära minna, kuid üks kursusekaaslane ikkagi julges õpetaja peale kaevata ja teda võeti ära. Tema asemele tuli lõpuks ometi pädev õpetaja, kes oskas eesti ja vene grammatika vahel paralleele tõmmata ja valdas

keele õpetamise metoodikat. Millegipärast kursuste puhul ei kontrollita õpetaja professionaalsust, seetõttu on ka nii palju pettumusi keeleõppest, sest korduv negatiivne kursuste kogemus viib eesti keele õppest loobumiseni. Inimene arvab, et keel on liiga raske, kuigi asi on pigem õpetajast, kes ei osanud seda selgitada. Näiteks mul on B1, aga B2-taseme eksamiga ei saanud hakkama, käisin 2016. aastal MISA poolt korraldatud kursustel ja minu jaoks oli tundmatut materjali nii palju, et ei hakanud enam käima, aga keegi ju ei küsi tagasisidet, miks ma nendest loobusin. Tundub, et olulisem on statistika, mitte sisu. Inimesed pigem kardavad eesti keeles ja eesti keele õpetamise probleemidest rääkida, võib-olla selle põhjuseks on poliitika.

Kõik keeleõppega tegelevad organisatsioonid peaksid kvalitatiivselt uurima õpilaste ja ka õpetajate kursustega rahulolu. Kui õpetaja jaoks on kursustel õpetamine lisatööks põhitöökohale mingis haridusasutuses, siis peab tema koormus olema paremini tasustatud.

Keeleõppe kvaliteedi tagamisel ei saa riik lähtuda sellest, kes teeb hanke raames kõige odavama pakkumise. Aruannetest ja intervjuudest nähtub, et selline mudel ei ole aastakümnete jooksul viinud muukeelse elanikkonna märgatavalt parema keeleoskuseni.

Eesti keele nõuded ja keeleõppe vajadus puudutavad kõiki mitte-eestlasi, sõltumata nende ametikohast. Eestlastel on õigus saada eestikeelset teenindust. Mitte-eestlastel on õigus saada riigikeele õpet ametialaselt vajalikus mahus.

Töötukassa kursuste erinev õppijate tase tekitab lisaraskusi nii õpetajatele kui ka õpilastele.

11_35-49_1989-1990. aastatel oli esimene kogemus eesti keele õppimisel. Õpetaja seletas hästi. Sain vana kategooria järgi B taseme. 2005. aastal öeldi, et tuleb uuesti teha, 2008. aastal läbisin töötukassa kaudu kursuse. Kursus kestis kahe kuu jooksul neli tundi päevas, eestlanna viis läbi. Kogu rühm oli väga erineva keeletasemega, kuid õpetati kõiki ühtemoodi. Ma ei saa ju iga hetk üle küsida. Harjutamist ja kinnistamist oli minimaalselt, kuid pidime teemat mõistma. Pärast sellist keeleõppe kogemust valisin Vene kodakondsuse, sest kogu edaspidine keeleõppe motivatsioon kadus. Keeleõppel peab ju alus olema. Kui oled algaja, siis on vaja keeleõppimisel süsteemi, aga seda ei pakuta. Tagasisidet kursustel ei küsitud.

28_35-49_Osalesin tööandja poolt paljudes keeleõppe kursustel. Probleemiks on levinud olukord, et ühes rühmas on väga erineva tasemega inimesed. Teine levinud probleem on õpetajate suhtumine oma töösse. Mõned tulevad ettevalmistuseta tunde andma, kuid õpetaja peaks läbi mõtlema, millest, kuidas ja millises järjekorras ta õpetab. Mitu korda õpetajapoolset ettevalmistust ei olnud tunda ja rühm lagunes. Kursuste kvaliteedi järelvalve puudub. Ilmselt on tähtis, et algsed nimekirjad oleksid täidetud ja kes osalejatest mis põhjusel kursuste kestel välja langes- sellist huvi korraldajate poolt ei olegi.

On oluline määratleda keeletaset täpsemalt.

Tunne, et tuldi õpetama „tänavalt“ tekib isegi keeleõppes lojaalsetel õpilastel.

18_35-49_Õppisin kahel kursustel, tulemused ei olnud eriti edukad. Tunnen, et see eesti keele õpe on mul lõpetamata asi, mida ikkagi sooviksin lõpetada. Negatiivsed kursuste kogemused ei häälestanud mind eesti keele õppele vastu, kuigi vahepeal oli selline tunne, et inimesi kutsuti õpetama lihtsalt tänavalt, sest ei olnudki enam kedagi muud.

Täiskasvanud õppijale on oluline eesti keele õpetaja kasvõi minimaalne pädevus eesti-vene kõrvutavas grammatikas, päheõppimine ilma sisu mõistmata ja teadvustamata ei võimalda keelt kasutada.

Ülle Rannut märgib:

„kommunikatiivse keeleõppe nime all tuntud metoodika võeti kasutusele 1970-ndatel - 80-ndatel aastatel, kui audiolingvaalsel meetodil põhinev keelemallide mehaaniline kordamine asendati tähendusrikaste ja autentsete keeleõppetegevustega. Kommunikatiivne keeleõpe kasutab igapäevaelus eettulevaid olukordi, mis eeldavad suhtlemist. Õpetaja loob olukorra, millega õpilased tõenäoliselt oma elus kokku puutuvad“ (Rannut, Ü. 2004).

Respondendid tunnevad suurt puudust kommunikatiivsele keeleõppemetoodikale rajatud kursustest, seda saab mõista nende keeleõppe kirjelduse järgi.

*46_50-64_Keelekursused olid kõik tasulised. /.../ 1990. aastatel olin töötaja ja töötukassa poolt osale-
sin eesti keele kursusel, kuid see oli mõttetu, väga formaalne õpetamine, mis piirdus testide tegemi-
segaga. Testid ise olid elust väga kaugel, õpetaja suhtumine oli selline, et temal on ükskõik, kas su
vastus on õige või mitte ja millest sa aru ei saa. Mina tahtsin kõnelemisele suunatud kursuseid, mis
kasu on sooritada teste, kui selle kõrvale ei ole seletusi ja sa ei mõistagi, miks on teatud vastus õige
või vale? Selliseid kursusi oli veel, kus õpetajad tegid aega parajaks, mitte ei õpetanud.*

*Siis leidsin ühe õpetaja, kes selgitas mulle esimest korda grammatikat, võtsin temalt eratunde. Vaa-
tasin lisaks ETV-d ja kõik filme, mis olid eesti ja vene subtiitritega. Ma ei ole kordagi elus eestlast
näinud, kes suhtuks minusse halvasti, kuigi ma saan aru, et suhtlen koduperenaise tasemel. Arvan, et
viimase seitsme aastaga olukorras, kus ei ole kellega keelt rakendada ja kinnitada, on 70% minu
teadmistest kadunud.*

*16_35-49_Tagasi tulles 1995. aastal hakkasin esmakordselt eesti keelt õppima. Õpetas eestlane, kes
oli medõde, sest teist õpetajat polnud. Ta üritas eesti keelt õpetada, aga tal polnud aimugi metoodi-
kast. Kui oleks valida, kas õpetab suvaline eestlane või venelane, kes on ise eesti keelt ära õppinud,
siis valiksin ikka venelase, sest ta oskab vähemalt oma kogemuse järgi mingi keelestruktuuri esitada.
Läbisin pärast kümneid kursusi. Vaatamata sellele, et minu jaoks eesti keel ei ole hädavajalik, annaks
see mulle rohkem võimalusi edaspidiseks tööks.*

*19_35_49_Õppisin kaks aastat õpiku järgi „ Räägime eesti keelt“. Õeldi, et ei ole vaja keelset aru
saada, seda tuleb pähe õppida. Alates 1994. aastast hakkasin pidevalt keelt kursustel õppima. Jälle
jätkus tuim päheõppimine. Õpid temaatilisi tekste pähe- vastad ära. Ise teksti moodustada (isegi mi-
nimaalset) ei suuda.*

26_50-64_Pidev keelenõuete muutumine on nagu tuuleveskitega võitlemine. Kord on kategooriad, kui saad nendega hakkama, siis tekkib kolm keeletaset, tegid vajalikku ära, jälle uus nõue. See tekitab lootusetuse tunnet. Ka tänapäevase keeleeksami sisu on loterii, mis ei pruugi inimese reaalseid oskusi kajastada. Keelenõuded on Damoklese mõõk, sest puuduvad normaalsed võimalused nendeks ettevalmistamiseks. Ma olen sellest väsinud, et iga kord pean midagi tõestama. Eksamite sisu ja korraldus „tapsid“ mind nii, et teist korda ei ela ma seda üle. Kui tuleb keeleinspeksioon, siis tuleb rääkida elust, kuid läbitud kursustel ei pöörata kõnelemisele põhilist tähelepanu. Kui ka igapäevases elus ei ole kellega eesti keeles rääkida, siis loomulikult on raske vabal teemal suhelda. See on suur stress.

Õppijale on tähtis nii keelt kasutada kui ka mõista. Grammatika tundmine võimaldab inimesel keeletaseme teste läbida sõna valikvariantide puhul, lisab kindlust ka argipäeva kõnes ja kirjas tekstide loomisel.

Järgnev intervjuu näitas, et eesti grammatika tegelikult ei olegi võimatult keeruline ja täiskasvanud inimene võib selle kahte kuuga selgeks saada.

26_50-64_1990. aastatel, kui tulin tagasi Sillamäele, läksin keelekursustele. Ei olnud mingisugust negatiivset hoiakut, kui nii on vaja, siis tuleb teha. Keeleõppe oli kallis, kuid sain vajalikku C-kategooria. Omal algatusel pakkusime õpetajale, et läbime temaga ka D –kategooria kursuse. Ta nõustus, kuid mingil põhjusel tal kadus õpetamisel huvi või siis ei olnud vastavat kogemust, sest jätkuv tundide sisu muutus tühiseks. Oli tunne, et ta vaid ootab, milla tund lõppeb. Meie rühm, kogedes sellist nõrka õpetamist, hakkas iga tunniga lagunema. Kuid olles usin õpilane sain ikkagi kodakondususe. Näiteks, alles viimastel kursustel, mis olid korraldatud tööandja poolt, pöörati esimest korda tähelepanu foneetikale. Sellest lausa alustati, kuna tuli kuulus õpetaja Tallinnast, kellel on loodud oma süsteem keele omandamiseks. Ja see oli ainuke kord, kui üldse seletati, kui olulised on väljed, et “kool“ ei ole „koll“ ja sellest, kuidas sa venitad häälikuid võib sõltuda terve sõna tähendus. See oli mulle täielik šokk, et pärast 15 aastat keeleõppe kogemust saad sellisest olulisest komponendist nagu foneetika iseärasused esimest korda teada.

See ei ole normaalne keelemetoodika korraldamises! Ta õpetas ka sõnavormide moodustamist, tegi grammatika seletamiseks skeeme. Meie rühm sai kogu teooria kahe kuuga selgeks, mis tõestab, et venelaste eesti keele oskuse probleem on tekkinud eesti keele õpetamise metoodika puudumisest keelekursustel. Formaalne keelekursus, milles õpetajal puudub süstemaatiline lähenemine keeleõpetamisele, loob inimesele ainult abituse tunde ja arusaama, et eesti keel on võimatult keeruline. Pädeva

õpetajaga tuli välja, et asi polegi keele raskuses või meie rumaluses, kui eesti keele grammatikat saab kahe kuuga selgeks teha.

Õpetajad peavad aru saama, et enamusele täiskasvanutest on väga oluline aru saada, miks eestlased just nii räägivad. Saadud teadmistega olid meie rühmas kõik võimelised moodustama ükskõik millist sõnavormi, küll aeglaselt, aga konstrueerisime ära ideaalse täpsusega. Irooniline on see, et kõneleda me ei jõudnudki. Selleks, et saadud teoreetilisi teadmisi praktikas kinnitada, oli vaja tellida veel järgmisi mooduleid, kuid raha enam polnud.

Pärast umbes viie aasta jooksul praktikat ei olnud. Töölasele samuti ei olnud eesti keelega kokkupuudet. Osalesin mitmel tasuta keelekursusel. Arvan, et parim õpetaja on kakskeelne, kes oskab eesti keele süsteemi läbi võrdluse vene keelega seletada. Tavaliselt on selline probleem, et õpetaja midagi ei seleta. Kuid kõige rohkem segab mind rõhuasetus keeleõppes, suund sellele, et trennida järjekordse eksami sooritamiseks, mitte selleks, et õpetada inimesi rääkima. Toimub tuim tuupimine keeleõppe asemel, mis tekitab negatiivse hoiaku.

Seega peab metoodilise pädevuse probleemi lahendama, kuna eesti keel iseenesest ei ole ülemäära raskesti omandatav.

Õpetajate hoiak vajab tähelepanu, kuna inimesed tunnetavad ükskõiksust keeleõppe korraldamises ja läbiviimises.

23_35-49_Käisin kursustel, et D-kategooriat saada, kus rõhutati, et julgus ja enesekindlus on olulisem, kui ideaalne kõne. Oskasin kombineerida teadaolevatest sõnadest enda jutuks vajalikku. Tavalisel kursusel selliseid praktilisi soovitusi ei saa. Õpetaja tahab neid lihtsalt läbi viia ja ei ole huvitatud sisust ja tulemustest. Kursustel loeb ka väga palju õpetaja hoiak õpilastesse. Kui 2015. aastal sain MISA kursustele, siis üllatusin õpetaja negatiivsest hoiakust. Perecondlikel põhjustel on mul mitu kontakti eestlastega, aga nendele, kelle jaoks see on ainuke kokkupuude eestlasega, võis see olla ebameeldiv. Tundub, et korraldajad ega õpetaja ei pööra tähelepanu psühholoogilisele aspektile. Kui keeleõppe korraldus ja sisu ei ole läbimõeldud, siis äkki oleks hoopis parem see keelenõete teema üldse rahule jätta.

Inimesed on muutunud selles valdkonnas väga tundlikuks. Lingvistiline küsimus on aastatega aina rohkem muutunud psühholoogiliseks, millega tuleb arvestada.

Tulemuste puudumine keeleõppes tekitas lootusetuse tunde eesti keele omandamises keelekursuste kaudu.

47_50-64_Jah, mingi hetk hakkas mul lihtsalt rahast kahju, mida tuleb tulemuseta keelekursustelele anda. Tekitati Ida-Virumaale mingeid raskusi seal, kus tegelikult oleks vaja ainult pädevat õpetajat ja kättesaadavat keeleõppe võimalust./.../ Arvan, et Sillamäel pakutavad kursused saavad ette valmistada ainult B1- keeletasemeks. Edasi on metoodiline tühjus, mida saab kompenseerida ainult praktika eestikeelses keskkonnas.

50_35-49_Riigi positsioon oma elanike suhtes tekitab samamoodi protesti, sest kvaliteetse keeleõpe leidmine jäeti täielikult inimeste mureks.

2_25-34_Hetkel on meie linnas võimalik saavutada keelenõudeid siis, kui inimesel on hea sissetulek, mis võimaldab kursuste eest maksta.

Positiivsed hinnangud on seotud sisulise keeleõppega.

48_65-74_käisin ka kursustel, mis olid grammatika-tõlkemeetodil baseeritud. See arendas lugemis-, mitte kõnelemisoskust. 2000. aastatel sain osaleda tööandaja poolt korraldatud tasuta keelekursustel, see kestis aasta. Lähenemine oli mitteformaalne ja originaalne. Olime jagatud algajateks ja edasi jõudnuteks, üritused olid ühised, keeletundides meid salvestati kaamera peale, pärast arutasime nähtut, pidime erinevaid dialooge pidama, kogu aeg toimusid meie osavõtuga etendused, vahel ka ekskursioonid. Keeleõppe oli seotud huumori ja rõõmuga. Kursuse lõpus meie õpetajad palusid meil kirjutada oma märkusi ja soovitusi. Enne ei ole teistel kursustel tagasisidet olnud. Millised märkused võivad olla sellise vahva keeleõppe korralduse puhul? Ainult tänusõnad! Õpetajad tegid ju kõike, et hakkaksime eesti keeles rääkima! Ma sain suure motivatsiooni edasiõppimiseks! Kahju, et hiljem enam midagi sarnast ei olnud.

32_50-64_Kui 1990. aastatel korraldas tööandja kursusi, mõtlesin, miks mitte proovida C-kategooriale? Ja saingi hakkama. Läbisin ka 2004. aastal töötukassa poolt ühes teises linnas eesti keele sajatunnilise kursuse. Kuidas mul vedas! Sest poleks ka tasu eest saanud nii häid kursusi, nagu mul õnnestus tasuta saada. Õpetaja oli pühendunud, jagas nii teoreetilisi kui ka praktilisi soovitusi. Tutvustas eestlaste hingemaailma, elukorraldust, käisime paar korda ekskursioonil. Õpetaja selgitas, et keelt ei saa omandada ilma kontekstita, see ei kuku meile lihtsalt valmistootena kätte, vaid jääb kõigepealt taustana pähe. Kuna ta hoiatas, et sellest võib alguses pea valutama hakata, siis kui väsisime

ära ja hakkaski pea valutama, teadsime, et see on normaalne ja läheb üle. Õpetaja panusega sain kohe algtasemeeksamiga hakkama.

Ida-Virumaal väga hinnatakse pädevaid ja sõbralikke õpetajaid, kes viivad tunde sisukalt, kelle õppemeetodid on erinevad ja keeleõppe struktureeritud.

Loodetavasti, selliseid kogemusi keelt kursustel õppida tuleb rohkem.

Keeleõppe korraldus ja metoodika peavad muutuma, kui soovitakse tõhusamat mitte-eestlaste lõimumist. Sillamäe elanikud tundsid ennast formaalsete ettekirjutuste objektidena, paljud täheldasid, et ei olnud elementaarseid võimalusi keelenõuetele vastamiseks. Intervjuudes esineb liiga harva kommunikatiivsel meetodil põhinevat keeleõpet ning inimesed tajuvad, et ka grammatiline baas on nõrk.

2.3.8. Arvamused ja soovid

Uurimuses osalesid erinevate hoiakutega inimesed. Selles alapeatükis on elanike arvamused eesti keele õppe kohta.

Pikaajaline riigi ükskõiksuse tajumine keeleõppe probleemides tekitas kibestumist.

23_35-49_Töötavad inimesed millegi pärast ei olnud kordagi varem enne 2015. aastat riigi vaateväljas, kuigi nemad on Eesti kodanikud, kes tahtsid eesti keelt õppida, kellel ongi seda elus vaja. Nüüd, kui riigis tekkis pagulaste teema, siis esimest korda pakuti kõikidele soovijatele tasuta keelekursust. Eesti taasiseseisvusajast on 25 aastat möödas ja kogu see aeg isegi sellist teemapüstitust ei olnudki, sest riigil puudus huvi... See asjaolu kibestab ka, et kõik need aastat ei olnudki võimalust tasuta eesti keele kursust saada, aga pagulastele sellist võimalust pakutakse kohe.

See, et Ida-Virumaal on ühed madalamad palgad, on fakt. Palganumbritest on nähtav, et asi ei ole selles, et elanikud ei taha keelt õppida, vaid selles, et paljud peavad toime tulema sellise sissetulekuga, mis ei võimalda tasulist keeleõpet. Isegi tasulist keeleõpet ei ole, sest Sillamäel juba mitu aastat puudub keeltekool.

31_65-74_1980. aastatel läbisin kursusi, mis olid tehase poolt korraldatud, õppisime hea meelega. Kuid edaspidine keeleõppe korraldus tekitas küsimuse, kas eesti keele oskus on meie kui Eesti elanike kohustus või õigus? Meil siia maani ei ole õpikute sarja, mis valmistaks järjepidava süsteemiga keeletasemeteks ette. Oluline on materjali mõistmine, kuid küsimusi on palju, vastuseid ei ole. Kui küsid õpetaja käest, miks on nii, on vastuseks tavaks öelda: „Eestlased räägivad nii“, kuid selline vastus ei seleta grammatikat.

Riik distantseeris end keeleõppe korraldusest. Vene elanikele pakuti kaheldava sisuga kommertslikud teenused.

Meie kohalikud omavalitsused esindavad riiki, kuid linnaelanike keeleõppe informatsiooni ja korraldamise küsimused nagu ei olekski nende pädevuses. Muidugi, kui keeleõppe ei ole läbimõeldud ja kättesaadav, siis ei olegi tunda ei piirkondlikul ega riiklikul tasemel huvitatust, et eesti keele valdamine elanike seas paraneks. Meil Sillamäel on vaja teada, kelle poole keeleküsimustega pöörduda. Ostsin küll hiljuti reklaamitud õpiku, aga ikkagi tekkivad iseseisva õppe käigus küsimused, kuid kellelt nendele vastuseid saada? Kas kirjutada õpiku autorile?

36_50-64_Millise eesti keele õppest või integratsioonist me saame rääkida, kui linnas puudub juba üle viie aasta keeltekool? Kui ei ole professionaalset metoodikat, mis oleks kättesaadavatel keeltekursustel rakendatud?

41_35-49_Sillamäe elanike eesti keele oskuse tase on väga madal. See asjaolu on tingitud sellest, et suhtlemine eesti keeles on võimalik ainult väljaspool Sillamäed. Riik võiks vaadata meie poole, siia maani ei ole siin tunda riigi huvi märgata keeleõppe korralduse probleemi. Ülikõrged keeleõppe kuld langevad elanike õlgadele, kusjuures vaatamata kursuse hinnale, riik jättis enam kui kahekümne aasta jooksul nende kvaliteedi kontrollimata.

47_50-64_Sillamäe kinnise linna tingimustes oli raske eesti keele õpetajat leida. Veenkeelse linna ja piirkonna tingimustes on C1-keelenõue põhjendatud ainult teadlastele. Teised töötavad inimesed saavad B2-tasemega oma tööülesandeid täita. Selle asjaolu tunnistamine nõuab riigilt hirmust loobumist. On mõistetav, et suhtumine venelastesse on poliitiline küsimus.

Regionaalpoliitika ja keelepoliitika on Ida-Virumaal nõrgad, kui elanikud tunnevad ennast riigist eraldatuna.

Respondendid tunnetasid oma hirmu, ebakindlust ja süütunnet. Antud uurimuse läbiviimine nõudis delikaatsust, kuna eesti keele õpe on paljudel tugevasti seotud emotsioonidega.

Mõned linna haridusasutuste õpetajad olid nõus keeleõppes rääkima ainult seetõttu, et tundsid uurimuse autorit kooliajast isiklikult ja olid kindlad tema täielikus konfidentsiaalsuses ja heatahtlikkuses selle valuliku teema puhul. Oli ka respondente, kelle jaoks selgusid ootamatult küsitluse käigus mõned psühholoogilised seosed nende motivatsioonis ja hoiakutes.

16_35-49_Eesti keele mittevaldamise tõttu tunnen alaväärsuskompleksi ja süütunnet. Inimestel on ebaõnnestunud eesti keele õppe tõttu hirm. Arvan, et hirm ongi paljude jaoks põhiline eesti keelega seotud emotsioon ja samas ka ainuke motivatsiooni allikas. Olukord, kui pead eesti keeles suhtlema, muutub selle tõttu veelgi stressirohkemaks. Elame siin eestlasest eraldatud nagu mingil saarel.

49_25-34_Võib-olla jääb mulje, et ma süüdistan teisi. Ei, kõige rohkem olen pahane ikka enda peale, et vaatamata pingutustele ma ei suuda eksamit sooritada.

10_35-49_Aga milline eesti kollektiiv tahab sellist inimest nagu mina endale tööle, kellele on vaja eesti keelt õpetada? Sillamäe probleemi lahendaks see, kui siin oleks eestlasi. Nii hea meelega kuulan eesti keelt bussis, kui kusagile sõidan. Ainult kursustest on puudu. Venelased ei hakka ju omavahel eesti keeles rääkima.

Alaväärsuskompleks ja kibestumine keeleõppe suhtes on kahjuks levinud. Sellele lisanduvad hirm ja ka ükskõiksus, mis (nagu oli juba mainitud) on tingitud sellest, et Sillamäel on eesti keele kasutusalasid väga vähe.

Vastajad rääkisid oma vajadustest ja soovidest keeleõppe korralduses.

38_35-49_Oleks hea, kui Sillamäel oleks võimalus eesti keelt kasutada. Tasuta kursusi oleks kõikidele soovijatele (sealhulgas ka töötavatele inimestele) väga vaja. Oluline on ka isiklik suhtlusring. Kahju, et vähesed eestlased, kes on meil Sillamäel olemas, on harjunud meiega vene keelele üle minna.

40_35-49_Sillamäel ei ole võimalusi eesti keele õppeks. Muidugi kasutan eesti keelt oma töös lugedes ja kirjutades, aga need on passiivsed tegevused. Ei ole kahjuks argipäevaseid olukordi, milles saaksin kõneleda.

1_35-49_Oleks hea, kui ka täiskasvanutele oleks keelekümbuse võimalus rohkem kättesaadav. Oleksin väga huvitatud õppida eesti keelt eestikeelses keskkonnas (täiskasvanute vahetuse raames).

Mind huvitaks ka tandemi õpe. Töölaseks ei ole me oma kollektiiviga eesti kolleegide juures käinud, millest on kahju. Keeleklubi suhtes on oluline, et aeg sobiks. Kursused on tavaliselt õhtuti, aga mulle sobiks hommikune aeg rohkem. On puudu ka dubleeritud tekstidest erinevatel teemadel, et saaks oma sõnavara iseseisvalt laiendada. Hea oleks saada ajalehe kaudu grammatikatunde.

Kui tööandja võimaldab eesti keelt tööajal õppida, siis see motiveerib rohkem kui hirm trahvi saada. Minu tööpäev lõpeb tavaliselt väga hilja, et pärast tööd veel kursustele minna. /.../Peame eesti keelt valdama. B2 või C1 tasemeid peab olema võimalik saavutada ka Sillamäel.

12_35-49_Arvan, et keeleklubi oleks hea, samuti oleks vajalik keelelaager, milles võib olla koos lapsega. Sillamäe põhiline probleem on eestikeelse suhtlemise puudumine.

Sillamäe elanikud vajavad informatsiooni keeleõppe võimaluste kohta, mis sobiksid nende töögraafiku, majandusliku olukorra ja keeletasemega.

Respondendid igatsevad võimalusi eesti keeles kõnelemiseks, eestlasi ning keeleõppe võimalusi.

19_35-49_Ma ei tea, miks meil Sillamäel eesti keele kohvikut ei ole nagu näiteks on Narvas. Vajan just sellist kohta, kus ei sunnita rääkima, vaid antakse aega keelde sisse elamiseks. Saadud B2- tasemele vaatamata on kõnelemisel mul uuesti ebakindlus tekkinud. Töötaval inimesel on raske kursusest osa võtta just tööaja tõttu. Vahel lõpeb minu töö siis, kui ka kursused lõppevad. Oleksin huvitatud keeleõppes mentori abil või, nagu olen juba öelnud, keelekohvikus. Olen keeleõppele kulutanud palju raha. Need on suured summad ja väga kahju on mõista, kuidas keel praktika puudumise tõttu ununeb, kuigi üritan passiivseid keeleoskusi (lugemine, kuulamine) iseseisvalt kasutada.

24_50-64_Saaksime eesti keele klubis teineteisest igal juhul aru, isegi kui räägiksime vigases eesti keeles. Minule tundub, et takistuseks on eestlaste puudumine linnas.

28_35-49_Väga kasulikud on väikesed rühmad, toredad on ka õppekäigud eesti keskkonda. Mulle tundub, et meil Ida-Virumaal eestlased räägivad teistmoodi, kui mujal Eestis. Õpin eesti keelt juba 20 aastat ja nüüd, kui on olemas baasteadmised, oleks vajadus eesti keelt edasi õppida mentoriga, kuid ma ei tea, kuidas teda leida.

30_25-34_Oleks hea, kui meil linnas oleks eestikeelseid pereüritusi. Kokkuvõttes saan öelda, et oleks väga toetav, kui eestlased suhtuksid mõistavalt nendesse, kes alles proovivad eesti keeles rääkida. Mitte ükski eestlane ei ole minu elus öelnud: „Ära karda, räägi oma jutt eesti keeles lõpuni ära“.

35_35-49_Ise olen tööandja poolt eesti linnas praktiliselt olnud. Arvan, et selline keelekümbuse võimalus oleks igale lapse ja täiskasvanule tõhus meetod keele omandamiseks.

Keeleõppe võimalused peavad olema mitmekesised.

Sillamäe elanikud tihtilugu ei tea, kelle poole pöörduda, kui on küsimusi eesti keele kohta.

51_35-49_Oleksin huvitatud võimaluses pöörduda keeleküsimustega kirjalikult, kui midagi on arusaamatu. Võib-olla oleks ka keeleklubi hea mõte tingimustes, kui linnas ei ole eestlasi.

Sillamäe keeleõppe korralduse taset võib määratleda ka ühe respondendi vastuse alusel:

20_50-64_Arvan, et eesti keele omandamist Sillamäel mõjutab elanike suunitlus venekeelsele meediale. Lisaks ka teatud postnõukogudeaegne sündroom. Kuid põhiliseks takistavaks teguriks on see, mida nimetatakse majanduses teenuste edastamine. Kas Sillamäel tunnustatakse keele valdamise või mittevaldamise fakti elanikkonna seas probleemina? Millised meetmed selles valdkonnas kasutatakse, et keeleõppe oleks elanikele kättesaadav? Kes on see ametnik, kes vastutab infokorralduse eest, mis puudutab eesti keele õppimisvõimalusi? Kas keeleõppimisega seotud info on avaldatud kohaliku omavalituse leheküljel? Kas on keeleõppe võimalik keeleringides või klubides? Vastused nendele küsimustele näitavad keeleõppe korralduse taset.

Hiljuti on riiklikul tasandil teadvustatud, et nõudlus eesti keele järgi on mitte-eestlaste seas väga suur. Soovijaid MISA poolt korraldatavatele keelekursustele on mitu tuhat. Ida-Viru maal on levinud eesti keele madal valdamistase, seetõttu ühest keelekursusest ei piisa ning tuleb juba praegu luua alternatiivseid keeleõppe süsteeme, mis võimaldavad elanikel erinevate keeleõppe viiside kaudu omandada ja täiendada eesti keele oskust.

2.3.8 Intervjuude kokkuvõte

Ülaloodud materjali põhjal saab järeldada, et Sillamäe elanik pigem ei saa Sillamäel sellist eesti keele õpet ja praktikat, mida ta vajab. Keeleõppe keskenduma nii kommunikatiivsele keeleoskusele kui ka oskusele eesti ja vene keele grammatikat kõrvutada, mis aitab mõista eesti keele spetsiifilisi jooni, luua süsteemseid funktsionaalseid vastseid kahes keeles, ennetada tüüpvigu (Külmoja jt 2003: 4-5).

Sillamäe sotsiolingvistilised olud tingisid 95% respondentidest psühholoogilise barjääri eesti keele kasutamiseks. Huvitavaks osutus asjaolu, et ebakindlus kõnelemisel ei sõltu dokumentaalselt kinnitatud keelevadamise tasemest. Venelaste keelelist ebakindlust ei peaks interpreteerima kui soovimatust eesti keeles suhelda. Kindlasti tuleks keelekursustel heatahtlikku õhkkonda rohkem soodustama.

Eesti keele õppimisest on positiivne tagasiside juhul, kui kasutatakse õppemeetode, mis sobivad täiskasvanule.

Õppijad hindavad õpetaja pädevust ning sõbralikkust. Eesti keele õppes täiskasvanutele tuleb õpetajatel rohkem andragoogilisest mudelist (Märja jt 2003: 23-36) lähtuda, sealhulgas täpsema keeleõppe sisu määratlemisega, kuna „õpingute kavandamine algab oma õpivajaduse kindlakstegemisest“ (Märja jt 2003: 88).

Keeleõppes on seni liiga vähe tähelepanu pööratud eesti keele foneetikale.

Uurimuse käigus ilmnes ootamatu aspektina, et keelekursustel osalejatelt sisulist tagasisidet reeglina ei küsita. Sellest on elanikel aastakümnete jooksul tekkinud kogemus, et riiki ei huvita keelekursuste sisu, vaid ainult osalejate arv, et statistika oleks korras.

Paljud vastajad, sõltumata oma keeleõppe kogemustest, olid tänulikud antud uurimuse eest.

2.4. SILLAMÄE ELANIKE INTEGRATSIOONI HETKEOLUKORRA VASTAVUS TEOORIALE

Sillamäe linnaelanike intervjuude tulemuste põhjal hetkeolukorda integratsioonis ja keeleõppes võrreldi kahte teooriaga, mis oli esitatud sotsiolingvistikat ja keelepoliitikat käsitlevas õpikus „Keel, võim, ühiskond“.

2.4.1. Diaze (1995) teooria

Sillamäe elanike hoiak sihtkeele meedia tarbimisele paneb kahtluse alla integratiivsuse faaside käsitlemise Diaze poolt (1995, viidatud Rannuti jt 2003: 69 järgi), milles on sihtkeele meedia tarbimine üheks keelelis-kommunikatiivse integratsiooni aluseks (sellele eelneb sihtkeele oskus).

Need, kes valdavad eesti keelt, vastasid intervjuude käigus, et ei ole eesti meediast huvitatud. Üheks põhjuseks olid eelarvamused venelaste suhtes ja meedia poliitiline kallutus. Respondentidel on soov on eesti meedia toetusega eesti keelt iseseisvalt õppida. Tunnetakse suurt puudust keeleõppe saadete järele kõikides meediakanalites (töötavad inimesed eelistavad raadiosaateid, on oodatud saated ja filmid subtiitritega).

Ka ülejäänud Diaze poolt sätestatud integratsiooni faasid lähevad vastuollu uurimuse tulemustega, kõigepealt selles, et respondentide mitteformaalne suhtlus põhielanikkonnaga ei ole neljandaks integratsiooni faasiks, vaid, vastupidi, on põhiline mõjutegur nende lõimumise ja eesti keele õppe motivatsioonis.

Diaz käsitleb sotsiaalse integratsiooni ühte aspektina eelistust elada põhirahvuse keskel, mitte immigrantide getodes. Sillamäe linna jaoks viiks selline lõimumise kriteeriumi määramine linnaelanike arvu järsu ja lõpliku languseni ja raskendaks Ida-Virumaa demograafilise ja majandusliku tööhõive seisu veelgi rohkem. Inimesed, kes on eesti keelt omandanud ja eesti ühiskonda edukalt integreerunud, ei pea vajalikuks oma kodukohast välja kolima ning Ida-Virumaad ei pelga.

Diaze järgi kolmandas, poliitilise integratsiooni faasis toimub kodakondsuse saamine. Kuid Eesti oludes sellele tihtilugu ei eelnunudki ega järgnenud suuremad muutused struktuuralses faasis (teooria teine faas, mis tähistab osalemist sihtmaa tööhõives) ja see ei ole seotud keelelis-kommunikatiivse faasiga keelevaldamistaseme tõttu.

Käesoleva töö autor seab elanike arvamuste, kogemuste ja hoiakute põhjal suure kahtluse alla antud teooria õigsuse, kuna see käsitleb ühiskondliku lõimimisprotsessi lineaarsena, kuigi see ei ole nii primitiivse ülesehitusega ning faasid võivad toimuda paralleelselt.

2.4.2 Sotsialisatsiooni skaala ja lingvistiline kultuur

Sotsialisatsiooni skaala seisneb segeratsioonist, funktsionaalses kohanemisest ja akulturatsioonist (Rannut jt 2003: 69-71). Tõhusa eesti keele õppe kättesaamatus ja saadud teadmiste praktika puudumine kinnitasid suurema osa elanikest funktsionaalse kohanemise faasi, milles on esmaseid toimetulekuoskused ja teadmised olemas: on omandatud osalise keelelise, kognitiivse, käitumusliku ja kultuurilise pädevuse.

On väga oluline, et Sillamäe elanikel tekiks võimalus ja sellest tekkiv pädevus eesti keelt erinevates funktsioonides kasutada, mis võimaldab diglossia ehk kakskeelsuse ja-kultuuri saavutamist ning akulturatsiooni faasi jõudmist. Akulturatsioonifaasis on inimese poolt omandatud „pädevus kasutada sihtkeelt ja tulla toime sihtkultuuris suheldes igapäevaelus olulistest valdkondades“ (Rannut jt 2003: 70).

Uurimus võimaldas määratleda Fishmani mõttes laiendatud diglossia (1967), mis käsitleb ükskõik missuguse keelte paari, olemasolu (Rannut jt 2003: 150) ja lingvistilise kultuuri nähtusi. Laiendatud diglossia (Fishman 1967) praktiliselt ei ilmne, kuna Sillamäel on väga vähe võimalusi eesti keele suhtlemiseks. Lingvistilise kultuuri ilmingud on seotud:

- negatiivses võtmes: hirmuga kõneleda (isegi keeletaseme olemasolul), kibestumise tundega eesti keele oskuse saavutamatuses
- positiivses võtmes: austusega eesti keele ja kultuuri vastu, valmidusolekuga kasutada igat võimalust keeleõppe edendamiseks.

KOKKUVÕTE

Käesolev magistritöö „Sillamäe elanike eesti keele õpe“ eesmärk on määratleda peamisi probleeme täiskasvanute eesti keele õppe korralduses ning pakkuda uut keeleõppeparadigmat, milles õppijatel on võimaldatud oma eesti keele oskust vajalike tugisüsteemide abil iseisvalt arendada.

Magistritöö uurimise strateegia põhines kahe aspekti vaatlemisel: a) tagasiside puudumine Sillamäe elanikelt eesti keele õpe kohta on seotud vastavate madalate tulemustega riigikeele valdamises b) õppijate kogemuste ja vajaduste edaspidine arvesse võtmine võimaldab nii parandada keeleõppe korraldust kui ka kasutada integratsioonile mõeldud rahalisi vahendeid tõhusamalt.

Riiklike dokumentide, Ida-Virumaa õpetajate küsimustike ja Sillamäe linnaelanike intervjuude põhjal oli kogutud mahukas ja oluline materjal, mida töös analüüsiti kvalitatiivselt. Uurimisküsimustele saadi põhjalikke vastuseid.

Vaatlustulemused võimaldavad üldistada, et eesti keele õppes on võtmekohti, mis vajavad õpetajate, keeleõppe- ja integratsiooniga tegelevate asutuste, kohaliku omavalitsuse ja riigi tähelepanu.

Töös esitatud aruannetest, monitooringutest ja muudest eesti keele ja integratsiooni käsitlevatest dokumentidest nähtub, et keelepoliitika ja -korraldus peavad muutuma sisulisemaks ning keskenduda mitmekesiste ja tasukukohaste võimaluste loomisele eesti keele õppeks.

Piirkondlikud õpetajad vajavad suuremat tugisüsteemi (sh ka kursuse rühma ühtlasema taseme moodustamisel, mis võimaldab tõhusema tulemuse saavutamist). Nende tähelepanekutega tuleb riigil keeleõppe korralduses rohkem arvestada.

Sillamäe elanike vajadusteks on määratletud eesti keele õppimisvõimaluste kättesaadavus, suhtlus eesti keeles ja nõudlus üleriigilise andmabaasi järgi, mis sisaldaks erinevaid õppe võimalusi, sealhulgas veebipõhiseid õppematerjale.

Senisest rohkem tuleb tagada keelekursuse sisu ja õppekorralduse kvaliteeti, kuna Sillamäe elanike intervjuudes nimetab 52-st küsitletud elanikust 30 respondenti eesti keele omandamisel suureks probleemiks puudusi eesti keele õppes ja õppekorralduses.

Õpetajad peavad andma ülesandeid, mis on rohkem õppijapõhiselt diferentseeritud ning vastavad õppijate reaalsele keeleoskusele, kuna 80% keelekursused pooleli jätnud vastanutest nimetas oma loobumise põhjuseks keelekursuse materjali keerukust ja mittevastavust tegelikule keeleoskusele.

Paremate tulemuste saavutamiseks tuleb keeleõppesüsteem sellisena luua, et igast sotsiaalsest kihist, iga töögraafikuga ja keeletasemega õppija leiaks endale sobivat variandi eesti keele õppeks.

Keelekeskkonna ja keeltekooli puudumise tingimustes oleks väga suureks abiks virtuaalne õpe. „Keeleklikk“ on võimaldanud paljudel eesti keelt õppida. Ääretult tähtis on arendada veebipõhist õpet ka järgnevatele B1-B2 keeletasemetele ning suurendada keeleõppesaadete hulka meedias (eriti raadios, mis on töötavatele inimestele mugav).

B2 ja C1 tasemele mõeldud õppematerjale on tunduvalt vähem kui algajale, puudus on ka väljatöötatud üleminekust B1 kuni B2-keeletasemele.

Psühholoogilist barjääri eesti keele kõnelemise suhtes on raske ületada. Õpetamisel ja mitteformaalsetes keelekontaktides kahe kogukonna vahel tuleb sellega rohkem arvestada.

Schiffmani (1993) lingvistilise kultuuri (*linguistic culture*) mõiste järgi esineb eesti keele õpe intervjuudes kui ebaõnnestunud ja kibestumist pakkuv, võimatult keeruline ja kättesaamatu, samas väga oodatud. Intervjuud võimaldavad mõista, et selline subjektiivne hoiak on tingitud suurel määral objektiivsetest põhjustest: keeltekooli, keelekohviku, keelekeskkonna puudumisest linnas ja ka keelekursuste kogemusest, mis tihtilugu ei taganud keeleõppe kvaliteeti. Magistritöö saadud intervjuude tulemuste põhjal saab nelja integratsiooni faasi esinemist teatud järjekorras (Diaz 1995) vaidlustada ja määratleda sotsiaalsatsiooni skaala järgi Sillamäe elanike hetkeolemasolu funktsionaalse kohanemise faasis (Rannut jt 2003: 69).

Riigi sotsiaalsetes, majanduslikes ja julgeoleku huvides on, et kujunenud eesti keele õppe probleem oleks Eestis püsivate keeleõppestruktuuride loomise kaudu lahendatud. Selleks on vaja maksimaalselt konkreetselt määratleda, milliseid muutusi ja täiendusi vajab eesti keele õpiparadigma ja õppekorraldus.

Ida-Virumaa keeleõpet käsitlevate dokumentide analüüs koos magistritöö raamas läbiviidud uurimustega võimaldab saada tervikpildi keeleõppe korralduse problemaatikast. Magistritöö tulemused aitavad riigil ja omavalitsusel ette võtta konkreetseid samme eesti keele õppe tingimuste parandamiseks ja võimaldavad integratsioonile eraldatud finantseerimist tõhusamalt kasutada. Kui riik on huvitatud tagasisidest keeleõppe sisulise külje kohta, siis on võimalik leida viise, kuidas vastavat seiret ka edaspidi põhjalikult läbi viia.

Keeleõpe, mis põhineb metoodilisel pädevusel, pühendunud suhtumisel ja koostööl, toimub mitte formaalselt, vaid sisuliselt. Igaühel on võimalus sellesse oma panus anda.

SUMMARY

This Master's Thesis titled 'Adult Language Training in Sillamäe' intends to identify the main problems faces in the organization of language training, with an ultimate goal to offer a new language education paradigm, which would enable the students to independently develop their language skills through a variety of support systems.

The research strategy of this thesis is aimed at elucidating two main aspects: a) the absence of feedback from the language students in Sillamäe is correlated with low level of language skills acquired after attending the language training courses; b) accounting for the experience and needs of the students can significantly improve the organization of the learning process, which will ultimately result in an optimization of the state integration funds.

The data used in this research project were derived from state documents, and surveys conducted with Sillamäe inhabitants. The research project further relied on the qualitative analysis of the data. The thesis draws attention to important key points in the Estonian language training, which need more attention and active intervention from the language instructors, institutions in charge of language training and integration, as well as of local municipalities and the state in general. It follows from the results of the analysis that the language education policy and organization both need to go a series of changes in order to increase their comprehensiveness and to provide language students with more diverse opportunities for language training.

Regional language instructors are in need of a better system of support (such as homogenization of language learning groups based on the people's pre-existing language skills, which would significantly boost their overall performance and the outcome of the language training sessions). These observations should be accounted for significantly more in the state policies pertaining to the organisation of language training.

One of the main findings of this research project underlines the importance of availability of learning opportunities to all target groups and the necessity to create a common language resources database, which would contain information on language practice opportunities,

summer language groups, mentors, internet-based materials and other language learning possibilities.

The study shows that more effort needs to be directed into improving the content of the language training courses as well as the quality of teaching, as some 30 out of the 52 respondents singled out the problems in organization of the language courses as the most important impeding factor in their language education.

The language instructors ought to provide assignments with more individual differentiation, tailor-made for each student, accounting for the existing language skills on a particular topic. 80 per cent of people who withdrew from the language training halfway identified the complexity of the assignments and their complete incompatibility with the actual language skills.

To significantly improve the outcomes of language training, the language education system should account for people from all social strata, with all sorts of work schedules and different levels of language skills in order to provide all with a suitable way of learning the language.

In a region that lacks language schools and an environment for language practicing, digital language learning would be of great help. “Keeleklikk” has enabled many individuals to learn the language. It is pivotal to develop the internet-based language resources, extending them for more language skill levels including, for example, levels B1-B2. It would also be fundamental to increase the amount of language learning programs in the popular media (e.g. state radio channels, which would be particularly convenient for working people).

The amount of study materials intended particularly for levels B2 and C1 is significantly low. Similarly, a smooth transition from study materials of level B1 to level B2 is largely absent.

The psychological barrier preventing language students from starting to communicate in Estonian seems to be quite formidable. Adult students often set themselves unrealistically high goals. It is important to take this into account both in teaching environments and in informal language communication.

Following Schiffman's conceptualization of linguistic culture, it seems that the respondents perceive language learning as a failed and regretful enterprise, which is unfeasibly complicated and largely inaccessible. It is clear from the interviews conducted that such position is also explained by objective reasons: there are no language schools, language cafes, and other language environments in the town. Another objective reason for that is the disappointment with the language courses, which more often than not fail to meet the expected standards.

Following the analysis of the interview data collected for this thesis, the appearance of the four phases of integration in the existing order (see Diaz 1995) can be disputed. It can be argued that Sillamäe residents are currently in the phase of structural adaptation as measured by the scale of social integration (Rannut et al. 2003: 69).

It is therefore in the social, economic and security interests of the Estonian state to terminate the existing 'age of barriers'. In order not to repeat the current mistakes in the language training organization, it is important to centrally establish the amendments and changes need to be implemented in the paradigm of the language training organization.

The documents pertaining to Ida-Virumaa and Sillamäe, together with the survey conducted for the Master's Thesis provide a comprehensive understanding of the problematique of the language training organization. Language training, which is based on methodological competence, should rely on communication and cooperation and should be organized comprehensively, rather than formally. Thus everyone is able to contribute to this.

The findings of this Master's Thesis enable local municipalities to take tangible steps towards improving the conditions of Estonian language teaching and greatly facilitate the optimization of the state funds channeled into integration.

KIRJANDUS

Gamzejev, Kalda 2015 *Ida-Viru Küsimus*. AS PR Põhjarannik

Hint, Mati 2002 *Keel on tõde on õige ja vale*. Tartu: Imamaa

Laius, Agu, Proos, Ivi, Pettai Iris 2000. *Integratsioonimaastik – ükskõiksusest koosmeeleni*.

Tallinn: Jaan Tõnissoni instituut

Külmoja, Irina jt = Ирина Кюльмоя, Эда Вайгла, Майе Солль 2003 Краткий

справочник по контрастивной грамматике эстонского и русского языков. Tallinn:

Tartu Ülikooli Kirjastus

Märja, Talvi, Lõhmus, Merle, Jõgi, Larissa 2003 Esmatrükk. (Juurdetrükk 2007) *Andragoogika*. Tallinn: AS Kirjastus Ilo

Rannut, Mart; Rannut, Ülle; Verschik Anna 2003. *Keel, võim, ühiskond*. Sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpik. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Vooglaid, Ülo 2015 *Aeg ja vaim*. Tallinn: Kirjastus SE&JS.

Vsevirov, David, Hallik, Klara 1995 *Rahvastik ja selle kujunemine*. Koost. T. Kaasik Ida-Virumaa: inimene, majandus, loodus. Tallinn: Stockholm Environment Institute

ALLIKAD

„Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012–2020“

<http://www.haridusfoorum.ee/images/stories/haridusstrateegia/eesti-haridusstrateegia-2012-2020-projekt.pdf> (viimati vaadatud 21.05.2016).

„Eesti keele arengukava 2011–2017“

https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_keeles_arengukava.pdf (viimati vaadatud 21.05.2016).

Eesti lõimumiskava 2008–2013

http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/loimumiskava_2008_2013.pdf (viimati vaadatud 21.05.2016).

„Eesti riikliku integratsioonipoliitika lähtekohtade mitte-eestlaste integreerimiseks Eesti ühiskonda“ heakskiitmine Riigi Teataja I 1998, 57, 866 <https://www.riigiteataja.ee/akt/75582> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Eesti Töötukassa koduleht 14.07.2015 <https://www.tootukassa.ee/uudised/infoks-toimetustele-tooturuolukorrast-ida-virumaal> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2015 <http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/10peatykk.pdf> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Ehala, Martin 2015 „Eesti inimarengu aruanne 2014/2015 “Lõksudest välja?”

<http://www.kogu.ee/wp-content/uploads/2015/06/EIA-2015.pdf> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Euroopa Sotsiaalfondi kodulehekülj <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=et> (viimati vaadatud 21.05.2016).

EV100, 22.02.2016 = Eesti Vabariigi 100.sünnipäev <https://ev100.ee/et/narva-kaalutakse-rajada-eesti-keeles-maja> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Haridus- ja Teadusministeerium 2014 <https://www.hm.ee/et/uudised/ossinovski-keelekursuste-tase-vajab-riigi-tahelepanu> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Haridus- ja Teadusministeerium 2015 = <https://www.hm.ee/et/uudised/aasta-keeletegu-eesti-keele-e-oppe-kursus-keeleklikk> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Heidmets, Mati, Krabi, Kristiina, Kuurme, Tiiu jt 2010 Üliõpilastööde juhend. Tallinna Ülikool

<https://www.tlu.ee/UserFiles/Haridusteaduste%20instituut/Dokumendid%20ja%20juhendid/Yli%C3%B5pilastoode%20juhend.pdf> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Hennoste, Tiit 2002 http://www.emakeeleselts.ee/esa/ESA_48_pdf/keelekasutus.pdf (viimati vaadatud 21.05.2016).

Keeleseadus 2011 RT I, 31.12.2015, 22

<https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011001?leiaKehtiv> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Kruusvall, Juri 2015. 6. *Keelteoskus ja keelte praktiline kasutamine*, Eesti Integratsiooni monitooring 2015

<http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/6peatykk.pdf> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Kultuuriministeerium 2015 <http://www.kul.ee/et/uudised/misa-organiseerib-est-keele-opet-ligi-6000-inimesele> (viimati vaadatud 21.05.2016).

Kultuuriministeerium 2012 “Lõimuv Eesti 2020“ = Lõimumisvaldkonna arengukava koostamise ettepanek Vabariigi Valitsusele http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/lyimuv_eeesti_2020.pdf (viimati vaadatud 21.05.2016)

Lõimumisvaldkonna sotsiaalsete gruppide uuring 2013 www.meis.ee/raamatu-kogu?book_id=289&action=download2 (viimati vaadatud 21.05.2016).

MISA koduleht Keeleõppe arendamise programm 2011-2013

<http://www.meis.ee/keeleoppe-arendamise-programm-2011-2013> (viimati vaadatud 21.05.2016)

MISA 2016 = 16.02.2016 Pressiteade http://www.meis.ee/uudised?news_id=934 (viimati vaadatud 21.05.2016)

Proos, Ivi 2000 *Eestivenelaste keeleoskus ja suhtlemissuutlikkus* Integratsioon Eesti Ühiskonnas. Monitooring 2000. Koost. Marju Lauristin, Raivo Vetik.

http://www.meis.ee/bw_client_files/integratsiooni_sihtasutus/public/img/File/raamatu-kogu_uuringud/Mon2000_7Proos.pdf (viimati vaadatud 21.05.2016)

Rannut, Ülle (2004) =

<http://www.innove.ee/UserFiles/Muu%20kodukeelega/Uusimmigrantide%20keele%C3%B5ppemethodika.pdf> (viimati vaadatud 21.05.2016)

SA Innove kodulehekülj. <http://www.innove.ee/et/est-keele-tasemeeksamid/keeleklikk> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Siiner, M, Vihalemm, M 2013 *Jätksuutlik keelepoliitika: kas ja kuidas?* Keel ja Kirjandus <http://kjk.eki.ee/ee/issues/2013/2/291> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Sillamäe kodulehekülj <http://www.sillamae.ee/> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Sillamäe koduleheküljel 03.04.2016 = Sillamäe koduleheküljel avaldatud teade uurimusest

http://www.sillamae.ee/ru/web/rus/novosti-i-soobsenia/-/asset_publisher/OvbP8Hb18qU8/content/issledovanie-na-temu-opyta-izucenia-estonskogo-azyka-v-sillamae?redirect=http%3A%2F%2Fwww.sillamae.ee%2Fru%2Fweb%2Frus%2Fnovosti-i-soobsenia%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_OvbP8Hb18qU8%26p_p_li-fecycle%3D0%26p_p_state%3Dnor-mal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_count%3D1%26_101_INSTANCE_OvbP8Hb18qU8_advanced-Search%3Dfalse%26_101_INSTANCE_OvbP8Hb18qU8_keywords%3D%26_101_INSTANCE_OvbP8Hb18qU8_delta%3D10%26p_r_p_564233524_ (viimati vaadatud

19.05.2016)

Sillamäe linna arengukava 2014-2020

<http://www.sillamae.ee/documents/1122926/3611022/Sillamae+linna+arengukava+2014-2020+.pdf/0c5358c7-297c-4eba-912c-69613a4015d1> (viimati vaadatud 19.05.2016)

Sommer-Kalda , Sirle 2016 *Narvas unistatakse eesti keele majast*. Põhjarannik 12.02.2016

<http://pr.pohjarannik.ee/?p=17177> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Sotsiaalministeerium 2015= *Sotsiaalse turvalisuse, kaasatuse ja võrdsete võimaluste arengukava 2016-2023*. Arengukava aluseks oleva hetkeolukorra ülevaade.

<https://www.sm.ee/et/heaolu-arengukava-2016-2023> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg 2000 Lexikon der Psychologie

<http://www.spektrum.de/lexikon/psychologie/hilflosigkeit-erlernte/6552> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Statistikaamet <http://www.stat.ee/ppe-49099> (viimati vaadatud 21.05.2016)

„Tark ja tegus rahvas 2015–2018”. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium

https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_rahvas_2015_2018_final.pdf

(viimati vaadatud 21.05.2016)

“Tark ja tegus rahvas 2011–2014”. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium

www.hm.ee/index.php?popup=download&id=10081 (viimati vaadatud 21.05.2016)

„Tark ja tegus rahvas 2009–2012“. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium
www.hm.ee/index.php?popup=download&id=7086 (viimati vaadatud 21.05.2016)

Tiit, Servinski 2011= Tiit, Ene-Margit, Servinski Mihkel. Rahva ja eluruumide loendus 2011
<http://www.stat.ee/67172> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Tomusk, Ilmar 2003 *Eesti keelepoliitika põhimõtted ja nende rakendamine*. Õiguskeel 1 Tallinn: Juura
www.digar.ee/arhiiv/en/download/141695 (viimati vaadatud 21.05.2016)

Tomusk 2016 *Millega arvestada keeleõppefirma valikul*. Põhjarannik 15. aprill 2016
<http://pr.pohjarannik.ee/?p=17850> (viimati vaadatud 21.05.2016)

Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2011–2015 https://www.riigiteataja.ee/akti-lisa/3100/5201/1001/VVk_209_lisa1.pdf (viimati vaadatud 21.05.2016)

Vihalemm, Triin 2011 *Keelepraktikad, kollektiivne identiteet ja mälu*. Integratsiooni monitoring 2011 AS EMOR, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis & Tartu Ülikool (koost.)
http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/intmon_2011_pt_4.pdf (viimati vaadatud 21.05.2016)

Õunapuu, Lembit 2014 . *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf (viimati vaadatud 21.05.2016)

LISAD

LISA 1. ANKEET IDA-VIRUMAA ÕPETAJATELE

Lugupeetud vastajad, Ida-Virumaa eesti keele õpetajad!

Minu nimi on Anna-Olga Luga. Antud ankeet on koostatud magistritöö „Täiskasvanute eesti keele õppe jätkusuutlikkus Sillamäel“ raames (juhendaja Mart Rannut).

Ankeet ei sisalda isiklikke andmeid ning taotleb Teie kui õpetaja hinnangut eesti keele õppe piirkondlikule korraldusele. Ankeedi küsimused puudutavad täiskasvanute (üle 26. aastaste inimeste) eesti keele õpet. Vastamisel märkige üks või mitu vastusevarianti.

Küsimuste korral helistage 55681256 või kirjutage aadressile: anna.olga@mail.ee

Vastaja andmed

Sugu:

Vanus:

Rahvus:

- Kui kaua tegutsete eesti keele õpetajana?

- Millisele keeletasemele Te valmistate oma täiskasvanud õppijaid?
  - a) A1-A2
  - b) B1
  - c) B2
  - d) C1
  - e) Kõnekeele kursused

- Millised on Teie õppetegevuse tingimused?
  - a) õpperühma avamiseks on vaja, et tuleks kokku vajalik arv inimesi (määratlege palun õpperühma suurus ning kui kaua kestab nende õpe)

- b) individuaalne õpe
- c) ainult projektipõhine õpe
- d) õpetan õppeasutuses, kus õpivad täiskasvanud
- e) virtuaalne õpe (millisel viisil)

- Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida? (kulutuse kaudu kohalikus ajalehes, oma kodulehekülg, info levib inimeselt inimesele, reklaam Internetis, muu variant (milline viis?))
- Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?
- Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul
  - a) stabiilne
  - b) tõusev
  - c) langev
- Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul
  - a) Enamasti nõrk
  - b) Pigem nõrk
  - c) Pigem kõrge
  - d) Enamasti kõrge
- Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul
  - a) Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööol)
  - b) Pigem integratiivne (keeleõppija suhtub positiivselt õpitavasse keelde ja kultuuri, tahab ise suhelda)
  - c) Ei oska öelda, enam-vähem võrdsel määral, sõltuvalt inimeselt
- Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?

- Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil kibestatud?
  - a) jah, see on nii olulisel määral
  - b) jah, natuke
  - c) ei, pigem mitte
  - d) ei, üldse mitte

- Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõudmistega?
  - a) kahtlemata kohalikud keeleõppe võimalused ei ole takistuseks B2 või C1 keeleeksami sooritamiseks, sest nii B2 kui ka C1 taset saab igaüks saavutada, sõltumata kohaliku eesti keelekeskkonna puudumisest
  - b) töökohtadel enamasti nõutav B2 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.
  - c) töökohtadel nõutav C1 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.
  - d) B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid programme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms)

- Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?

- Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?

- Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?

- Kas Te tunnete riikliku tuge eesti keele õpetamisel?
  - a) Jah (kirjeldage, milles see väljendub)

b) Ei (kirjeldage, millest on Teie arvates käesoleval hetkel puudu)

- Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

- a) annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale
1 -2- 3- 4
- b) on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes
1 -2- 3- 4
- c) tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi
1 -2- 3- 4
- d) on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi
1 -2- 3- 4
- e) nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist
1 -2- 3- 4
- f) haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast
1 -2- 3- 4
- g) keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud
1 -2- 3- 4

- Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?

- a) Eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik, kuna.....
- b) Eesti keele õppe korraldamist ei saa pidada jätkusuutlikuks ja põhineb pigem juhuslikul õpetaja omaalgatusel, kuna....
- c) muu variant:

- Soovi korral võite lisada omalt poolt veel midagi olulist Teie õpetamiskogemusest või keelekorralduse nägemusest Ida-Virumaal.

Aitäh Teile!

LISA 2. IDA-VIRUMAA ÕPETAJATE VASTUSED

1. VASTUS (tööstaaž 25 aastat)

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Oluline on kõik: alustan sellest, et tutvustan eesti ajalugu, annan aimu kultuurist ning elanikkonna rollist selles, räägin eestlasest ning eesti keelest, eesti keele eripärast, kuidas õigesti hääldada sõnu: palk, tall jne. laulame: järgmisel päeval tutvustan grammatikat ning hakkame moodustama lauseid. Oluliseks pean eelkõige eesti keele ning meele tunnetust läbi minu pilgu.

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Stabiilne

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem kõrge

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem integratiivne (keeleõppija suhtub positiivselt õpitavasse keelde ja kultuuri, tahab ise suhelda)

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Ei, pigem mitte

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Kahtlemata kohalikud keeleõppe võimalused ei ole takistuseks B2 või C1 keeleeksami sooritamiseks, sest nii B2 kui ka C1 taset saab igatüks saavutada, sõltumata kohaliku eesti keelekeskkonna puudumisest.

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

1. Esimeseks Probleemiks on inimese enda suhtumine riigikeelde.

2. Piisav, konkreetne, igakülgne õppematerjal. Armastus riigi ning keele vastu ei sünni üleöö. Seda on vaja luua riigi poolt, kaasates media, TV, eesti kultuuri tegelasi, kohalikke eestlasi. Poliitiline tarkus + Keeleteadlased + kultuuritegelased + teiste, selle ala kogemused (näit. Leedu kogemused + tahe integreerida vene-lasi (keda iganes) eesti ühiskonda s.t. KÕIGI KOOSTÖÖ. Praegu on õpetaja uhkes üksinduses.

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Iga eestlane võiks selles kaasa aidata. Suhelda eesti keeles nendega, olla kannatlikum, media, TV kaasabi, kohapealsed eesti keele klubid (või kuidas iganes neid nimetada). See on Sillamäe muulaste soov : 1 kord kuus kokku saada, kes soovivad eesti keelt kõneleda, kutsuda kohale kirjanikud, kohalikud eestlased jne. vestleme, aulame, tantsime, kohvitame, jne. Arvan, et see oleks ideaalne koht keeleõpeks, keele tunnetamiseks, ühtekuuluvustunne tekitamiseks.

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?**

Sillamäel küll, sotsiaalosakond on aidanud kaasa ruumide otsimisel ning omalt poolt sisustanud vajalikuga (makid, projektorid, materjali paljundamine, korraldanud eesti keele õpet igale elanikkonna kihile: narkosõitlastele, emadele, kel lapsed on autistid või downi sündroomiga).

Noortele emadele (endistele lastekodulastele jne.). Sillamäe linnavalitsusega on koostöö olnud igati meeldiv.

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Ei tunne, õpikuid on palju, grammatika on üks. Võiks olla kasvõi üks täiuslikum õpik. Palju aega kulub õpetajal tundideks ettevalmistumisele.

Palju õpikuid tuleb läbi vaadata ennem kui midagi asjaliku ning huvitavat leiad. Võiks olla õpik igale tasemele, kuid spetsialistide poolt kokku pandud nii, et kõik vajalik on seal sees +dialoogid (teema, teemakohased harjutused, dialoogid, igasugused kõnekaardid, ristsõnad, küsimuste kaardid jne.) Ning kui vaja õpetaja lisab omalt poolt veel midagi juurde.

- **Valige Teie nõustamise määra iga väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

- h) annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale
1 -2- 3- 4
- i) on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes
1 -2- 3- 4
- j) tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi
1-2- 3- 4
- k) on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi
1 -2- 3- 4 ?
- l) nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist
1 -2- 3- 4
- m) haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast
1 -2- 3- 4
- n) keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud
1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik, kuna suurem osa soovib keelt õppida ning hea meelega sulanduks eesti ühiskonda. Kuid paraku on vene- keelt kõnelev inimene (Sillamäel, Jõhvis, Narvas) nagu omaette nomenklatuur.?

Need inimesed ei tunne ühtekuuluvust eestlasega ning eesti riigiga. Seda ma püüangi oma tundides nendeni viia nagu jaksan. Minuga nad hakkavad eesti keeles rääkima kui helistavad või kohtavad mind, aga nad peaks iga eestlasega tahtma rääkida???. Iga õpetaja õpetab nagu tema seda suudab, kujutab ette.

- **Eesti keele õppe korraldamist ei saa pidada jätkusuutlikuks ja põhineb pigem juhuslikul õpetaja omaalgatusel, kuna....**

Mõned projektides osalejad ei soovi eesti keelt õppida, neid suunatakse, muidu võidakse arvelt maha võtta. Need, kes ise soovivad, ootavad teine kord aastaotsa kursuseid, sest öeldakse neile, et vastavaid kursusi pole.

3. Soovi korral võite lisada omalt poolt veel midagi olulist Teie õpetamiskogemusest või keelekorralduse nägemusest Ida-Virumaal.

Meie riik on midagi olulist kahe silma vahele jätnud, kas nüüd oskamatuses või teadlikult, see on nende südametunnistusel. Ma leian, et projektirahad lendavad enamuses tuulde. Kas ongi eesti riigil vaja, et kõik elanikud eesti keelt kõneleks? Pean õigeks praeguse haridusministri mõtet eesti keele õpetamisel.

*****

2. VASTUS (tööstaaž 10 aastat)

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Õppe tõhusust, tulemuslikkust

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Langev

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem kõrge

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Enam-vähem võrdsel määral, sõltuvalt inimeselt (küsimus oli, kas motivatsioon instumenditaalne või integratiivne)

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Mitte alati

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleksamitel ki-
bestatud?**

Jah, see on nii olulisel määral

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Töökohtadel enamasti nõutav B2 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav
eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

Töökohtadel nõutav C1 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti kee-
lekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Keelekeskkond, riigipoliitika riigikeele õpetamisel

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie ar-
vates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Leida õpilastes sisemist motivatsiooni eesti keele õppimise vastu

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see
väljendub?**

Ei tunne

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Riigi keelepoliitika ei soodusta eesti keele õppimist, kuna see on lihtsalt nuhtluse viis muu-
keelsetele töökohal

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale

1 -2- 3- 4

on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes

1 -2- 3- 4

tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi

1 -2- 3- 4

on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi

1 -2- 3- 4

nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist

1 -2- 3- 4

haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast

1 -2- 3- 4

keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud

1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamist ei saa pidada jätkusuutlikuks ja põhineb pigem juhuslikul õpetaja omaalgatusel, kuna enamik õpilasi ei rakenda saadud (mitte veel omandatud) teadmisi edaspidiselt oma elus. Lühikursuse sees õpitud materjal ei ole alati piisav sujuvaks keeleveldamiseks.

*****

3. VASTUS (tööstaaž 31 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida?**

Info levib inimeselt inimesele

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Õppija motiveeritust

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

a) stabiilne X

c) langev –X (mõnes piirkonnas langev, mõnes stabiilne)

- **Teie õppijate motivatsioon on viimase viie aasta jooksul**

Enamasti nõrk

- **Õppijate motivatsioon on viimase viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl) -Ida-Virumaal suures osas

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Mitte ainult, on ka neid, eriti vanema generatsiooni hulgas, kellele käib võõrkeele õppimine üle jõu.

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestunud?**

Jah, natuke X

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Kahtlemata kohalikud keeleõppe võimalused ei ole takistuseks B2 või C1 keeleeksami sooritamiseks, sest nii B2 kui ka C1 taset saab igäüks saavutada, sõltumata kohaliku eesti keelekeskkonna puudumisest X(sõltub eelkõige tahtest)

Keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms) X

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Õppurite hoiakud, tõsise huvi puudumine, suur hulk õpetajaid on kinni vanades keeleõpetamise traditsioonides, ei võeta uuemaid meetodeid omaks, õpetajate kvalifikatsioon ei vasta praeguse aja nõudmistele.

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Tõsta motivatsiooni, kujundada ümber inimeste hoiakuid, lükata ümber müüte eesti keele mittevajalikkusest, kaasata muust rahvusest inimesi rohkem Eesti asja ajamisse, kujundada harjumust vaadata-kuulata-lugeda Eesti meediaväljaandeid, muuta ka Ida-Virumaa, Peipsi-äärsed alad jne eestlastele, eelkõige õpetajatele atraktiivsemaks.

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?**

Osaliselt jah, osaliselt mitte. Mõned omavalitsuse töötajad toetavad ka eesti keele õpet, tegelevad ise selle õpetamisega, osalevad žüriides, eksamikomisjonides. Mõned aga ei edasta õppeasutustele vajalikku teavet.

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Jah (kirjeldage, milles see väljendub)X eraldatakse raha kursuste jaoks ja antakse välja õp-pekirjandust

Ei (kirjeldage, millest on Teie arvates käesoleval hetkel puudu)X

Alati ei saa eraldatavat raha kasutada huvilised, sihtrühm on liigselt reglementeeritud . Õigem on keeleõpet riigi poolt toetada lasteaedades, aga mitte täiskasvanute ja pensionäride hulgas.

Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõpe projekti raames:

- o) annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale

1 -2- 3- 4

- p) on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes

1 -2- 3- 4

q) tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi

1 -2- 3- 4

r) on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi

1 -2- 3- 4

s) nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist

1 -2- 3- 4

t) haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast

1 -2- 3- 4

u) keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud

1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

d) Eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik, kuna veel on piisavalt inimesi, kes saavad tööd vaid nõutud keeletaseme korral.

e) Eesti keele õppe korraldamist ei saa pidada jätkusuutlikuks ja põhineb pigem juhuslikul õpetaja omaalgatusel, kuna inimestel puudub motivatsioon ning nad elavad teises kultuuriruumis, olles naaberriigi meedia mõjuväljas. Suur hulk Ida-Virumaa noori ei taha pärast kooli lõpetamist Eestisse jääda.

*****

4. VASTUS (tööstaaž umbes 10 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida? (kulutuse kaudu kohalikus ajalehes, oma kodulehekülg, info levib inimeselt inimesele, reklaam Internetis, muu variant (milline viis?))**

Info levib inimeselt inimesele

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

*õpilaste motivatsiooni, õpetaja energiat, süsteemset lähenemist

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Stabiilne

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem nõrk

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl)

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Ma arvan, et suuremas osas jah, kahjuks

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Jah, natuke

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Töökohtadel enamasti nõutav B2 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

Töökohtadel nõutav C1 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid programme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms)

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Keelekeskkonna puudumine, praktika puudumine, vahel õppijate madal motivatsioon, tulevad nõuete tõttu, mitte omal soovil

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Rohkem praktilisi ülesandeid, motivatsiooni tõstmine, hea õpetamissüsteem riiklikul tasemel

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?**

Ei

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Mingil määral jah, kuid see on korrastamata.

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale

1 -2- 3- 4

on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes

1 -2- 3- 4

tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi

1 -2- 3- 4

on sobilik lahendus vene linna puhul, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi

1 -2- 3- 4

nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist

1 -2- 3- 4

haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast

1 -2- 3- 4

keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on vene linnas piisaval määral rakendatud

1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Jah. Eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik, kuna noored oskavad keelt mingil määral ning et mitte unustada koolis õpitut peavad kuskil seda praktiseerima.

Eesti keele õppe korraldamist ei saa pidada jätkusuutlikuks ja põhineb pigem juhuslikul õpetaja omaalgatusel, kuna puudub riiklik süsteemne lähenemine sellele küsimusele.

*****

5. VASTUS (tööstaaž 26 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida? (kuulutuse kaudu kohalikus ajalehes, oma koduleheküljel, info levib inimeselt inimesele, reklaam Internetis, muu variant (milline viis?))**

Info levib inimeselt inimesele.

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Õpetamisel arendada kõiki osaoskusi

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem langev

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem nõrk

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl) - enamuse õppijaid kuulub antud punkti alla

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Mulle tundub, et mitte ainult motivatsioonist, tuleb ohjad veidi lõdvemaks lasta, inimesed hakkavad keelt parema meelega õppima

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Jah, natuke

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Töökohtadel nõutav C1 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti kee-
lekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Töötavate täiskasvanute puhul võib tuua üheks põhjuseks ajapuudust, koolinoorte puhul-
ülekoormatust. Gümnaasiumi õpilastel on paljudes ainetes eratunnid. Seega kui õpilane
jõuab koju kell 22.00, ei ole temast järgmisel päeval mingit õppurit.

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie ar-
vates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Iga õpe on edukas vaid vastavas keskkonnas: teatrite, muuseumide, näituste külastamine,
erinevad ekskursioonid, mille ajal saaks tutvustada ajaloolisi ja kultuuritegelasi, filmide
vaatamine (muidugi vastavalt olemasolevale keeletasemele) jne.

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see
väljendub?**

Ei tunne. Kunagi eksisteeris meie linnas keeltekeskus, kuid see suleti. Milleks on meie lin-
nas keeltekeskust vaja ning kellel seda vaja on, kuigi töös oli ligi 10 õpperühma kuus. Olen
kibestunud.

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Viimasel ajal järjest vähem

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale

1 -2- 3- 4 vastus: **3**

on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes

1 -2- 3- 4 vastus: **3**

tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi

1 -2- 3- 4 vastus: **2**

on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi

1 -2- 3- 4 vastus: **2**

nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist

1 -2- 3- 4 vastus: **4**

haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast

1 -2- 3- 4 vastus: **4**

keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud

1 -2- 3- 4 vastus: **1**

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Linnas on piisavalt potentsiaali, et korraldada õpet linnas, kuid kõik linnas tegutsenud projektid on mõeldud teatud sihtrühmadele ja seegi on viimase aja tendents –õppur peab ise maksma mingi osa kursuste eest, seega aga pole kõigile taskukohane. Kes aga ei kuulu antud sihtrühma, jääb paraku oma soovidega sinna paika...

*****

6. VASTUS (tööstaaž 15 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida?**

Info levib inimeselt inimesele, koolitusfirma koduleheküljelt

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Kõik osaoskused on tähtsad (kuulamine, lugemine, kirjutamine, rääkimine)

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Stabiilne

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem kõrge

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (**keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl**)

Ei oska öelda, **enam-vähem võrdsel määral, sõltuvalt inimeselt**

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Sõltub inimesest

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamitel kibestatud?**

Jah, natuke

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõudmistega?**

Töökohtadel nõutav C1 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keeleskonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid programme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms)

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Keelekeskkond

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Õppija soovist, püüdlisust

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?**

Ei

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Ei

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

- a) annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale
1 -2- 3-4
- b) on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes
1 -2- 3- 4
- c) tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi
1 -2- 3- 4
- d) on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi
1 -2- 3- 4
- e) nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist
1 -2- 3- 4
- f) haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast

1 -2- 3- 4

- g) keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud

1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik.

*****

7. VASTUS (tööstaaž 11 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida?**

Info levib inimeselt inimesele

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Motivatsioon, soov

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Stabiilne +

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem kõrge+

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Ei oska öelda, enam-vähem võrdsel määral, sõltuvalt inimeselt +

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Ei ole nõus

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleksamitel ki-
bestatud?**

jah, see on nii olulisel määral +

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Töökohtadel enamasti nõutav B2 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu. +

Töökohtadel nõutav C1 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti kee-
lekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu. +

B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid prog-
ramme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks
eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms) +

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Keelekursused (kui see ei ole projektipõhine õpe) on väga kallid. Kui õppetunnid on läbi,
siis keel kiiresti unustatakse.

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie ar-
vates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Toetada keele kursused keelekeskkonnaga, näiteks üritused ning väljasõidud.

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see
väljendub?**

Ei

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?
c) Jah (kirjeldage, milles see väljendub)**

Jah, projektid

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

- v) annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale
1 -2- 3- 4 lühikeseks ajaks
- w) on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes
1 -2- 3- 4
- x) tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi
1-2- 3- 4
- y) on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi
1 -2- 3- 4
- z) nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist
1 -2- 3- 4 kontrollimisega on kõik korras
- aa) haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast
1 -2- 3- 4 just nii ongi!!!
- bb) keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud
1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik, kuna ootame uusi projekte (praegu ei ole).

*****

8. VASTUS (tööstaaž 20 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida? (kulutuse kaudu kohalikus ajalehes, oma kodulehekül, info levib inimeselt inimesele, reklaam Internetis, muu variant (milline viis?)**

Kõik oli võimalik

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Hea tuju

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Langev *

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem nõrk *

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl) *

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)? ***

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Jah, see on nii olulisel määral *

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid prog-
ramme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks
eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms) *

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Motivatsiooni

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Rahaliste toetustega

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?**

Üldse ei

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Ei (kirjeldage, millest on Teie arvates käesoleval hetkel puudu) - MISA raha on otsas ja praegu tasuta midagi ei ole

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale – 3

on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes – 2

tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi 1

on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi 2

nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist 4

haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast 3

keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppekorralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud 2

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Iga inimene on oma õnne sepp – see vanasõna sobib väga hästi meie olukorras

*****

9. VASTUS (tööstaaž 25 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida?**

Info levib inimeselt inimesele

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Minu arvates on kõik tähtis nii kirjalik kõne kui ka suuline

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Stabiilne

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem kõrge

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl)

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Arvan, et saab väita, eriti meie regioonis. Näiteks saartel ja Tartus ei ole see nii lihtne

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Jah, see on nii olulisel määral

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid prog-
ramme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks
eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms).

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Kõige suuremaks probleemiks on keelekeskkonna puudumine

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Inimesel peaks olema nii sisemine motivatsioon kui ka väline motivaator (töökoht või palk, lastel – hinne)

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?**

Ei ole

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Ei. See on minu arvamus, ei ole rahalisi vahendeid erinevate projektide ja ürituste läbiviimisel.

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale

1 -2- 3- 4

on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes

1 -2- 3- 4

tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi

1 -2- 3- 4

on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi

1 -2- 3- 4

nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist

1 -2- 3- 4

haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast

1 -2- 3- 4

keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud

1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamist ei saa pidada jätkusuutlikuks ja põhineb pigem juhuslikul õpetaja omaalgatusel, kuna ei ole keelekandjatest õpetajaid

- **Soovi korral võite lisada omalt poolt veel midagi olulist Teie õpetamiskogemusest või keelekorralduse nägemusest Ida-Virumaal.**

Kõige suurem probleem seisneb selles, et eesti keelt õpetavad koolis ja kursustel õpetajad, kes ise ei ole keelekandjad ja kelle eesti keele oskus on pahatihti väga madal.

*****

10. VASTUS (tööstaaž 10 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida?**

Reklaam Internetis

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Tõusev

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem kõrge

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl)

Pigem integratiivne (keeleõppija suhtub positiivselt õpitavasse keelde ja kultuuri, tahab ise suhelda)

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Ei, pigem mitte

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

kahtlemata kohalikud keeleõppe võimalused ei ole takistuseks B2 või C1 keeleeksami soo-
ritamiseks, sest nii B2 kui ka C1 taset saab igäüks saavutada, sõltumata kohaliku eesti kee-
lekeskkonna puudumisest

B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid prog-
ramme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks
eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms)

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Keelekursused on kallid.

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie ar-
vates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Riik peaks eraldama rohkem raha keeleõppe korraldamiseks

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see
väljendub?**

Ei

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Ei (kirjeldage, millest on Teie arvates käesoleval hetkel puudu). Keeleõppe projekte, mis
võimaldaks tasuta õppida on vähe

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale

1 -2- 3- 4

on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes

1-2- 3- 4

tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi

1-2- 3- 4

on sobilik lahendus **vene linna** puhul, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi

1 -2- 3-4

nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist

1-2- 3- 4

haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast

1 -2- 3-4

keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on **vene linnas** piisaval määral rakendatud

1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik, kuna...huvi keeleõppe vastu on suur

- **Soovi korral võite lisada omalt poolt veel midagi olulist Teie õpetamiskogemusest või keelekorralduse nägemusest Ida-Virumaal.**

VENE LINN- Eesti linn, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud.=)))

*****

11. VASTUS (tööstaaž 3 kuud)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida? (kulutuse kaudu kohalikus ajalehes, oma kodulehekülg, info levib inimeselt inimesele, reklaam Internetis, muu variant (milline viis?)**

Õppija ei otsi vaid tuleb kohustuslikult.

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Inimene hakkab kasutama keelt kõigepealt kõnes.

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Stabiilne

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Enamasti nõrk

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Ei oska öelda, enam-vähem võrdsel määral, sõltuvalt inimeselt

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Seda võib väita iga võõrkeele suhtes, kui inimene ei taha siis ei aita mitte midagi.

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamitel ki-
bestatud?**

Jah, see on nii olulisel määral

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Töökohtadel nõutav C1 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Õppija ei taha õppida keelt.

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Kui õppija tunneb huvi ning kasu sellest, et kui ta oskaks eesti keelt siis ta saab paremat töökohta jt. Samuti peab olema „eluvajadus“, mis tähendab et pean kasutama keelt nii või naa.

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?**

Ei oska vastata.

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Võib arvata, et kindlasti on aga ei oska öelda, milles see väljendub.

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale

1 -2- 3- 4

on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes

1 2- 3- 4

tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi

1-2- 3- 4

on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi

1 -2- 3- 4

nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist

1 -2- 3- 4

haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast

1 -2- 3- 4

keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud

1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Raske vastata

*****

12. VASTUS (tööstaaž 3 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida? (kulutuse kaudu kohalikus ajalehes, oma kodulehekülg, info levib inimeselt inimesele, reklaam Internetis, muu variant (milline viis?)**

E- koolis, e- maili kaudu

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Erialane eesti keelt, grammatikat

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Stabiilne +

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem kõrge +

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Ei oska öelda, enam-vähem võrdsel määral, sõltuvalt inimeselt +

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Mingil määral on see õige, aga paljud inimesed tahavad õppida eesti keelt, aga neil ei ole võimalust eesti keel õppida, nt Sillamäel ning õhtusel õppel on väga vähe eesti keele tunde, kursused teistes linnades on tasulised ning ei ole võimalust nende eest maksta.

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Ei, pigem mitte +

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid prog-
ramme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks
eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms)+

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Paljud täiskasvanud on pettunud eesti keele õppimises, pidavad teda liiga keeruliseks ja
seepärast ei taha õppida

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie ar-
vates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Kõigepealt see sõltub õpilaste motivatsioonist ning õpetamine peav toimuma loomulikkus
ja vabas õhkkonnas.

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see
väljendub?**

Ausalt öeldes ei tunne ma üldse omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel. Kes tahab, õpib
iseseisvalt.

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Ei (kirjeldage, millest on Teie arvates käesoleval hetkel puudu)+

Puudu on minu arvates sellest, ei puuduvad tasuta kursused või projektid inimestele, kes ta-
havad õppida ning riik peab olema huvitatud oma elanikkonnast, et inimesed jääksid siia
elama

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

- a) annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale
1 -2- 3- 4
- b) on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes
1 -2- 3- 4
- c) tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi
1 -2- 3- 4
- d) on sobilik lahendus vene linna puhul, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi
1 -2- 3- 4
- e) nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist
1 -2- 3- 4
- f) haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast
1 -2- 3- 4
- g) keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on vene linnas piisaval määral rakendatud
1 -2- 3- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamist ei saa pidada jätkusuutlikuks ja põhineb pigem juhuslikul õpetaja omaalgatusel, kuna meie linnas kui näiteks täiskasvanu inimene tahab eesti keelt õppida ta võib minna ainult eraõpetajale või iseseisvalt kodus õppida.

- **Soovi korral võite lisada omalt poolt veel midagi olulist Teie õpetamiskogemusest või keelekorralduse nägemusest Ida-Virumaal.**

Loodan, et tulevikus olukord muutub paremaks!

*****

13. VASTUS (tööstaaž 17 aastat)

1. Eesti keele õpetaja kogemus ca 17 aastat

2. Täiskasvanuid keeleõppijaid ettevalmistanud ca 3000, nendest, Ca A1-A2 2000, B1-B2 1500 ja C1 200-300

Kõnekeele kursuseid ei, ei respektēri sellist arusaama

3. Rühmaõpe, lähtuvalt Johannes Käisi rühmaõppe metoodikast (ta oli omal ajal novaa- toriks ja antud metoodika ei ole veel tänaseni omaks võetud, sest nõuab õpetajalt suurt meisterlikkust ja loovust!)

4. Keeleõppijal oli võimalus saada infot ajalehest, internetist, raadiost ja omavahelisest suhtlusringkonnast, st, info inimeselt-inimesele

5. Eesti keel on emakeel ja selle õpetamisel peab lähtuma eesti keele õpetamise metoo- dikast – eesti keel kui võõrkeel nn metoodika ja arusaam, ei anna soovitud tulemust ja kvaliteeti- on kurb ja kahetsusväärne, et EV-is on kulutatud palju energiat ja raha tehismetoodika väljatöötamisel ja minu emakeele vastuvõetamatuks muutmisel teis- tele rahvustele. Ei suuda mõista, miks pole eesti keele kaitseks sõna võtnud Emakee- leselt jne, kas tõesti on kõik lauskommertsiks „vägistatud“

6. Keeruline vastata, aga arvan vähese informatsiooni põhjal, et LANGEV ja seda joh- tuvalt eesti keele teise keele staatuse tõttu

7. Ma lõpetasin keeleõpetamise 2006.a. aastal , aga siis oli motivatsioon enamasti kõrge: nimelt sooviti saada osa kultuurist, suhtlemisest ja tunda end konkurentsivõimelisena ühiskonnas

8. C (*Küsimuseks ja vailikvastuseks on: õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jook- sul -ei oska öelda, enam-vähem võrdsel määral, sõltuvalt inimeselt*)

9. Kindlasti ei (*Vastus küsimusele: Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hak- kama“)?*)

10. B (Küsimuseks on: Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleksamitel kibestatud? Vastuseks on: jah, natuke)

11.A ja D, kahtlematult peab riik kaasa aitama (Küsimus on: „Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõudmistega?“

Valikvastused on: a) kahtlemata kohalikud keeleõppe võimalused ei ole takistuseks B2 või C1 keeleksami sooritamiseks, sest nii B2 kui ka C1 taset saab igaiüks saavutada, sõltumata kohaliku eesti keelekeskkonna puudumisest

d) B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid programme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms)

12. Eksamikeskustest eksamitestide läbiimbumist monopoolsetele keeleõppega tegelevatele firmadele, kes püüavad nn „kliente“ eksamite sooritamise edukusega – see on kommerts ja kasumi teenimine iskliku heaolu-rikkuse nimel, mis lõpptulemusena pärsib keele omandamist ja lõimumise protsessi ehk nn sulandumist. (Küsimus: Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?)

13. Kasutada rühmatöö metoodikat ja ikka ja jälle, et eesti keel on EESTI KEEL ja seda on vaja õpetada täpselt nii nagu eestlastele Eestimaal, aga mitte, eesti keel kui võõrkeel: see ongi kogu ebaedu põhjus (Küsimuseks on: Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?)

14. Jahh, tundsin küll, nimelt motivatsiooni süstimises muulaskonnale (Küsimus: Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?)

15. Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?

Eesti keel kui võõrkeel

16. Keeleõppe projekti raames:

a) annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale-3

- b) on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes-3
- c) tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi -2
- d) on sobilik lahendus vene linna puhul, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi -4
- e) nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist -4
- f) haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast -1
- g) keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on vene linnas piisaval määral rakendatud -3

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

c) siin ma vastan: täpselt selle ajani toimub paraku „nokk kinni saba lahti-saba kinni nokk lahti“ süsteemsus ehk paigalseis eesti keele õppimisel ja omandamisel, kui ei hakata eesti keelt õpetama täpselt samal põhimõttel kui eesti keelt eesti koolides- lasteaedades

Ma usun ja loodan, et tehis eesti keele õpetamise meetodika, mis rajatud, / Eesti keel kui võõrkeel/ hääbub sotsiaalse tellimuse põhiselt

*****

14. VASTUS (tööstaaž üle 20 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida? (kulutuse kaudu kohalikus ajalehes, oma kodulehekül, info levib inimeselt inimesele, reklaam Internetis, muu variant (milline viis?))**

Asutuse kaudu

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

Motiveeritus, tahe, kindel eesmärk, järjepidevus

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Langev +

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem nõrk +

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl) +

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

+

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Jah, see on nii olulisel määral +

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Kahtlemata kohalikud keeleõppe võimalused ei ole takistuseks B2 või C1 keeleeksami soo-
ritamiseks, sest nii B2 kui ka C1 taset saab igäüks saavutada, sõltumata kohaliku eesti kee-
lekeskkonna puudumisest +

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Madal motivatsioon

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie ar-
vates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Õppijate huvi keele õppimise vastu

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see
väljendub?**

Ei

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**
  - d) **Jah (kirjeldage, milles see väljendub) raha tagastamises eksami eduka sooritamise puhul**
  - e) **Ei (kirjeldage, millest on Teie arvates käesoleval hetkel puudu)**
- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale - 2

on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes
4

tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi - 1

on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi -
4

nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist - 1

haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast
- 4

keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud - 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamist ei saa pidada jätkusuutlikuks ja põhineb pigem juhuslikul õpetaja omaalgatusel, kuna... iga õpetaja õpetab keelt lähtudes oma visioonist ja õppe-
materjalidest

*****

15. VASTUS (tööstaaž üle 9 aastat)

- **Kuidas õppija saab Teid iseseisvalt leida? (kulutuse kaudu kohalikus ajalehes, oma kodulehekül, info levib inimeselt inimesele, reklaam Internetis, muu variant (milline viis?)**

Info levib inimeselt inimesele

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel oluliseks?**

õppemeetodod ja individuaalne lähenemine

- **Inimeste huvi eesti keeleõppe vastu on viimaste viie aasta jooksul**

Langev

- **Teie õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem nõrk

- **Õppijate motivatsioon on viimaste viie aasta jooksul**

Pigem instrumentaalne (keeleõppija näeb keelt millegi muu saavutamise vahendina näiteks nõutakse tööl)

Pigem integratiivne (keeleõppija suhtub positiivselt õpitavasse keelde ja kultuuri, tahab ise suhelda)

- **Kas saab väita, et inimeste ebapiisav eesti keele oskus on tingitud ainult nende madalast motivatsioonist („ilma eesti keeleta saab niigi hakkama“)?**

Nii ja naa, kui inimesel pole tahtmist, eesmärki, siis tal pole ka soovi keelt õppida

- **Kas saab väita, et paljud õpilased on oma püsivast ebaedust keeleeksamil ki-
bestatud?**

Jah, natuke

- **Kuidas Te hindate kohalike keeleõppimise võimalusi kooskõlas riiklike nõud-
mistega?**

Töökohtadel enamasti nõutav B2 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

Töökohtadel nõutav C1 keeletase on venekeelses linnas liiga raskesti saavutatav eesti keelekeskkonna (sh ka õpikeskkond) puuduliku korraldamise tõttu.

B2 ja C1 keeletaseme saavutamiseks tuleb kaasa haarata riiklikul tasemel püsivaid programme, mis aitaksid luua struktuurseid muudatusi keelekeskkonna rikastamiseks (näiteks eesti keele nõustamiskeskus, vahetusprogrammid täiskasvanutele vms)

- **Mida Te peate eesti keele õpetamisel probleemiks?**

Keeleline praktika, pole inimesi, kellega saab pidevalt suhelda

- **Millest sõltub Teie arvates eesti keele õpetamise edukus? Kuidas saaks Teie arvates tagada suuremat eesti keele õpetamise efektiivsust?**

Rohkem õppefilme, kursusi, sõnastikke, tööraamatuid ja vihikuid

- **Kas Te tunnete kohaliku omavalitsuse tuge eesti keele õpetamisel? Milles see väljendub?**

Ei

- **Kas Te tunnete riiklikku tuge eesti keele õpetamisel?**

Jah (kirjeldage, milles see väljendub) on olemas õppematerjal, kursused

- **Valige Teie nõustamise määra igale väite puhul:**

Skaala: 1- Ei nõustu üldse 2- pigem ei nõustu 3-pigem nõustun 4-Kindlasti nõustun

Keeleõppe projekti raames:

h) annab püsivaid keeleõppe tulemusi keeleõppijale

1 -2- **3**- 4

i) on ajutine kokkupuude keelega, mis ei pruugi anda häid tulemusi keeleõppes

1 -2- **3**- 4

j) tihti tekitab õppijatel negatiivseid keeleõppe kogemusi

1 -2- **3**- 4

- k) on sobilik lahendus linna puhul, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, kuna igal juhul see on parem kui mitte midagi
1 -2- **3**- 4
- l) nõuab riiklikul tasemel parimat planeerimist ja kontrollimist
1 -2- 3- **4**
- m) haarab ainult piiratud sihtrühma, milles jääb välja oluline osa elanikkonnast
1 -2- **3**- 4
- n) keeleõpet projekti raames saab pidada selliseks eesti keeleõppe korralduseks, mis on linnas, kus suurem osa inimesi on vene keelt emakeelena kõnelevad elanikud, piisaval määral rakendatud
1 -2- **3**- 4

- **Kas Ida-Virumaa täiskasvanute eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik?**

Eesti keele õppe korraldamine on jätkusuutlik, kuna..... sest õpetajatel on oma õppemeetodid, õppematerjal, erinevad videod ja algatusvõime midagi ette võtta, et oleks huvitav ja kasulik

*****

16. VASTUS (tööstaaž 19 aastat) – suuline intervjuu

Tahaksin tähelepanu pöörata kahele aspektile keeleõppe korralduses.

Õpetan eesti keelt lisaks oma põhitöökohale eesti keele õpetajana ka kursustel.

Teha seda riigiasutuse/ organistioonide tellimuse kohaselt korralikult ja sisukalt on raske, kuna rühmad on moodustatud väga erineva keeletasemega inimestest. See asjaolu paneb õpetajat olukorda, kus tal on tegelikult mitte üks, vaid vähemalt kaks rühma üheaegselt. See tähendab ideaalsel viisil kahekordset ettevalmistust, kuid ühe töötasu eest. Kursustel õpetajale mõeldud madal tunnitasu ei vasta koormusele, mis langeb õpetaja peale pärast tema tööd koos ettevalmistamise ja läbiviimisega, isegi siis, kui õpilaste rühm oleks ühtlasem. Kogu olukord ei ole inimlik ja õiglane nii eesti keele õpetajate kui ka õpilaste suhtes. Iga õpetaja

leiab ise lahendusi, kuidas õpetada, enamasti pakutakse „keskmiseid ülesandeid“, mis tegelikult on algajatele liiga keerulised ja paljudele edasijõudnutele lihtsavõitu.

Ebaühtselt komplekteeritud rühmadega töötamine nõuab väga suurt pühendumist, jõudu ja metoodilist pädevust ning võiks olla teistmoodi tasustatud.

Teiseks, meil Eestis ei ole õpikutesarja, mis järjepidevalt õpetaks A1-keele tasemest kuni C1-tasemeni. Sellest on väga puudu.

17. VASTUS (tööstaaž üle 20 aastat) – suuline intervjuu

Minu juurde tulevad inimesed, kes tahavad õppida väiksetes rühmades või võtta eratunde. Märkan, kuivõrd kergemini omandavad keelt uusimmigrandid, sest nendel puudub psühholoogiline barjäär, mis on tekkinud kohalikel elanikel ebaõnnestunud keeleõppe tõttu. Teen kõik endast sõltuva, et luua sõbralikku pingevaba õhkkonda, milles on kõige olulisem julgustada õppijat kõnelemiseks. Valus on vaadata, kuidas inimesed, isegi lapsed, on traumeeritud keeleõppe drillist, mille tõttu nad ei julge rääkida.

Arvan, et riik alahindab seda, millist mõju inimeste motivatsioonile avaldab formaalne sanktsioneeriv suhtumine, mida teostab Keeleinspeksioon. Inimlikkusest oli puudu, et mõista aastakümnete vältel oma nõuete kohanematust reaalse olukorra seisuga siin, Ida-Virumaal. Alles viimastel aastatel on riigi huvitatus keeleõppe korraldamisel muutunud, on hakatud rohkem tegelema keeleõppe sisulise poolega.

Ankeet Sillamäe elanikele magistritöö raames

Ankeet

nr _____

Vanuserühm: 25–34; 35–49; 50–64; 65–74; 75-84

1. Эстонский язык в системе образования и трудоустройства

1.1. Наличие уроков эстонского языка в школе. Прокомментируйте, пожалуйста, свой школьный опыт изучения эстонского языка.

1.2. Какое влияние на Ваш уровень владения эст. языком оказало обучение в высшем или средне-специальном учебном учреждении?

1.3 Эстонский язык на работе. Возможна ли для Вас практика эстонского языка на рабочем месте? В чём она заключается? Были ли предложены курсы эст. языка от работодателя? Имеются ли на Вашем рабочем месте какие-либо требования к уровню владения языком? Считаете ли Вы эти требования обоснованными и достижимыми для себя?

2. Мотивация и получение информации

2.1 Мотивирующий фактор в изучении эстонского языка для Вас:

- требования государства или работодателя
- повышение собственной конкурентоспособности на рынке труда
- интерес к эстонскому языку, желание общаться на нём

2.2 Менялась ли Ваша мотивация на протяжении изучения языка? В связи с чем?

2.3. Пользуетесь ли при возможности Вы эстонским языком в сфере обслуживания, государственных учреждениях? Привычно ли для Вас переходить на эстонский язык в эстоноязычной среде, находясь, например, в Таллинне или Тарту? Почему?

- 2.4 Имеются ли у Вас коллеги, знакомые или друзья, с которыми возможна языковая практика? Чувствуете ли Вы в потребность в личном общении на эстонском языке?
- 2.5 Получаете ли Вы информацию на эстонском языке (назовите масс-медиа, представляющие для Вас интерес: ТВ, радио, газеты или сайты)? Как часто Вы их используете (регулярно, несколько раз в неделю, несколько раз в месяц, реже, чем несколько раз в полгода, несколько раз в год, никогда?) Чем это обусловлено?
- 2.6 Используете ли Вы масс-медиа для того, чтобы способствовать своему изучению эстонского языка?

3. Изучение эстонского языка

- 3.1. Когда Вы начали целенаправленно учить эстонский язык?
- 3.2. С какими проблемами Вы столкнулись в изучении эстонского языка?
- 3.3. Что Вам помогло достичь поставленной Вами цели овладения эстонским языком в прошлом или поддерживает Вас на данный момент в изучении эстонского языка?
- 3.4. Соответствовали ли пройденные Вами языковые курсы Вашим ожиданиям и потребностям в изучении языка? Каков Ваш самый положительный и самый негативный опыт? Отчего, по-Вашему мнению, он возник?
- 3.5. Остались ли Вы довольны организацией и качеством такого обучения языковых курсов?
- 3.6. По какому методу проходило обучение эстонскому языку в большинстве случаев Вашей учёбы: грамматико-переводному или коммуникативному методу?
- 3.7. Достаточно ли с Вашей точки зрения аудио и видеоматериалов, сайтов изучения эстонского языка, в том числе и для подготовки к экзамену? Какие Вы использовали в своём обучении? Для какого уровня: A1-A2, B1, B2, C1 не хватало материалов?
- 3.8. Имеете ли Вы потребность в дальнейшем овладении эстонским языком или Вы довольны своим уже имеющимся уровнем?

3.9. Сколько раз Вы сдавали экзамен на требуемый уровень владения языком? В чём Вы видите основную причину данного опыта сдачи языкового экзамена?

3.10. Какого результата Вы достигли? В чём Вы видите основную причину данного опыта сдачи языкового экзамена?

3.11. Какова была финансовая сторона обучения эстонскому языку: обучались ли Вы бесплатно (например, в рамках соответствующих проектов или программ, укажите, каких) или всегда использовали Ваши личные средства?

3.12. Существует ли у Вас языковой барьер по отношению к эстонскому языку? Боитесь ли Вы общаться с эстонцами и/или своих ошибок в письменной речи? Испытываете ли Вы чувство неуверенности, если к Вам обращаются на эстонском языке? Если у Вас есть определённый языковой барьер, то в чём, по Вашему мнению, причина его возникновения?

4. Языковое планирование

4.1 Что надо изменить в организации обучения эст. языку? Есть ли в Силламяэ потребность:

- -в языковой школе?
- - в общедоступном языковом центре консультаций (в том числе и по переводам в двух направлениях: русско-эстонский и эстонско-русский)?
- в обмене для взрослых, дающих возможность побыть в эстонской среде?
- в неформальном языковом клубе?
- изучения языка в тандеме?
- иной вариант (напишите свой вариант, в что считаете необходимым сделать в городе в сфере эстонского языка)

4.2 Что бы Вы хотели добавить ещё по данной теме?

Спасибо Вам за Ваше участие в опросе!

LISA 3. INTERVJUUD SILLAMÄE ELANIKEGA

VANUSERÜHM 25-34

2_25-34_M

Eesti keel koolis ei olnud edukas, mul oli konflikt õpetajaga, aga sooritasin kesktaseme eksami. Kõrghariduse saamisel Sillamäel oli meil eesti keelt umbes ühe ainepunkti ulatuses õppesemestris või õppeaastas, ei mäletagi enam. Minu jaoks oli sel tasemel kõik liiga lihtne, pigem koolis õpitu kordamisena.

Eesti keele nõudmisi oma töökohal pean põhjendatavateks ja saavutavateks. Eesti keele õppimiseks on nii väline motivatsioon (riigi nõuded), kui ka sisemine. Tahan eesti keeles suhelda, olla konkurentsivõimeline.

Infot saan vene keeles, aga igapäevaselt kuulan Sky + raadiot, mis tekitab eestikeelset tausta. Mul on võimalus suhelda eesti keeles oma töökohal. Tallinnas või Tartus lähen eesti keelele üle..

Koolis õpitu andis head keeletausta, arendan oma keeleosust sihikindlalt juba kolm aastat. Osalesin mitmel tööandja poolt korraldatud tasuta kursustel. Minu probleemiks eesti keele õppimisel on järjepidevuse puudumine. Kodused tööd on vajalikud, kuid vahel ei ole aega neid teha. Testidest on kasu, kui seletatakse, miks on midagi õige või vale. Kahed kursused, mida ma läbisin, olid kommunikatiivse meetodi põhjal. Suhtlemisel tunnen ikkagi ebakindlust, olen huvitatud ka edaspidisest keeleõppest.

Oleks hea, kui ka täiskasvanutele oleks keelekümbeluse võimalus rohkem kättesaadav. Keelekooli puhul on oluline, et see oleks kõikidele soovijatele tasuta. Hetkel on meie linnas võimalik saavutada keelenõudeid siis, kui inimesel on hea sissetulek, mis võimaldab kursuste eest maksta.

3_25-34_N

Esimene kontakt eestlasega oli mul lasteaias, naisterahvas oli kõige lahkem õpetaja, õpetas meile eesti keelt. Õpetaja rääkis vabalt eesti ja vene keelt. Kuigi eesti traditsiooni kohaselt ei

pöörduta ees- ja isanimega, lubas ta, et meie kutsuksime teda venepäraselt koos isa nimega. Kui teda poleks olnud, siis lasteaias oleks täielik põrgu negatiivse õhkkonna tõttu. Ema oli keeleõppe poolt, ostis minule T-särgi, mille peal oli mingi naljakas loom ja oli kirjutatud eesti keeles: „Mängi minuga!“

Koolis vahetusid õpetajad tihti, mul oli kogu õppeaja jooksul kuus õpetajat (lõpetasin kooli 2003. aastal). Narva kolledžis sooritasin kõrgtaseme eksami, kuid tingimuse täitmiseks saada selles üle 80 punkti oli liiga nõrk ettevalmistus. Sain sellega hakkama alles viiendal korral, mind motiveeris see, et tahan olla konkurentsivõimeline.

Ka vabal ajal on huvi eesti keele vastu. Kuulsin saatesarja „Müstiline Venemaa“. Palju sõltub inimese soovist iseennast trennida, aga olulised on sõbralikuma hinnaga kursused. Tuleb pakkuda rohkem võimalusi keeleõppeks, ka paremini arendada virtuaalset õpet.

5_25-34_N

Eesti keel oli koolis, aga kõige rohkem keeleõppes andis mulle üks kõrgkool Lääne-Viru maal. Seal oli eestikeelne keskkond ning poolteist aastat enne erialast õpingut meid valmistati keeleliselt erialaks ette.

Töökohal oli eesti keelt vaja, suhtlesin eesti keeles, kuid koondamise käigus jäin töökohast ilma. Pöördusin töötukassasse sooviga minna kõrgtasemeks ettevalmistavatele kursustele, kuid mulle öeldi, et sellisele tasemele ei ole pakkumisi. Otsisin endale vajalikku C1- tasemele kursust mitu aastat. Tol ajal oli veel Sillamäel keeltekool, kuid ka seal öeldi, et lähim võimalus on käia Jõhvis, kuid see tegi keeleõpet veelgi kallimaks ning pidin sellest loobuma.

Tuttavaid eestlasi mul pole. Eesti meediat ei vaata. Raskuseks see, et Sillamäel puudub keeleõppe võimalus B2-C1-tasemeks. c. Oleksin huvitatud keelekohvikust, aga kindlasti peaks seal ka eestlane olema.

9_25-34_N

Kooli eesti keele tunnid andisid baasi. Intensiivne suhtlus tööl Jõhvis andis nii kõnelemisvõimuse kui ka huvi eesti keele vastu. Mõistan, et tahan ise vallata keelt kõrgemal tasemel.

Loen praegu esimest korda eestikeelset raamatut. Töö eesti kollektiivis andis mulle sisemist motivatsiooni. Hakkasin mõtlema, et see, kes tahab õppida, leiab selleks võimalusi, aga see, kes ei taha, leiab tuhat põhjust, miks ta ei saa.

Mäletan, et kui sattusin esimest korda eestikeelsesesse keskkonda, siis kolm päeva vaikisin, ei julgenudki rääkida. Keelebarjääri tekitab see, et ei ole kõnelemiskogemust. Tunnen tuttavate hulgas neid tüdrukuid, kes registreerivad ennast tutvumisportaalis eesmärgiga eestlasega eesti keelt praktiseerida, sest keeleõppes on nagu sõjas – kõik vahendid head.

14_25-34_N

Lõpetasin kooli 2002. aastal. Eesti keele õpetajatega oli pidev probleem: neid ei olnud, siis tulid ja kohe läksid ära, kogu aeg vahetusid. 12. klassis tuli hea õpetaja, kes jõudis meile selle ühe aasta jooksul anda üksnes arusaama eesti keelest.

Pärast kooli hakkasin töötama ühes poeketis, mille kaudu sattusin praktikale Pärnusse. Kohapeal ei olnud kedagi, kes oleks nõus tolle palgaga töötama, aga minu jaoks see oli võimalus neli kuud veeta eestikeelses keskkonnas. Kõige raskem oli summat öelda, kartsin väga, et selle tõttu minu peale kliendid pahandavad, aga negatiivseid olukordi ei olnud.

Töötasin Soomes samuti ühes eesti kollektiivis ning tekkis suur motivatsioon eesti keelt õppida. Tulin tagasi Sillamäele suure sooviga keelt õppida, kuid töötukassa ütles, et soovitud B2 kursusi neil pole pakkuda. See oli 2015. aastal. Vastasin, et olen nõus sõitma Jõhvi, Narva, ükskõik...

Siis, mingi hetk, ikkagi rühm tekkis Narva. Kokku kestis keeleõpe 2,5 kuud, kuid õpetaja oli nii vana, et ei kuulnudki, mida talle vastatakse. Kui hakkasime kõvemini rääkima, siis solvus, et me karjume tema peale. Mõned sõnavormid, mida ta meile ütles, olid üle kontrollimisel valed. Tahtsin kursustelt isegi ära minna, kuid üks kursusekaaslane ikkagi julges õpetaja peale kaevata ja teda võeti ära. Tema asemele tuli lõpuks ometi pädev õpetaja, kes oskas eesti ja vene grammatika vahel paralleele tõmmata ja valdas keele õpetamise metoodikat.

Millegipärast kursuste puhul ei kontrollita õpetaja professionaalsust, seetõttu on ka nii palju pettumusi keeleõppes, sest korduv negatiivne kursuste kogemus viib eesti keele õppes loobumiseni. Inimene arvab, et keel on liiga raske, kuigi asi on pigem õpetajast, kes ei osanud seda selgitada. Näiteks mul on B1, aga B2-taseme eksamiga ei saanud hakkama, käisin 2016. aastal MISA poolt korraldatud kursustel ja minu jaoks oli tundmatut materjali nii palju, et ei hakanud enam käima, aga keegi ju ei küsi tagasisidet, miks ma nendest loobusin. Tundub, et olulisem on statistika, mitte sisu. Inimesed pigem kardavad eesti keeles ja eesti keele õpetamise probleemidest rääkida, võib-olla selle põhjuseks on poliitika.

15_25-34_M

Lõpetasin kooli 2000. aastatel, koolis õpetati eesti keelt. Gümnaasiumis oli meie klassil sõbraklass eesti koolist. Sooritasin gümnaasiumi lõpetamisel kesktaseme eksami ja edasi sain kõrghariduse eesti keeles.

Töötades saan seda ka igapäevaselt kasutada ja keelebarjääri mul ei ole, kuigi ka minu põlvkonnas on inimesi, kellel on just kõnelemises kompleks tekkinud, kuna Sillamäel igapäevases elus praktiliselt ei olegi võimalusi eesti keeles suhelda.

21_25-34_N

Lõpetasin 2009. aastal, eesti keelde suhtun kui tegelikkusesse, mis on ette määratud. Oma eesti keelt omandasin koolis ja hetkel ei ole täiendamissoovi, palju keeleoskuse jaoks andsid ka minu harrastusega seotud sõidud mööda Eestit.

25_25-34_N

Lõpetasin kooli 2008. aastal. Eesti keele õpetaja oli meil pidevalt olemas ning hindeks oli mul alati „viied“. Eesti keeles suhelda ma ei kartnud, kuigi linnas eestlasi ei olnud.

Kooliajal käisin heas keeleõppe kallakuga suvelaagris, kus täitsime iga päev eesti keeles päeviku ja oli ka muu läbimõeldud tegevus, kui igapäevaselt oli meil kolme tunni jookusul eesti keele õpe. See andis mulle keele valdamiseks palju, kuid pärast tundsin, kuidas seal saadud aktiivsed oskused ununesid. Kui tulin Tallinna, märkasin, et minu koolilõpetamisel saadud

B2 tase ei tähenda midagi, sest ei oska eesti keeles loomulikus situatsioonis suhelda. Ei saanud ka eesti keelest aru, sest noored kasutavad slängi, millest meil pole aimugi. Mind peeti tagasihoidlikuks ja kinniseks, kuigi ma ei ole üldse selline, vaid lihtsalt ei saanud aru, mis toimub, mille üle naerdakse ja mida arutatakse, aga eesti tüdrukud ei vältinud meid, venelasi, kutsuti ikka kõikidele pidudele, vaatamata sellele, et me hoidsime omaette. Eesti tüdrukud olid lõbusad, avatud ja selle tõttu meie keeleline eraldatus ei olnud mingisuguse negatiivse hoiakuga.

Kui sain Tallinnas eesti kollektiivis tööd, siis ise tol ajal ikka veel ei rääkinud eesti keeles hästi. Tööandjad seletasid mulle eesti keeles, mida tuleb teha, mina mõistsin neid ja tegin. Jälle kohtusin eesti aktiivsete inimestega, kellel olid lahked silmad ja kes ei teinud minu keelelisest ebakindlusest välja. Pärast kohtusin veel palju sõbralikke eestlasi, kellega jutuajamises tuli välja, et nendel on raske uskuda, et eesti keelt võib ka mitte osata elades Sillamäel eestlastest täielikus isolatsioonis. Muidugi saab mingeid fraase pähe õppida, aga keel, mida ei ole kusagil kasutada, ununeb.

Nüüd valdan eesti keelt ideaalselt. Minu sõprade hulgas on palju eestlasi. Poliitikat me ei puuduta, sest võrreldes eesti ja vene uudiseid on väga erinev maailmapilt sellest, mis toimub. Tihti räägitakse vene meedia propagandast, kuid samas ei räägita, et võrdne lähenemine on ka eesti meedias, kus ei ole kombeks Venemaast ka midagi head öelda. Kajastatakse ainult negatiivset pilti ja õhutatakse vaatajates-kuulajates hirmu suurest naabrist. Kuid mitte objektiivne meedia käsitus ei tõrju mind eestlastega suhtlemisest. Igapähe on sellistel teemadel võimalus provokatsioonidele või protesti tekitavatele väidetele mitte reageerida ja üle minna teisele teemale, mõistes, et iga inimene lihtsalt kordub seda, mida on tallegi öeldud.

Eestlastega juba kümme aastat koos töötades ma avastasin külgi, mida väga nende juures hindan: see on punktuaalsus, kohusetundlikkus, lugupidamine isiklikust ruumist ja tööajast. Õppisin nendelt tõesti palju. Kasvõi seda, et alguses tasub instruksiooni läbi lugeda, sest see hoiab kokku aega asja kokkupanemisel ja kasutamisel. Olid olukorrad, millistes ma üllatusin, et eestlased võivad olla isegi venelastest avatum, ühesõnaga, rahvuslikes küsimustes on oluline haridus ja lugupidamine. Arvan, et õpetaja on aken õpitavasse keelde. Tema ülesanne on oma õpilasi armuma panna keelde, jagada nendele oma kirge keele vastu.

Mis puudutab Eesti- Vene suhteid, siis kontakt on ainult korraldamise küsimus, kuid mul on tunne, et riigil puudus strateegia Ida-Virumaa piirkonna eraldatuse ületamiseks.

Erineva mentaliteedi aspekt ei saa olla suur probleem, sest tunneme teineteise mentaliteedi omapära. Ma ei tunne eesti poliitikat, muusikuid, teatrit, kuid see ei sega mind olla eestlastega väga sõbralikes suhetes nii tööalaselt kui ka väljaspool tööaega. Oli juhtum, kui arutati mingit kuulsat eesti lauljat ja kõne käigus tuli välja, et ma teda ei tunne. Üks inimene üllatus selle peale, et kuidas ma siis elan Eestis? Vastasin, et nii elangi. Elu tempo on selline, et ma isegi vene teatrisse ei tule, rääkimata eesti teatrist, kuid eesti keelde ja inimestesse suhtun väga hästi.

29_25-34_N

Esimene kokkupuude eestlasega oli lapsepõlves. Mingi aeg elas üks eesti naabripoiss, kellega suhtlesin vene keeles. Koolis vahetusid eesti keele õpetajad tihti, selle tõttu käisin keeleomandamiseks lisakursustel.

Õppisin oma eriala eesti keeles, õpe toimus Narva Kolledžis. Õppekava sai mul ilma raskuseta täidetud, kuid nõue diplomi kirjutamiseks oli tol ajal direktori poolt selline: pidime sooritama kõrgtaseme eksami rohkem kui 86 ballile. Sisemist kõrgtaseme eksamit kirjutasin, kuid ametlikul kõrgtaseme eksamil oli mul vähem kui 86 balli. Käisin kahel keelekursustel, ema maksis neid kinni ja mul oli väga suur motivatsioon meie direktori poolt sätestatud nõuetele vastata, sest kogu õppekava oli täidetud. Kuid ei Narva ega Sillamäe kursused 86 balli saavutamisele kaasa ei aidanud, raha oli küll kulutatud, aga võimalust ja motivatsiooni veelkord kursused läbida enam polnud - üle varju hüpata ma ei saa. Minu kõrgtaseme tulemused olid sellised: 23.05.2003 – 66 balli, 31.10.2003 - 68 balli, 24.01.2003 - 65 balli, 23.04.2004 – 71 balli, pärast tekkis juba C1 eksam, milles tulemused on juba protsentides määratletud, sooritasin ka selle kuid lõppes minu nominaalaeg. Nii jäin vaatamata edukalt läbitud eesti-keelsele õppekavale ja sooritatud erinevate tulemustega hulgalistele kõrgtasemeeksamite tunnistustele lõpetamata kõrgharidusega antud 86 balli nõue pärast, mida teistes Eesti ülikoolides ei olnud, ka Tallinnas, kus erinevalt Sillamäe ja Narvast, terve ümbritsev keskkond toetab keeleõpet.

Töölaseks valdan eesti keelt, räägin eesti keeles vabalt. Väga kurb, et mul ikkagi ei ole kõrghariduse diplomit. Eesti keelt on muidugi ka Sillamäel vaja, kasvõi selleks, et oma last eesti keele õppes toetada.

30_25-34_N

Koolis õpetaja meil pidevalt vahetus, lõpetasin 2000. aastate alguses gümnaasiumi minimaalse sõnavaraga, natuke tundsin ka grammatikat.

Sõitsin ühele Eesti saarele kutseharidust saama, kuid põhiline eesmärk oli sealne eesti keskkond ja keele omandamine. Alguses oli raske, aga tasakesi hakkasin ennast keeleliselt julgema tundma.

Ükskord tunnis määras õpetaja mind paaridesse. Minu paariliseks juhtunud eesti tüdruk reageeris selle peale põlglikult selle peale põlgusega vastanud, et ei hakka minuga paaritööd tegema, kuna ma nagunii ei saa millestki aru ja rääkida ka ei oska. Õpetaja sundis meid koos töö tegema, kuid mul tekkis sellest püsiv hirm, et minust ei saada aru. Pärast ka inglise keele õpetaja ütles terve klassi kuuldes mulle hukkamõistva tooniga, et mul on inglise keeles nii suur vene aktsent. Lõpetasin eesti keeles suhtlemise, sest tekkis psühholoogiline keelebarjäär. See kestis kaua, kümme aastat veel pärast kutsesariduse saamist. Lõpetasin kutsekooli ikkagi ära, kuigi rääkida enam eriti ei julgenud. Isegi kui küsiti üle: „Mida sa ütlesid?“ tekkis mul kohe paanika, et ütlesin midagi valesti.

Alles hiljuti sain töölaseks Jõhvis võimaluse klientidega eesti keeles suhelda. Nüüd saan iga päeva fraasidega hakkama.

Minu jaoks on oluline, et minu laps näeks, et ma valdan eesti keelt, et seda on vaja õppida. Oleks hea, kui meil linnas oleks eestikeelseid pereüritusi.

Kokkuvõttes saan öelda, et oleks väga toetav, kui eestlased suhtuksid mõistavalt nendesse, kes alles proovivad eesti keeles rääkida. Mitte ükski eestlane ei ole minu elus öelnud: „Ära karda, räägi oma jutt eesti keeles lõpuni ära“.

39_25-34_M

Esimene tutvus eesti keelega oli koolis, pärast jätkus see kutsehariduses, küll mitte väga edukalt, sest kõik kokku ei andnud keelebaasi ega julgust rääkida saadud napi sõnavaraga.

Pidin teatud aja jooksul täiesti eestikeelses linnas töötama, alguses ei avaldanud see mõju minu keeleoskusele. Negatiivset hoiakut eesti keele vastu mul ei olnud, tajusin normaalset töist keskkonda ja teist mentaliteeti. Minu neutraalne motivatsioon keeleõppes muutus siis, kui algas suhe ühe eesti tütarlapselga. Alguses proovisime suhelda inglise keeles, kuid ei tema ega mina ei olnud antud keeles eriti tugevad ja suhete arendamiseks hakkas ta mulle eesti keelt õpetama. Minu eesti keele oskused paranesid. Hakkasin keeleteadmisi tasapisi rakendada, keelebarjääri mul ei olnud. Arvan, et just psühholoogiline barjäär takistab inimesi, isegi neid, kes rohkem või vähem keelt valdavad, keelt kasutada.

Ma ei loe eestikeelseid tekste niisama. Süvenen ainult siis, kui midagi on mulle vajalik.

Ma ei ole ise sihipäraselt otsinud keeleõppe võimalusi ega proovinud mingisugust eksamit sooritada. Ma ei saa öelda, et olen oma eesti keele valdamisega rahul, kuid tulen eesti keele oskusega elus toime.

Arvan, et kursused ei saa olla tulemuslikud seni, kuni inimesed ei ole keelest realselt huvitatud. Oleks õigem luua õhkkond selleks, et inimesed sooviks keelt õppida, mitte et tuntaks mingit pealesurutud nõuet. Usun, et siis inimesed leidaksid võimalusi keele omandamiseks neile vajalikul tasemel. Motivatsioon võib olla seotud nii elanike patriotismiga, kui ka riigi suhtumisega inimestesse, kes veel eesti keelt ei valda. Eriti puututab see vanemaid inimesi, kelle jaoks riigikeele õppimine ei olnud kohe alguses reaalne, kuid kelle vastu leebemat keelepoliitikat aastakümnete jooksul ei olnud.

Arvan, et kui meie valitsusel oleks teine lähenemine, siis ei oleks levinud arvamust, et vene-lane, kes ei oska eesti keelt, on mingitmoodi eesti riigi ja eestlaste vastu häälestatud.

Näiteks minu naine. Ta saab paljudest asjadest eesti keeles aru, kuid rääkida ikka ei julge. Sellest järeldeb, et asi pole teadmistes, vaid hirmus. Emotsioon takistab keelt kasutamast.

Tihti juhtub ka nii, et alles hakkad eesti keeles rääkima ja siis teed mingisuguse vea, ütled vale sõnalõppu vms. Vastuses minnakse üle vene keelele. Tundub, et eestlastel on raske vi-gast keelt kuulata ja see jätab keelt õppinud venelasi praktikast ilma.

Mulle tundub, et lõhe venelaste ja eestlaste vahel on meie riigis kunstlikult loodud. Võib-olla ongi kergem valitseda, kui ühiskond on lõhestatud. Siis saab inimeste arvamuste ja hoiaku-tega manupuleerida. Keeleõppe korralduse peaks poliitikute otsustamise alast välja tooma, see peab olema elanikele tagatud sõltumatult sellest, kes on täna võimul.

42_25-34_M

Mis puudutab eesti keele tunde koolis, siis arvan, et väga oluliseks teguriks eesti keele õppes on õpetaja suhted õpilastega. Kuna mul eesti keel kooli ajal oli, aga õpetajad vahetusid, siis mäletan, kuidas kord oli motivatsiooni eesti keele õppeks rohkem, kord vähem – õpilase suh-tumine õpetajasse kandub tihtilugu ka tema õppeaine peale.

Lõpetasin gümnaasiumi 2000. aastete alguses ja keeleõppes aitas mind ka see, et paralleelselt kooli eesti keele tundidele käisin ka kahel kursustel. Kõrghariduse saamisel oli ka eesti keele tunde, siis omast algatusest ja ambitsioonist läksin C1-taseme eksamile. Sellist otsest nõuet minu vastu ei olnud, aga mõtlesin, et ma ei kaota midagi, kui proovin. Arvan, et kogu see toleiks ajaks saadud keeleline taust aitas mind eksamiga hakkama saada ilma selleks etteval-mistava kursuset.

Mulle tundub, et B2 kuni C1- keeletasemeni saab inimene saavutada ka iseseisvalt. Kõige raskem on B2-keele taseme saavutamine, eriti Sillamäel. Samas, keeletasemetunnistus ei näita tegelikku keelevaldamise taset. Ka mina kartsin pärast 12. klassi rääkida, vaatamata kesktasemele, sest olen perfektsionist ja ei tahtnud vigases keeles suhelda. Ettekujutusest, et eesti keeles tuleb ainult ideaalselt kõnelda, on raske loobuda.

Kool võib anda eesti keele õppes väga hea baasi, selle tõttu arvan ma, et eesti keelt tuleks ikkagi vastavates ainetundides õppida ja LAK-õpe toob õpilasele pigem tarbetut lisakoor-must. Sel juhul vene lapse jaoks on rõhk mitte ainealastel teadmistel, vaid keelelisel aspektil, et mõista spetsiifilisi tekste.

Ma ei armasta eesti keelt ega tõrju seda, mul on eesti keele osas on pragmaatiline lähenemine. Töölasest eesti keelest mulle täiesti piisab. Vabal ajal olen pigem huvitatud inglise keelsest. Vanemad ütlesid, et just meie, noored, peamegi eesti keelt oskama. Eesti keel avardab võimalusi ja juurdepääsu informatsioonile.

49_ 25-34_N

Lapsepõlves ei elanud ma Sillamäel, aga naabrid olid väga lahked eestlased, abivalmid, aitasid alati. Mul ei ole eesti keele mõistmisega probleeme. Ilmselt on asi puudulikus grammatika valdamises, sest ma ei saa lõpetada ülikooli C1 keeletaseme nõue tõttu. Ma teadvustan keeleoskuse vajalikkust, otsin iga võimalust keeleõppeks.

Olen läbinud ka C1 ettevalmistuskursuse Sillamäe lähedal asuvas linnas. Kursuse hind oli väga kallid, õpe toimus kaks korda nädalas kolme tunni jooksul. Rühmas oli kaheksa inimest. Minu nõrkuseks eksamil on graafikute analüüs. Kursuse kirjelduses oli lubatud kümme graafiku analüüsi. Tegelikult analüüsisime ainult ühte. Lubatu ja tegelikkuse mittevastavust keegi ei kontrollinudki, seega ei vastanud kursuse sisu väljakuulutatule. Olen pettunud, et Sillamäel ega lähipiirkonnas ei ole ma korduvatele katsetele vaatamata suutnud leida kursust, mis valmistaks ette C1 eksami sooritamiseks.

Saan aru, et eksam on mõnes mõttes loterii. Kuid minu poolt keeltekoolis ja ülikoolis läbitud C1 ettevalmistuskursused on metoodiliselt nõrgad. Selle olukorra peale langevad käed jõuetult rippu. Ma ei näe mõtet uuesti kursustele minna, kui juba nelja aasta jooksul on selline kogemus. Käid kursustel, üritad C1 keeletaset saada, aga eksamitulemused on jätkuvalt 56-58-54, nõutud 60 asemel. Spetsiifilise sõnavaraga tekst osooniaukudest ei ole kuidagi minu erialaga seotud, kuid takistab mul ülikooli lõpetada ja olla oma erialal spetsialist. Võib-olla jääb mulje, et ma süüdistan teisi. Ei, kõige rohkem olen pahane ikka enda peale, et vaatamata pingutustele ma ei suuda eksamit sooritada.

1_35-49_N

Eesti keel oli mul ainult kolmandas klassis, pärast seda koolis eesti keele õpetajat ei olnud. Kõrghariduse omandasin väljaspool Eestit. Eesti keele nõudmisi oma töökohal pean põhjendatavateks ja saavutatavateks. Eesti keele õppeks on nii väline motivatsioon (riigi nõuded), kui ka sisemine Tahan eesti keeles suhelda, minu kodumaa on Eesti. Infot saan vene keeles, kuulasin eestikeelseid saateid Raadio 4. See oli keele õppimiseks väga mugav viis. Neid saateid korratakse kahjuks harva, sooviksin, et keeleõppele pühendatud saateid oleks rohkem.

Võimalus suhelda eesti keeles oma töökohal mul puudub. Ma ei tunne ühtegi eestlast, kes sooviks venelasega suhelda, et toetada tema keeleõpet. See oleks muidugi väga hea praktika. Tallinnas või Tartus olles üritan eesti keelt kasutada.

Eesti keele õppimisel mind toetas positiivne hoiak: „Mis on halba selles, kui ma omandan veel ühe keele?“

Õpin eesti keelt 17 aastat. Keegi mind keeleõppele ei suunanud, ise otsisin võimalusi. Üritasin iga võimalust kasutada, et kursustest osa võtta. Ühinesin paar korda teiste asutuste töötajatega ja olen isegi kooliõpetajalt luba küsinud klassiruumis istuda, et eesti keelt kuulata.

Kogesin kursustel õpetajate erinevat suhtumist: mõned õpetajad on huvitatud sellest, et õpilased midagi omandaksid. Teised aga on tundide andjad, töötavad oma aja „täis“, annavad mingit materjali, kuid ei õpeta, vaid õpetavad väga pealiskaudselt ja formaalselt. Psühholoogilist poolt samuti ei arvestata. Minu kolleegi õpetaja kasutas meetodit, kus vastama pidi see õpilane, kellele visati pall. Kolleeg palus mitme õppetunni vältel, et õpetaja ei viskaks talle vastamiseks palli, kuid õpetaja oli oma meetodi kasutamises järjekindel. Kolleeg lõpetas kursusel osalemise põhjendusega, et ta pole koer.

Kodused tööd on kasulikud, kui on baastadmised. Optimaalne rühma suurus on 6 inimest. Olen võtnud osa kursusest, kus oli vaja tekst pähe õppida. See oli kasulik, pärast tuli koostada samade sõnadega oma tekst. Õpetaja oli linnas oma ala meister, aga kahjuks suri varakult. Järgmisel kursusel oskas õpetaja luua vaba õhkkonna, milles ei olnud hirmus suhelda. Üks eraõpetaja on samuti toetav ja sõbralik.

Kuna praktikat ei ole olnud, siis tunnen eesti keeles suhtlemisel siiani ebakindlust, soovin oma keeleoskust arendada.

Kunagi sain eesti keeles kategooria, aga kui läksin B1 eksamile, siis sellest eksamist jäi mitte humaanne mulje. Pinge oli niivõrd suur, et mitu päeva pärast eksamit olin stressist täiesti katki.

Oleks hea, kui ka täiskasvanutele oleks keelekümbuse võimalus rohkem kättesaadav. Oleksin väga huvitatud õppida eesti keelt eestikeelses keskkonnas (täiskasvanute vahetuse raames).

Mind huvitaks ka tandemi õpe. Töölasele ei ole me oma kollektiiviga eesti kolleegide juures käinud, millest on kahju. Keeleklubi suhtes on oluline, et aeg sobiks. Kursused on tavaliselt õhtuti, aga mulle sobiks hommikune aeg rohkem. On puudu ka dubleeritud tekstidest erinevatel teemadel, et saaks oma sõnavara iseseisvalt laiendada. Hea oleks saada kasvõi ajalehe kaudu grammatikatunde. Kunagi oli juba selline ettevõtmine ajalehes „Molodež Estonii“, autoriks oli Mihhail Stalnuhhin.

Kui tööandja võimaldab eesti keelt tööajal õppida, siis see motiveerib rohkem kui hirm trahvi saada. Minu tööpäev lõpeb tavaliselt väga hilja, et pärast tööd veel kursustele minna. Tasusin oma keeleõppest 70% . „Teed jaksab käia see, kes kõnnib“. Peame eesti keelt valdama. B2 või C1 tasemeid peab olema võimalik saavutada ka Sillamäel. Tundub, et eesti keele õpetamisel on puudu metoodikast.

8_35-49_N

1982. aastal lõpetasin kooli, kõrgkoolis oli eesti keel. Hariduse omandamisel õppisin eesti keelt palju. 2006. aastal kontrollis minu eesti keele oskust keeleinspeksioon.

Minu keeletase on B1. Tahtsin saada B2, registreerisin MISA kursustele 2015.aasta suvel. Septembris helistati, et tulge testimisele, kirjutasin testi ära ja siis oli peaaegu poolaastane vaikus. Ma ei saanud aru, kas ma siis läbisin B2 tasemele testi või mitte? Alles kuu tagasi (märtsis) helistati, et tulge B1 taseme kursustele.

Arvan, et võimalusi keeleõppeks on alati palju, kui inimene vaid soovib. Minu hoiak on selline, et keel ei saa kunagi olla liigne. Teadsin, et kui pingutan, siis saan eksamiga hakkama. Mul on foneetiline kuulmine, omandan keeli kergesti.

Hetkel olen eriti motiveeritud eesti keelt õppima, kuna kavatsen Tallinna kolida. Vaatan Akтуаalset Kaamerat, kuna uudiste põhjal on kergem mõista, millest on juttu. Eks igauks meist on laisk, keeleõppes tuleb ennast sundida, iseenesest see keel ei tule. Keelekursuste miinuks on vahel see, et ei jõua teadmisi kinnistada. Kuid kursused pakkuvad keelekeskkonda ja kordamine on tarkuse ema. Alati võib leida midagi positiivset.

Mis tähendab, et Sillamäel ei ole keskkonda? Elame Eestis, lülita teler sisse ja ongi Sulle keskkond. Ka Jõhvis võib käia eesti keelt kuulamas. Kes tahab, leiab võimaluse. Võib-olla on asi meie mentaliteedis, et ootame liiga palju.

10 _35-49_N

Koolis oli natuke eesti keelt. Läbisin palju kursusi. Motivatsioon kord on, kord ei ole. Näiteks oli perioode, kus ostsin eestikeelseid ajakirju või otsisin Internetist eesti laule, et nende abiga eesti keelt õppida.

Mõistan, et keelt on vaja õppida, aga raske on ennast sundida sellega pidevalt tegelema, kui tööl seda vaja ei ole. Aga milline eesti kollektiiv tahab sellist inimest nagu mina endale tööle, kellele on vaja eesti keelt õpetada?

Sillamäe probleemi lahendaks see, kui siin oleks eestlasi. Nii hea meelega kuulan eesti keelt bussis, kui kusagile sõidan. Ainult kursustest on puudu. Venelased ei hakka ju omavahel eesti keeles rääkima.

11 _35-49_N

Lõpetasin kooli 1981. aastal. Eesti keelt oli meil ainult üks veerand ja eesti keel tundus mulle isegi lihtsamana kui inglise keel. Näiteks „mina“ ja „ema“ - nii nagu on kirjutatud, nii ka loed. Üldiselt eesti keele õpetajat ei olnudki, seega baasi ei ole.

Tunnen ennast alaväärtuslikuna, et eesti keelt ei oska. Sooviks õigesti rääkida.

1989-1990. aastatel oli esimene kogemus eesti keele õppimisel. Õpetaja seletas hästi. Sain vana kategooria järgi B taseme.

2005. aastal öeldi, et tuleb uuesti teha, 2008. aastal läbisin töötukassa kaudu kursuse. Kursus kestis kahe kuu jooksul neli tundi päevas, eestlanna viis läbi. Kogu rühm oli väga erineva keeletasemega, kuid õpetati kõiki ühtemoodi. Ma ei saa ju iga hetk üle küsida. Harjutamist ja kinnistamist oli minimaalselt, kuid pidime teemat mõistma. Pärast sellist keeleõppe kogemust valisin Vene kodakondsuse, sest kogu edaspidine keeleõppe motivatsioon kadus. Keeleõppel peab ju alus olema. Kui oled algaja, siis on vaja keeleõppimisel süsteemi, aga seda ei pakuta. Tagasisidet kursustel ei küsitud.

Tallinnas või Tartus olles räägin inglise keelt, sest isegi kui ma oskaks eesti keeles küsida, siis kardan, et vastusest ma aru ei saaks.

Tean, et tuleb keelt kuulata. Lülitan televiisori sisse, püüan sel viisil eesti keelt õppida. Hakasin juba eraldi sõnu välja noppima. Otsin M. Stalnuhhini õpiku, sest lugesin, et see on hea õpik. Otsin kalendri retseptidega, proovisin ka nii keelt õppida, midagi tuli ka välja küpsetamisel. Saan aru mitte niivõrd sõnadest kui mõttest.

Raskusi on sõnastike ostmisega. Võrreldes inglise keeles pakutavate materjalidega on ka lastele mõeldud väljeandeid vähe. Käisin Koolibris, otsin sealt töövihikuid mõistatustega ja nuputamisülesannetega. Midagi sellist mitu aastat ei ole leidnud, kuigi otsisin poodidest. Arvan, et Sillamäel on ka vajadus eesti keele klubi järele.

12_35-49_N

Eesti keel oli alates neljandast klassist. Üks aasta oli, siis jälle ei olnud. Lõpetasin kooli 1992. aastal. Sillamäe Kutsekoolis olid eesti keele tunnid. 2000. aastal sooritasin eksami algtasemele ja sain kodakondsuse.

Huvi eesti keele vastu on, aga ei ole kellega suhelda, et keel ei ununeks. Kui kogemata kohtun oma eesti keele õpetajaga linnas, ainult siis saan rääkida. Tihti kasutan keelekeskkonna loomiseks ETV-d. Arvan, et keeleklubi oleks hea, samuti oleks vajalik keelelaager, milles võib olla koos lapsega. Sillamäe põhiline probleem on eestikeelse suhtlemise puudumine.

13_35-49_N

Lõpetasin kooli 1989. aastal. 1990. aastatel üritasin kodakondsust saada, aga mind hinnati paaris oma suhtlemispartneriga. Kuna meie vestlus ei tulnud välja, siis eksamit ma ei sooritanud. See kibestas mind väga: Miks ei hinnata just mind, vaid tehakse otsust minu keeleoskuse kohta teise inimese keeleoskuse põhjal?

Paar korda nädalas vaatan Aktuaalset kaamerat. Tahan mõista. Kursused olid mul küll läbitud, kolm korda nädalas kahe tunni jooksul (see oli vähemkindlustatutele mõeldud). Tagasisidet nende kohta kordagi ei kirjutanud. Keelekursused on raske kinni maksta, see raskendab veelgi keeleõpe kättesaadavust. Arvan, et eesti keele õpe peab olema tasuta teenus, kuna Sillamäel, nagu ka teistes Ida-Virumaa linnades, on enamusel madalad palgad.

16_35-49_N

Lõpetasin kooli 1980. aastate lõpus. Koolis õppisin ühe aasta eesti keelt (see oli kolmandas klassis, kui õppisin veel Sirgalas, mitte Sillamäel). Sõitsin Tallinna kõrgharidust omandama. Ülikooli koridoris kohtusin ühte meest, kes küsis, kas ma eesti keelt ikka valdan? Vastasin, et ei valda, mille peale ta ütles, et siis ei ole mul siin midagi teha. Olin noor ja kohe ehmatasin niivõrd, et läksin Venemaale õppima.

Tagasi tulles 1995. aastal hakkasin esmakordselt eesti keelt õppima. Õpetas eestlane, kes oli medõde, sest teist õpetajat polnud. Ta üritas eesti keelt õpetada, aga tal polnud aimugi meetodikast. Kui oleks valida, kas õpetab suvaline eestlane või venelane, kes on ise eesti keelt ära õppinud, siis valiksin ikka venelase, sest ta oskab vähemalt oma kogemuse järgi mingi keelestruktuuri esitada. Läbisin pärast kümneid kursusi. Vaatamata sellele, et minu jaoks eesti keel ei ole hädavajalik, annaks see mulle rohkem võimalusi edaspidiseks tööks.

Vahel võtan kätte “Punamütsikese“ raamatu, sest keelt on ju kergem tuttava teksti alusel õppida, aga püsivust mul ei ole. Ma ei süüdistata selles kedagi, sest keelt tuleb lihtsalt õppida. Saan aru, et asi ei ole kursustes, vaid inimeses endas.

Eesti keele mittevaldamise tõttu tunnen alaväärsuskompleksi ja süütunnet. Inimestel on ebaõnnestunud eesti keele õppe tõttu hirm. Arvan, et hirm ongi paljude jaoks põhiline eesti keelega seotud emotsioon ja samas ka ainuke motivatsiooni allikas. Olukord, kui pead eesti keeles suhtlema, muutub selle tõttu veelgi stressirohkemaks. Elame siin eestlasest eraldatud nagu mingil saarel.

17_35-49_M

Kui lõpetasin kooli 1986. aastal eesti keele õpet polnud. Neljandast klassist algas inglise keel, eesti keel pidi algama hiljem, kuid ei alanudki. Aasta noorematel eesti keel oli, aga siis läks õpetaja koolist ära ja kogu kooli ajal ma ei saanud ühtegi eesti keele tundi.

Arvan, et kogu see eesti keele õpetamine oli tol ajal selline, et ega suurt vahet polnud, kas eesti keel oli koolis või mitte, tulemuseks ei olnud nagunii midagi.

Kuni viieaastani, kui minu eestlasest isa veel elas, valdasin nii eesti kui ka vene keelt võrdselt. Pärast eesti keel ununes. Nõukogude ajal oli suhtumine selline, et kohalik keel ei ole vajalik.

Esimesed tööandja poolt korraldatud kursused toimusid tööajal. Töötasin avalikus teenistuses ja see oli mugav korraldus. Meid oli seitseteist inimest rühmas, lõppuks jäi neist alles kolm, meist keegi algtaseme eksamit ei sooritanud.

Mingit negatiivset hoiakut mul eesti keele vastu ei ole. Pärast esimest ebaõnnestunud katset avanes 2008. aastal järgmine võimalus kursustest osa võtta. Keelefirma esindaja viis katsed läbi. Pidin oma perekonnast rääkima. See oli ainuke, mida ma oskasin, oleks ma teadnud, et selle jutu alusel suunatakse kursustele, poleks ma nii hästi rääkinud, sest otsustati, et ma oskan keelt ja kursused ei ole esmavajalikud.

Pärast oli võimalus käia kas Narva või Jõhvi osakonnas keelt õppimas, kuid juba oma raha eest ja omal vabal ajal. See tähendas, et töögraafiku tõttu pidin juba neljandikust õppetundidest puuduma. Narva kolleegide jaoks oli selline korraldus muidugi mugav, kuid sillamäelastele olid tingimused päris karmid. Pidime puhkepäeviti välja sõitma kell 6 hommikul, et õppida eesti keelt.

15 aasta staaži jooksul puutusin eesti keele vajadusega kokku ainult kahel korral, kuid nendes piisas kolleegide abist. Täita eesti keeles erialaseid dokumente oskan ise. Küsisin ülemuste käest, miks kogu keeleõppe korraldus on 2005. aastaga võrreldes nii muutunud? Vastati, et oli, mis oli, nüüd on nii.

Mul jäi mulje, et kursustel on põhiline rühmade täituvus, mitte keeleõppe sisu. Lisaks oli töötajatele organiseeritud keelepraktika eesti linnades kuu jooksul (nädalavahe-tuseks sai koju). Mina valitud viie inimese hulka ei sattunud.

Alates 2008. aastast hakkasime andma allkirju, et parandame järgmiseks aastaks oma eesti keele oskust või oleme nõus koondamisega. Nii pikendati minu töötamist, kuni mind 2011. aastal koondati. Ma ei seosta seda just keeleoskusega, kuna tean, et see oli majanduslik küsimus. Piirkonnas tuli lihtsalt töötajaid koondada, et eelarvega aasta lõppus hakkama saada. 2013. aastal läbisin töötukassa poolt korraldatud kursusi (mitte lõpuni, sest nende kestel mulle pakuti tööd). Seal oli hea, et õpetaja tuli tagasi teemade juurde, mis on mõnedel ununenud. See on väga oluline, sest kui informatsiooni muudkui tuleb juurde, siis üks neljandik ununeb juba paari nädala jooksul. Selge see, et grammatika proportsioon kõnelemisega peab olema jälgitud, muidu tasemeeksamist läbikukkumine on kindlustatud.

18_35-49_N

Lõpetasin kooli 1990. aastate lõppus. Eesti keel oli meil teisest klassist. Õpetamine oli pigem formaalne. Elasime Gagarini tänaval. Ema sõbrannad olid eestlased, mõned naabrid ka eestlased. Esmapäevast nagu poleks neis midagi erilist, aga väga soojad mälestused on nendega seotud, kuigi omavahel me eesti keeles ei suhelnud. Hakkasin „Tere!“ ütleva kohe, kui seda sõna tundma õppisin. See oli väga meeldiv. Mäletan, kuidas eesti naabritüdruk tuli esimest

korda mulle külla ja tõi lilli sõnadega: „Ma olen ju esimest korda Sinu kodus!“. Võib öelda, et eestlastel on minu maailmapildis kindel koht.

Õppisin kahel kursustel, tulemused ei olnud eriti edukad. Tunnen, et see eesti keele õpe on mul lõpetamata asi, mida ikkagi sooviksin lõpetada. Negatiivsed kursuste kogemused ei häälestanud mind eesti keele õppele vastu, kuigi vahepeal oli selline tunne, et inimesi kutsuti õpetama lihtsalt tänavalt, sest ei olnudki enam kedagi muud. Ma ei seosta oma kõnelemis- hirmu just eesti keelega, ma olen lihtsalt iseloomu poolt tagasihoidlik inimene, kellel on isegi oma emakeeles raske suhelda.

Kui ma B1- tasemeeksamiga hakkama ei saanud, siis läksin raamatupoodi ja ostsin eesti keele stilistika õpiku. Miks ma nii tegin? Enda jaoks. Arvan, et siis tean paremini, kuidas ilusamat eesti lauset moodustada ja mõistan ka osastava kääne kasutamist rohkem. See, et ma B1- keeletaset ei saavutanud, mind ei kibestanud, sest keeles mind huvitab kultuuriline aspekt, mitte keelenõuded.

Mul on palju eesti DVD-sid kodus, sealhulgas on eesti lemmikfilme. Huvi eesti keele vastu on mul alati.

19_35-49_N

Lõpetasin kooli 1990. aastate algusel. Koolis oli eesti keelt poolaastat kolmandas ja poolaastat kuuendas klassis. Kõik. Mõlemad korrad alustasime ühe ja sama õpikuga- see, kus poiss ja tüdruk on kaane peal. Seetõttu oskasin kooli lõpetades ainult oskasin „tere“ öelda. Mulle tundus, et eestlased elavad ikka kusagil väga-väga kaugel, sest pole kordagi neid Sillamäel näinud.

Pärast õppisin Narvas, kus olid ka eesti keele tunnid. Õppisin kaks aastat õpiku järgi „Räägime eesti keelt“. Õeldi, et ei ole vaja keelset aru saada, seda tuleb pähe õppida. Alates 1994. aastast hakkasin pidevalt keelt kursustel õppima. Jälle jätkus tuim päheõppimine. Õpid teemaatilisi tekste pähe- vastad ära. Ise teksti moodustada (isegi minimaalset) ei suuda.

Siis olid kursused 1998. aastal (tööaja sees) ja kursused keelekoolis pärast tööpäeva.

Lugemisega probleeme ei ole, õppimissoov ja usinus on, vilumus teemakohalisi harjutusi teha on, aga arusaama ja kogemust, kuidas seda kõike nüüd kasutada ikkagi ei ole.

Siis sain tuttavaks õpetajaga, kes selgitas, et vastavalt oma meelelaadile on inimesed, kes ei saa lihtsalt materjali pähe tuupida, nemad peavad tingimata mõistma, miks on just nii? Hakkasin õppima väikeses rühmas. Tundsin, et õpetaja on huvitatud individuaalsest lähenemisest. Esimest korda kadus ka hirm midagi küsida, isegi mingisugust piasija stiilis, miks on siin „i“, mitte „e“ täht? Ta hakkas tutvustama Eestis elavaid isikuid, sest, olgem ausad, peale presidendi me mitte kedagi eestlastest ei tundnudki.

Individuaalsetes tundides ütles õpetaja, et ma ise ei luba endale valesti rääkida ja selle tõttu ei kõnelegi eesti keeles, kuigi taustainformatsiooni on mul palju. Õpetaja hakkas minuga palju rääkima ja ma mäletan, et esimestel kordadel väsisin ära juba 20 minuti pärast. Keeleõppe lõpus ei olnud mul raske isegi poolteist tundi eesti keeles rääkida. Harjusin eesti keelega ära.

Üle kümne aasta õppisin keelt tulemustet.. Miks ma ei kibestunud? Sest midagi negatiivset ma eestlastest kunagi ei kogenud. Sillamäel eestlasi ma ei näinud, aga üks kord oli õpilastemalevas tore bussijuht ja selleks, et teda rõõmustada hakkasin talle: „Tere!“ ütleva. Olen ka teisi väga südamikke inimesi (just eestlasi) oma elus kohanud.

Ma ei tea, miks meil Sillamäel eesti keele kohvikut ei ole nagu näiteks on Narvas. Vajan just sellist kohta, kus ei sunnita rääkima, vaid antakse aega keelde sisse elamiseks. Saadud B2-tasemele vaatamata on kõnelemisel mul uuesti ebakindlus tekkinud. Töötaval inimesel on raske kursusest osa võtta just tööaja tõttu. Vahel lõpeb minu töö siis, kui ka kursused lõppevad.

Oleksin huvitatud keeleõppes mentori abil või, nagu olen juba öelnud, keelekohvikus. Olen keeleõppele kulutanud palju raha. Need on suured summad ja väga kahju on mõista, kuidas keel praktika puudumise tõttu ununeb, kuigi üritan passiivseid keeleoskusi (lugemine, kuulamine) iseseisvalt kasutada.

22_35-49_M

Eesti keelt on võimalik õppida, kui õpetaja armastab oma ainet või siis keelekeskkonna kaudu.

Takistuseks keeleõppes nimetaks ma venelase negatiivse kuju, mida ta tajub meediast, kui hakkab eesti keelest aru saama. See tõrjub eesti keelest, kuna vaenu õhutamisest tekkib protest. Venemaa-vastane saadete kallutatus mõjutab nii nende kvaliteeti kui ka soovi eesti meediast informatsiooni saada. Arvan, et tuleks loobuda sildistamisest objektiivsuse nimel.

23_35-49_N

Lõpetasin kooli 1990. aastate alguses. Eesti keel oli koolis kolmandast klassist alates, mäletan, et sõnad kõlasid meie jaoks naljakalt. Neljandas ja viiendas klassis enam eesti keele õpetajat ei olnud.

Esimene suur üllatus oli mul seotud õues mänginud tüdruku nimega, keda kutsuti mitte venepäraselt Evelina, vaid eestipäraselt Evelin või kuidagi nii. Teine kultuuriline šokk oli algkoolis, kui eesti õpetaja selgitas, et tema poole tuleb pöörduda „õpetaja“ ja lisada teda perekonnanime. Vene traditsiooni kohaselt on algklasside õpetaja nagu teine ema, kes hoolitseb ja loob südamlikku suhet. See, et eesti õpetaja on harjunud distantiga, kogu see teistsugune suhtumine ja pöördumine tundus meile jõhkrana ja tema poole perekonnanimega pöördumine nõudis enese ületamist.

Meie põhiline õpetaja oli rahvaste sõpruste pooldaja ja korraldas meie koolis tegutsenud eesti osakonnaga ühist tantsu. Tundsin kõiki eesti lapsi ja olen ühe selle aja eestlannaga hiljuti koos puhkamas käinud.

Mäletan ka lapsepõlve üllatuse nimetuse „BAAR RANNA“ kohta, miks küll on sõna «БАРАН» kahe „R“-i ja kahe „N“-iga kirjutatud? Arutasime seda sõbrannaga, kuid vastust ei leidnudki.

Üheksandast klassist tekkis koolis uuesti eesti keele õpe. Seletati grammatikat, hakkasime tekste pähe õppima, kõik kokku andis minu jaoks aimu, millises vormis peab sõna olema.

Sain isegi hakkama Eesti Mereakadeemia sisseastumiseksamitega. Kohe alguses oli tunda kooliprogrammide erinevust matemaatikas, mis tõi raskusi õppimises ja suhtumine minusse oli väga kinnine. Otsustasin, et sõidan Tallinnast ikkagi ära, kuigi keeleprobleem ei olnud põhjuseks. Olen julge suhtleja, tahtsin alati mõista, millest räägitakse? See innustas keelt õppima.

Käisin kursustel, et D-kategooriat saada, kus rõhutati, et julgus ja enesekindlus on olulisem, kui ideaalne kõne. Oskasin kombineerida teadaolevatest sõnadest enda jutuks vajalikku. Tavalisel kursusel selliseid praktilisi soovitusi ei saa. Õpetaja tahab neid lihtsalt läbi viia ja ei ole huvitatud sisust ja tulemustest.

Minu jaoks on eesti keel ellujäämise küsimus. Tajun meedias venelaste vaenuliku käsitlust. Pöörake tähelepanu, millistena tavaliselt venelasi eesti meedias näidetakse? Tavaliselt luuakse venelastest haritumatu mulje, sealjuures naeruvääristatakse aktsenti. Venelased, kes õppisid eesti keelt, vaatavad ju neid saateid samuti ja nendel tekib protest, et venelast näidetakse nii primitiivselt ja alandavalt: „Vaadake küll, milline tibla!“. Ja pärast imestatakse, miks eestlastel ja venelastel on suhtlemises negatiivne hoiak.

Töötavad inimesed millegi pärast ei olnud kordagi varem enne 2015. aastat riigi vaateväljas, kuigi nemad on Eesti kodanikud, kes tahtsid eesti keelt õppida, kellel ongi seda elus vaja. Nüüd, kui riigis tekkis pagulaste teema, siis esimest korda pakuti kõikidele soovijatele tasuta keelekursust. Eesti taasiseseisvusajast on 25 aastat möödas ja kogu see aeg isegi sellist teemapüstitust ei olnudki, sest riigil puudus huvi... See asjaolu kibestab ka, et kõik need aastat ei olnudki võimalust tasuta eesti keele kursust saada, aga pagulastele sellist võimalust pakutakse kohe.

See, et Ida-Virumaal on ühed madalamad palgad, on fakt. Palganumbritest on nähtav, et asi ei ole selles, et elanikud ei taha keelt õppida, vaid selles, et paljud peavad toime tulema sellise sissetulekuga, mis ei võimalda tasulist keeleõpet. Isegi tasulist keeleõpet ei ole, sest Sillamäel juba mitu aastat puudub keeltekool.

Veel üheks probleemiks on keeleõpetamise metoodika puudumine. Keelt saab ka iseseisvalt edasi õppida, kui on olemas hea baas. Pakutavad kursused millegipärast seda ei anna.

Kursustel loeb ka väga palju õpetaja hoiak õpilastesse. Kui 2015. aastal sain MISA kursuste, siis üllatusin õpetaja negatiivsest hoiakust. Perekondlikel põhjustel on mul mitu kontakti eestlastega, aga nendele, kelle jaoks see on ainuke kokkupuude eestlasega, võis see olla eba-meeldiv. Tundub, et korraldajad ega õpetaja ei pööra tähelepanu psühholoogilisele aspektile. Kui keeleõppe korraldus ja sisu ei ole läbimõeldud, siis äkki oleks hoopis parem see keele-nõete teema üldse rahule jätta.

28_35-49_N

Lõpetasin kooli 1980. aastate alguses. Eesti keel oli mul ainult teises klassis. Meie perekonnal oli tuttav eesti pere, kellega oli sõbralik kontakt.

Osalesin tööandja poolt paljudes keeleõppe kursustel. Probleemiks on levinud olukord, et ühes rühmas on väga erineva tasemega inimesed. Teine levinud probleem on õpetajate suhtumine oma töösse. Mõned tulevad ettevalmistuseta tunde andma, kuid õpetaja peaks läbi mõtlema, millest, kuidas ja millises järjekorras ta õpetab. Mitu korda õpetajapoolset ettevalmistust ei olnud tunda ja rühm lagunes. Kursuste kvaliteedi järelvalve puudub. Ilmselt on tähtis, et algsed nimekirjad oleksid täidetud ja kes osalejatest mis põhjusel kursuste kestel välja langes- sellist huvi korraldajate poolt ei olegi.

Väga kasulikud on väikesed rühmad, toredad on ka õppekäigud eesti keskkonda. Mulle tundub, et meil Ida-Virumaal eestlased räägivad teistmoodi, kui mujal Eestis. Õpin eesti keelt juba 20 aastat ja nüüd, kui on olemas baasteadmised, oleks vajadus eesti keelt edasi õppida mentoriga, kuid ma ei tea, kuidas teda leida.

33_35-49_N

Lõpetasin kooli 1990. aastate algusel. Ainult neljandas klassis oli eesti keel.

Soov eesti keelt keelt õppida oli ja on ka praegu. Mõned venelased küsivad minult, kellega hakkan eesti keeles suhtlema? Kas iseendaga või? Jah, tahan enda jaoks eesti keelt õppida,

aga töötavatele inimestele olid eesti keele kursused kõik need aastad ainult tasulised. Hiljuti tekkis „Keeleklikk“, varem virtuaalse keeleõppe võimalusi ei olnudki.

Kui sattun eesti keskkonda, siis mõtlen, kuidas ma saaksin ennast eesti keeles väljendada?.. Väga kurb, et terve elu ei olnud eesti keele õpetajat. Eesti keelt ei olnud võimalust õppida ka siis, kui olin töötu. Öeldi, et eesti keele kursusi ei ole. Minu kümneaastane soov õppida, mis ei leidnud realiseerimist enne „Keeleklikki“, kibestab. Tajun eesti ühiskonna suhtumist: „Kuidas nii, et ta keelt ei valda?!“

Ma oleks hea meelelega õppinud isegi tasulistel kursustel, aga ma ei saanud seda oma laste toidulaua ega riietuse arvelt teha. Eestlaste etteheitvas hoiakus ei ole arvesse võetud Sillamäe elanike väikest sissetulekut ja keelekursuse kõrget hinda. Oleksin keepleklubist huvitatud, sest soov eesti keelt õppida on siia maani olemas.

35_35-49_N

Eesti keele probleemid tulenevad mitmest aspektist:

1. Meil on siia maani koolides õpetajad, kes õpetavad eesti keelt nii igaval viisil nagu see oleks „surnud keel“ ja lisaks tekitavad kooliõpilastel hirmu rääkida pidevate etteheidetega stiilis: “Mida Sa nüüd mulle räägid?! Oleme omastava käänat terve nädal käsitlenud, miks ikka veel selles vigu teed!?”.
2. siinsete inimeste mentaliteet on kohati veel selline, et keegi on meile kohustatud midagi andma, ise pingutavad vähem.
3. Sillamäel ei ole suhtlemist eesti keeles, inimesel, kes alles õpib, puudub harjutamise võimalus ning keel ununeb isegi nendel, kes seda valdavad.

Ise olen tööandja poolt eesti linnas praktiliselt olnud. Arvan, et selline keelekümbeluse võimalus oleks igale lapse ja täiskasvanule tõhus meetod keele omandamiseks.

38_35-49_N

Eesti keelt oli koolis väga vähe. Õpetajaid ei olnud. Käisin eesti õpilasmalevas.

1990. aastatel sain „B“, siis „C“ kategooriat. Kui tekkisid keeletasemed, siis läbisin algta-
seme kursuse, kuid kahtlesin saadud teadmistes, hakkasin eksamit kartma ja ei sooritanud
seda.

Eestikeelseid kolleege minul ei ole, tunnen eesti keele kasutamisel suurt ebakindlust. Kunst-
likult loodud keelesituatsioonis on raske suhelda, mida rohkem on võimalusi loomulikus
keskkonnas keelt kasutada, seda parem on keele omandamiseks. Tahaksin küll keelt õppida,
kuid tööl ja argipäevaselt ei ole seda vaja ja siis löödki selle peale käega.

Oleks hea, kui Sillamäel oleks võimalus eesti keelt kasutada. Huvi eesti keele keele vastu ei
ole kadunud, vahel vaatan eesti uudiseid, mulle meeldivad filmid subtiitritega, see tõestab
mulle, et ikka saan mõningatest asjadest eesti keeles aru.

Harrastuse tõttu väga harva toimuvad ühised väljasõidud eesti kollektiividega, siis tunded
ennast tummana. Tasuta kursusi oleks kõikidele soovijatele (sealhulgas ka töötavatele ini-
mestele) väga vaja. Oluline on ka isiklik suhtlusring. Kahju, et vähesed eestlased, kes on meil
Sillamäel olemas, on harjunud meiega vene keelele üle minna.

40_35-49_N

Lapsepõlves oli üks eestlasest naaber, kes rääkis aga ainult vene keeles. Koolis olid eesti
keele tunnid kümnendas ja üheteistkümnendas klassis. Kutseharidusasutuses eesti keele õpe
jätkus, sain D-kategooriat ja kodakondsust.

Eesti keel on väga vajalik. Mul on oluline rääkida eesti keeles õigesti. Läbisin veel väga palju
kursusi (kindlasti üle viie), isegi siis, kui sihtgrupp ei olnud minu erialaga seotud, mõtlesin
mis siis, eesti keel on ikka eesti keel ja läksin.

Võib-olla inimeste rahulolematuse kursustega on seotud sellega, et kursustel eeldatakse, et
inimesel on baas, mida tal tegelikult ei ole. Minu tasemel, kui grammatika on selge, on väga
oluline saada võimalus rääkida. Tihti kuulan eesti raadiot, sest teist viisi eesti keelt kuulata
siin Sillamäel ei ole.

Tasuta keeleõppe projektid olid alati mõeldud vaid kahele sihtrühmale: ilma Eesti kodakondsuseta ning töötutele inimestele. Kuid töötavad inimesed isegi avalikus teenistuses on maksevõimetud. See on ilmselt põhjuseks, miks linna keeltekool läks kinni. Nõudlus keeleõppe järele elanike seas on, aga nii madalate palkadega (üle miinimumpalga saavad ikka vähesed) ei ole kursuste hinnad taskukohased. Keeltekoolis Jõhvis maksab B1/B2 kursus 720 eurot, C1 kursus (rühmas kuni 7 inimest) 1200 eurot. Narvas on B2 keeletaseme kursus samuti 1200 eurot. Need tasud ületavad mitmekordselt meie linnaelanike igakuist sissetulekut.

Kui räägitakse, et venelased ei tahagi keelt õppida, kas ikka teadvustatakse, et tegelikult eesti keele õpet ei saagi pere eelarvest endale lubada. Nende ülikallite keeleõppe pakkumiste kõrval siiamaan ei ole virtuaalses keskkonnas B2- tasemele mõeldud kursust.

Eesti keele e-õppe on meie riigis, mis on üle maailma kuulus oma e-teenuste võimalustega, väga vilets. See jätab muljet nagu oleks riik huvitatud keelekursuste müügist rohkem kui keeleoskuste parandamisest.

Sillamäel ei ole võimalusi eesti keele õppeks. Muidugi kasutan eesti keelt oma töös lugedes ja kirjutades, aga need on passiivsed tegevused. Ei ole kahjuks argipäevaseid olukordi, milles saaksin kõneleda.

Sooviksin teada, millised on eesti keele praktika võimalused täiskasvanutele, läheksin samuti keelekohvikusse, parandaksin oma eesti keele oskusi mentoriga. Mul on ainult kaks tuttavat, kellel ei ole eesti keelega muret. Üks abiellus eestlasega ja teine töötab eesti kollektiivis.

41_35-49_N

Sillamäe elanike eesti keele oskuse tase on väga madal. See asjaolu on tingitud sellest, et suhtlemine eesti keeles on võimalik ainult väljaspool Sillamäed.

Riik võiks vaadata meie poole, siiamaan ei ole siin tunda riigi huvi märgata keeleõppe korralduse probleemi. Ülikõrged keeleõppe kulud langevad elanike õlgadele, kusjuures vaatamata kursuse hinnale, riik jättis enam kui kahekümne aasta jooksul nende kvaliteedi kontrollimata.

Ise läbisin viis kursust oma raha eest ja selle aja jooksul oli ainult üks õpetaja, kes viitsis ja oskas eesti keelt seletada. Teate, kuidas reageerisid teised õpetajad küsimuste peale? Vastasid, et seda on vaja lihtsalt tunda. Oma pädevuse ja metoodiliste teadmiste puudumist on kerge sellise vastusega varjata. Sellise kogemuse pärast tekib kibestus, et on ju soov ja püüd, aga võimalusi pole.

Olen ka Internetist leidnud tasulisi materjali, olen neid ostnud, kuid lubatud tulemust ei saanud. Nüüd tunnen igast tasuta keeleõppepakumisest huvi. Ei näe enam mõtet oma raha eest osaleda keelekursustel, kus tuimalt antakse materjali ilma oskuseta seda seletada.

Kunagi olid keeleõppe raadiosaated. Kahju, et neid on nii vähe.

Töölalaseltsil saan iga päev eesti keeles kirjutada ja lugeda. Puudu on kõige rohkem kuulamise ja kõnelemise võimalustest.

43_35-49_N

Lõpetasin 1990. aastatel kooli, meil ei olnud eesti keele õpetajat. Lapsena tundus, et Tallinnas on inimesed teistsugused, see oli huvitav. Tekkis isegi välismaa tunne.

1990. aastate kursused on seotud negatiivsete mälestustega: tuim teemade päheõppimine ei andnud tunnet, et õpin eesti keelt ja see õpi-pähe-ja-kõik-suhtumine ärritas. Sooritasin kateooriaeksami. Tean, et komisjoni peale oli palju kaebusi. Neid võib ka mõista, kuulata terve päev sama juttu on väsitav.

Ma ei saa õppida, kui tunnen selles survet. Samas on riigikeele valdamist riigil õigus oma elanikelt nõuda.

Tartus tundsin arsti negatiivset hoiakut, et ma keelt ei valda, aga ta tegi kõik, mis temast sõltub, et aidata. Kui käisin lapsega täiesti poliitikast vabas eesti keskkonnas, siis hakkasin teistmoodi keelt tajuma. Seal oli kõige olulisem ükskõik kuidas teineteist mõista, seetõttu julgesin eesti keeles rääkida.

Minu keeleõppe vajadust on millegi pärast raske korraldada. Kursustel öeldakse: “Me valmistame B2-eksamiks ette“, kuid mina tahan õppida rääkima! Vahel puutun eestlastega kokku, kes imestavad, et on meil soov eesti keelt omandada. Ütlevad: „Aga meie arvasime, et teil seda pole vaja“. Usun, et B1- tasemele keelt omandada saab ka ilma keelekeskkonnata, aga Sillamäe oludes B2-taseme saavutamine on juba raskem.

Tunnen veel puudust subtiitritega filmidest, mida võiks rohkem olla. Mulle meeldivad kõik eestikeelsed üritused, ka eesti teater. Oleks hea, kui oleks kättesaadav informatsioon võimalustest, kus saab koos lapsega keelelaagris viibida.

44_35-49_M

Minu marilase päritoluga ema tundis 1980. aastatel eesti keele vastu huvi. Ta ostis mingi vestmiku ja mäletan, et lugesin lapsena seda ka. Tekkis huvi, kuivõrd need keeled on sarnased, käisin ka Marimaal. Esimene kokkupuude eesti keelega oli lasteaias, ilmselt tulid mingid külalised, kellele taheti head meelt teha ja mõeldi välja „eesti tantsu“, mis tähendas seda, et mina, jookstes, vedasin kõiki lapsi käest kinni enda taga ja me laulsime: “Üks-kaks-kolmneli-viis-kuus-seitse!“, kordasime seda koguaeg, selles seisnes kogu meie esinemine. Nüüd mõtlen, et võib-olla õpetada meile muid sõnu kasvatajad ei osanudki...

Meil oli koolis lühikest aega (paar kuud) kuuendas klassis eesti keele õpetaja. Ta valdas eesti keelt nii hästi, et arvasin, et ta ongi eestlane, kuigi ta, muidugi, ei olnud. Tookord oli meie klassiga väga raske nendel, kes olid nagu temagi lahked. Võib-olla see raskus tulenes sellest, et algkoolis õpetaja kasutas füüsilist vägivalda, kui keegi meist ei osanud vastata. Tulime koju, seal saime peksmist juurde loetud õpetaja märkuste pärast. Kooliaastad olid üsnagi vägivaldsed. Kui pärast seda klassi tuleb õpetaja, kes on normaalne, siis mingi seaduspärasuse järgi tema peal hakatakse välja elama kogu oma kogunenud viha.

1990. aastatel läbisin kaks kursust „A“ ja „B“ kategooriale. Kui õigesti mäletan, siis pidid alguses 600 krooni maksma ja siis eduka eksami puhul said 450 krooni tagasi. Õpetaja oskas seletada, aga ikka pabistasin eksamil. Mäletan oma suhtumist: „Komisjon kardab, et ma ei soorita eksami, mina kardan sama – kõik me kardame!“, see võttis pinget maha.

Arvan, et kõnelemishirm võis tekkida olukorrast, kui ootad oma järjekorda keeletunnis ja see pingeline ootus enne enda kõnelemist jääb emotsionaalse mällu meelde edaspidise takistuseks.

Võtsin enne eksamit ka paar intensiivtundi, hind oli sama, lihtsalt see kursus raha ei tagastanud, selle tõttu ei saanud täismahus selle võtta. Kodakondsuse eksamiga ei olnud mingisuguseid probleeme, see oligi minu eesti keele õppe eesmärk.

Töötasin eesti kollektiivis ühes teises linnas, aga seal oli pigem paralleelne koosviibimine. Meil oli kaks lauda: eestlaste ja venelaste laud, mitte vaenulikkuse tõttu, vaid lihtsalt ei olnud soovi mööblit ümber paigaldada, et aktiivsemalt suhelda. Töölalasel oskasin eesti keeles korraldusi anda.

Eestis elades oli tihtilugu segadus, mis keeles suhelda. Kui räägid eestlasega eesti keeles ja tema vastab sulle vene keeles või vastupidi, alustad juttu vene keeles, sulle vastatakse eesti keeles. Raske on leida motivatsiooni keeleõppeks, kui oma linnas elades ei ole reaalseid kokkupuuteid eestlastega.

Hiljuti kolisin Soome. Ka seal on migrantidele tasuta keeleõppega asutused loodud. Mina nende hulka ei kuulu, kuid võrreldes Eestiga ei ole keeleõpe nii kallis: 42 eurot maksis õpik ja 80 eurot maksis poolaastat keelekursus. Taskukohase hinnaga ja läbimõeldud ülesehitusega õpik, mis käsitleb maksimaalselt igapäevaseid olukordi, annab inimesele tunda riigi teistsugust suhtumist keeleõppesse.

Olen rahu, sõpruse, kaubavahetuse pooldaja. Mul on valus vaadata, kuidas riigi eelarve kulub relvastusele, kuidas keeleõppe korraldamise asemel, mis võimaldaks olla ühes info-ja suhtlemisruumis, panustatakse veel ühte soomukisse nagu see sõja puhul aitaks.

50_35-49_N

Elasin lapsena Sillamäel alates 1980. aastast. Mäletan, et lasteaias laulsime laulu: „Mu lipuke on punane“. Koolis pidi olema eesti keel, kuid õpetajat ei olnud. Kutsehariduse saamisel Ida-

Virumaal laulsime tundides: „Ütle meri, mu meri..“ ja teisi laule. Mind häiris, et midagi asjalikku tunnis ei toimu ja kirjutasin direktori nimele avalduse palvega vabastada mind eesti keele tundidest. Direktor kutsus mind enda juurde. Ma ütlesin, et kavatsen Eestist ära kolida, selle tõttu ei lähe eesti keelt vaja. Vabastati. Pärast õpinguid Venemaal tulin tagasi. Esimesed eest keele kursused algasid 1997. aastal, õppisin tekste pähe „B“ kategooriale ära, kuigi need olid minu jaoks nagu täielik „abrakadabra“. Keelt õpetati formaalselt, mitte sisuliselt.

Üksteist aastat töötasin Sillamäel klientidega, kordagi pole olukorda olnud, kui oleks vaja eesti keeles midagi vastata. Siis otsustasin oma eriala vahetada ja astusin ühte Ida-Virumaa ülikooli. Paralleelselt käisin ka keeltekoolis. Õpetaja oli kindlasti pädev, sest valdas mõlemat keelt hästi ja oli pika õpetamiskogemusega, kuid rohkem meelis talle oma elust vene keeles jutustada. Nii juhtuski, et iga järgmise tunniga oli meil aina vähem õppetööd ja aina rohkem tema mälestusi.

Ülikoolis oli meie eriala raames ettenähtud kaks praktilise eesti keele kursust. Selliseid nagu mina, kes tulid täiskasvanuna sinna nullteadmistega eesti keeles oli päris palju. See on meie piirkonna omapära. Kõik me lootsime, et nüüd saame kasvõi algtaseme teadmisi kätte, kuid õppetöö seisnes tekstide lugemises ja tõlkimises. Grammatikat ei seletatud. Selle peale hakkasime pabistama ja õppejõu poole pöörduma. Õppejõud vastas, et ei tasu muretseda, aine sooritamise probleem ei tule. Siis pidime testi täitma ja selle alla oli pandud tühi rida pakkumisega oma küsimust kirjutada. Kirjutasin, et kuna keelt ei valda, siis mind huvitab, millal algab eesti keele õpetamine? Õpetaja teadis, kes seda kirjutas ja jättis mind meelde, sest aine lõpetamisel, kui meie õppisime pähe tema poolt eelnevalt kontrollitud tekste, sain ma „F“. Küsisin temalt, miks sain sellise hinde? Ta vastas, et ma ju ise tunnistasin, et „ei valda keelt“. Korduseksam parandas ta hinde „E-ks“, põhjendades, et ei ole minu essee arvamusega nõus. Mul on see töö siiaamaani alles, sest olin väga šokeeritud, et nii võib käituda. Muidugi, ebaõiglane ja üleolev hoiak õpilastesse häälestab keeleõppele vastu.

Ülaltoodud keeleõppe kogemuste tõttu osutus mul B2-keeletaseme saavutamine ülikooli lõpetamiseks võimatuks, sest mina ei saanud baasteadmisi. Riigi positsioon oma elanike suhtes tekitab samamoodi protesti, sest kvaliteetse keeleõpe leidmine jäeti täielikult inimeste mureks.

51_35-49_M

Lõpetasin kooli 1990. aastatel, eesti keele tunnid olid ainult viimases klassis, need andisid minimaalse sõnavara. Siis maksin keeltekursuste eest, sooritasin algtaseme eksami esimese korraga ja sain eesti kodakondsuse. Eestikeelseid saateid ei kuula ega vaata, sest minu keeleoskus on liiga tagasihoidlik, et midagi mõista. Mäletan, et pärast eksami sooritamist oli tekkinud väike keelebaas, aga kui seda ei saa suhtlemise käigus kinnistada, siis see ununeb.

Motivatsiooni eesti keele õppimisel annaks konkreetse vajaduse tunnetamine. Samas, kui keelt juba niivõrd vaja on, siis on tihtilugu juba hilja, selleks, et alles alustada õppimisega. Tuttavad eestlasi mul ei ole. Kui tuleb midagi küsida väljaspool Sillamäed, siis alguses proovin vene keeles. Kui ei mõisteta, siis üritan meelde tuletada neid väheseid eesti sõnu, mida tunnen.

Töölalaseltsil saan eestikeelse kirjavahetusega hakkama. Oleksin huvitatud võimaluses pöörduda keelekõnetõlkjatega kirjalikult, kui midagi on arusaamatu.

Võib-olla oleks ka keeleklubi hea mõte tingimustes, kui linnas ei ole eestlasi. Praegu läksin veel üht kõrgharidust omandama. Ülikoolis on ettenähtud ka eesti keele süvaõppe 30 EAP raames, aga esimese õppeaasta jooksul see ei ole veel alanud. Minu jaoks ei ole eesti keel poliitikaga seotud, see on nagu lisaoskus.

52_N_35_49

Olen eesti keelt õppinud, kui Jõhvis müüjana töötasin. Mitu aastat tagasi hakkasin Narvas töötama, aga seal ei ole keelepraktikat isegi minu minimaalsele keeleoskusele.

Olen kokku puutunud oma keelelise abitusega olukorras, kui üritasin teatada bussifirmale ohust meile, Sillamäe-Narva liini reisijatele. Nimelt on üks vana juht, kes aastate jooksul on meile tuttav. Sellest ajast, kui tal suri naine ära, muutus ta väga hajameelseks. Unustab näiteks Sinimägedesse sisse sõita. Kui reisijad tulevad meelde, et sõitsime mööda, siis ägedalt pöörab kohe keset maanteed ära. Talvel ta, kihutades, ei märkanud lumesahka ja alles viimasel hetkel jõudis vastassuunda pöörata. Meil vedas, et see juhuslikult oli tol hetkel vaba. Vahel on reisijate hulgas medõde, kes näeb, et tal on südamega tõsisemaid probleeme ja annab

juhile „Validooli“. Oleme teda rooli tagant äratanud, kui ta Narva valgusfooride juures magama jääb. Meil on väga hirmus temaga sõita. Paljud kaasreisijad on minu kuuldes selle tõttu Tallinna (piletil olevale numbrile) helistanud, mina samuti, kuid bussijuht töötab siamaani. Helistades bussifirmasse, ütlen eesti keeles: „Tere!“, aga edasi ma ei oska neid olukordi eesti keeles kirjeldada, seetõttu lähen vene keelele üle. Naisterahvas, kes seal töötab, kuulab ära, aga mees paneb venekeelse jutu peale kohe toru ära. Kui tegemist on eluohtlike olukordadega ja niimoodi „teenindatakse“, siis tunned, et probleem ei ole keeles, vaid terve mõistuse olemasolus nendel, kes panevad keeleoskuse kõrgemale kui ühiskonna turvalisuse ja heaolu.

4_50-64_M

Eesti keel oli ainult algkoolis, see oli 1966-68. aastal, paar sõnu mäletan siiaaani. Edaspidi meie koolis eesti keelt ei olnud, tehnikumis ka ei olnud, kuid olin 17-aastaselt praktikal Jõgevamaal kolm nädalat. See oli väga vahva!

1988. aastal olid Sillamäel keelekursused, läksin sinna omal algatusel. Õpetaja oli väga hea, suur rõhk oli kõnelemisel, kuid rühmas olid liiga erineva tasemega inimesed. Raske oli sammu pidada.

1995. aastal tahtsin kodakondsust saada, läksin uuesti kursustele, kuid õpetaja tunnid olid struktureerimata ja väga segased. Tekkis tunne, et sellist inimest pandi õpetama ainult selle tõttu, et ta oli rahvuselt eestlane. Tema õppetöö ei olnud läbimõeldud ja võrreldes esimese kursuse kogemusega ta ei osanud tunde anda.

Eesti keele õppeks on nii väline motivatsioon (riigi nõuded), kui ka sisemine. Tahtsin eesti keeles suhelda, selle tõttu ei hakanudki kursusel aega kaotama, vaid otsustasin, et õpin ise.

Kuulasin raadiot, võtsin raamatukogust õpikuid ja õppisin ära. Kõnelemisoskuse arendamisega oli probleeme. Otsisin, kellega saaksin rääkida, kuid terve linna peale sellist inimest ei olnud. Harjutasin iseendaga rääkides ja esimese katsega sain kodakondsuseks vajaliku keeleksamiga hakkama. Kui tookord oleks eestikeelsesesse keskkonda sattunud, siis praegu räägiks vabalt.

Kui sõidan väljapoole Sillamäed, üritan rääkida eesti keeles. Siin on väga eestlastest puudu. See on Sillamäe põhiline probleem, eesti keel ununeb, kui ei ole keskkonda.

7_50-64_N

Keeled üldiselt lähevad mul kergesti, koolis olid tol ajal võõrkeeled olemas, aga eesti keelt ei olnud (1969 aastal lõpetasin). Kõrghariduse omandasin teises riigis.

1990. aastatel oli siis esimene eesti keele õppe kogemus. Tahtsin keelt suhtlemiseks omandada. Pärast olid veel ühed kursused, õpetaja metoodika oli nii läbimõeldud, et saime alguses sõnavara, siis suhtlemisharjutusi, grammatikat. Oli väga pädev õpetaja, kuid kahjuks suri. Seda ei saagi võrrelda korrapäratu ajasisustamisega, mida nüüd nimetatakse „keeleõppe kursusteks“.

Viimastel tasuta MISA kursustel palus õpetaja meie keeletaseme määramiseks rääkida oma elulugu. Kes enne tundi valmistas seda ette – rääkis ära, millest õpetaja tegi eksliku järelduse, et meil on baas olemas. Tekstid olid mõeldud edasijõudnutele, kuigi meie hulgas oli palju neid, kes lihtsalt ei suutnud koos töötada oma madala keeletaseme tõttu. Sellest tekkis pidev stress. Kordamist ei olnud, kui tuli sinu kord, pidid midagi rääkima, kuigi ei osanud.

Märkasin, et õpetajal puudub süsteem: tegime kodutööd, mida keegi ei kontrollinud, vahetasime mingeid teemasid siit-sealt. Rühm hakkas lagunema, ka mina mingi hetk ei pidanud enam vastu ja läksin ära. Muidugi negatiivne kursuse kogemus võtab motivatsiooni ära, nüüd ei tahagi enam eesti keelt õppida, on kahju oma ajast ja pingutustest.

20_50-64_M

Nõukogude ajal oli suhtumine eesti keelde selline, nagu see oleks mitte siin, vaid paralleelses maailmas. Minu naabrid olid ingerisoomlased, vanem paar, kellega tavaliselt me ei suhelnudki. Võib-olla olen nende käest kunagi paar kommi saanud.

Mis puudutab eesti keelt koolis, siis võib öelda, et kaheksa-aastase kooliõppe vältel tuleks eesti keele õpet kokku üks kuu. Mäletan, et kahetsesin, et eesti keelt oli nii vähe, sest iga keele õpe oli minu jaoks huvitav.

Ma ei mäleta, kas Sillamäe mäetehnikumis õpetati eesti keelt või mitte, kuid praktikal kaevanduses oli küll eestlasi, kelle käest soovisin teada saada, kuidas on üks või teine sõna eesti keeles või mida tähendab mingi eesti sõna, vaatamata sellele, et meie suhtlemiskeeleks oli vene keel. See oli 1990. aastate lõpp, keelenõudeid veel ei olnud, aga mul endal oli huvi eesti keele vastu.

Tallinna Polütehnilise Instituuti sisseastumisel pidin eesti keeles suhtlema nagu oskasin ehk minimaalse sõnavaraga, ka telefoni teel küsimusi esitades. Mind parandati delikaatselt ja ülikoolis õppimise ajal ma negatiivset suhtumist ei tundnud.

Eesti keele vastu mul vaenulikkust ei olnud, mäletan, et nõukogudeaegses keskkonnas vahel kasutati mingeid alaväärtustavaid sõnu eestlaste suhtes, kuid minu jaoks nendes sõnades puudus emotsionaalne negatiivne tähendus.

Perekonnas oli reeglilik lugupidav suhtumine kõikide inimeste vastu, sõltumata nende rahvusest. Ema kolleegide hulgas oli ka eestlasi. Mäletan, et nad olid abivalmid ja sõbralikud. Perekonnas valitses heatahtlikkuse õhkkond maailma ja inimeste vastu, millele lisandus minu uurimishuvi, sh ka eesti keele vastu.

Nõukogude ajal oli üheks võimaluseks huvitavat infot saada raadio. Eks ma sõnadest eriti aru ei saanudki, aga isegi see taustajutt, millest sa aru ei saa, nagunii tekitab sinus mingisugust keelevaimu ja korduvatest fragmentidest hakkad aru saama. Igatahes, kuulsin tol ajal Tõnis Erilaidi saadet, mis pakus mulle musikaalsest ja tehnilisest vaatevinklist huvi (kuna see oli tollel ajal haruldase stereoefektiga). Kuni tema raadiosaadet ootas, tulid ka uudised ja kui oled kursis samasuguste vene uudistega, siis tekkib huvitav võrdlusmoment, isegi, kui keeleoskus on nullile lähedane, kuna koolis, nagu ma olen juba öelnud, eesti keele tunnid puudusid.

Noore inimesena väljaspool Sillamäed puutusin kokku olukordadega, kui pidin midagi eestlaste käest küsima. Minu hoiak oli selline, et võiksin ju eesti keelt vallata, aga vabandage mind, ma ei valda. Rääkisin nagu oskasin, kasvõi läksin vene keelele üle, aga psühholoogilist barjääri mul ei olnud stiilis: mida nüüd küll minust mõeldakse? Mida minust arvatakse?

Kui sõitsin Sillamäe ja Tallinna vahel, siis pöörasin tähelepanu sellele, et bussi peal, mis läks Tallinna suunas, oli kirjutatud „Tallinna“. Hakkasin enda jaoks seletama ja meelde jätma, et just nii ongi eestikeelne tõlge «на Таллинн».

Või siis ostsin raamatu „Räägime eesti keelt“ ja lugesin selles esimest 4-5 õppetundi läbi, et eesti grammatikaga tutvuda. Mul oli selline pigem isiklik lähenemine keeleõppesse, milles esitasin endale küsimusi: Mis? Miks? Millest on see just nii tekkinud? Mäletan, et terve nädala jooksul üritasin enda jaoks selgusele jõuda, kuidas on eesti keeles moodustatud sõnavormid. Lõpuks avastasin loogiliste järelduste kaudu enda jaoks sõnavormide moodustamise põhimõtted ja enam ma grammatikaga ei tegelnud. Veel üks moment on seotud sellega, et üritasin enda jaoks kõike ümbruses nähtud eesti keelde tõlkida, aga eesti keeles rääkida ma veel ei osanud.

1987. aastal tutvusin kohaliku eesti maaelu esindajaga – Meedy Hiielega, kes oli minu jaoks esimene inimene, kellega hakkasin eesti keeles suhtlema. Ostsin temalt piima ja tema sõbralik suhtumine julgustas mind eesti keeles rääkima, kuigi ma eriti ei osanudki. Ükskord tegin nalja, et aktsendi ma juba valdan, nüüd tuleb eesti keelt õppima hakata. Nüüd mõistan, et eesti keele probleem on samavõrd lingvistiline kui ka psühholoogiline.

Selleks, et psühholoogilisest keelebarjäärist üle saada, võib-olla aitab mänguline lähenemine, kui me näiteks ühe õpitava keele meloodikat paneme oma emakeelde, mulle tundub, et see võiks aidata kõnelemise hirmust üle saada. Eesti keelt omandada aitas mind pärast nii Tallinna keskkond, kui ka minu harrastus eesti kollektiivis ning lisaks minu aktiivne ühiskondlik tegevus.

Arvan, et eesti keele omandamist Sillamäel mõjutab elanike suunitlus venekeelsele meediale. Lisaks ka teatud postnõukogudeaegne sündroom... Kuid põhiliseks takistavaks teguriks on see, mida nimetatakse majanduses teenuste edastamine. Kas Sillamäel tunnistatakse keele valdamise või mittevaldamise fakti elanikkonna seas probleemina? Millised meetmed selles valdkonnas kasutatakse, et keeleõpe oleks elanikele kättesaadav? Kes on see ametnik, kes vastutab infokorralduse eest, mis puudutab eesti keele õppimisvõimalusi? Kas keeleõppimisega seotud info on avaldatud kohaliku omavalituse leheküljel? Kas on keeleõpe võimalik keeleringides või klubides? Vastused nendele küsimustele näitavad keeleõpe korralduse taset.

24_50-64_N

Tulin Sillamäele 1983. aastal. Arvan, et grammatikat saab ka iseseisvalt õppida. Läbisin palju kursusi. Tulemuseks on see, et saan loetavast tekstist aru. Saan ka tööalase dokumentatsiooniga hakkama.

Arvan, et saavutada B2 -keeletaset ilma kättesaadava võimaluseta linnas eesti keeles suhelda on ebareaalne. Kui mitu aastat ei ole mingit kõnelemispraktikat igapäevaelus ja siis pead äkki midagi ütlema, siis tekkib täielik tardumus. Selle tõttu, kui olen Tallinnas või Tartus on minu jaoks kergem inglise keeles suhelda. Saan aru, et enam ei saagi keelt selgeks. Isegi, kui oleks eesti keele praktika venelastega, siis see ei aitaks meid eesti konstruktsioone kõnelemisel mõista, sest venelased ei oskagi sellised omavahel luua ja kasutada.

Saaksime eesti keele klubis teineteisest igal juhul aru, isegi kui räägiksime vigases eesti keeles. Minule tundub, et kõige suuremaks takistuseks on eestlaste puudumine linnas.

26_50-64_N

Koolis meid õpetati, et elame Nõukogude Liidus. Lapsepõlves ja nooruses oli levinud selline arusaam, et kusagil on eestlased olemas, kes aga räägivad vene keelt. Koolis eesti keelt ei olnud, kõrghariduse sain Venemaal. 1990. aastatel, kui tulin tagasi Sillamäele, läksin keelekursustele. Ei olnud mingisugust negatiivset hoiakut, kui nii on vaja, siis tuleb teha. Keeleõppe oli kallid, kuid sain vajalikku C-kategooria. Omal algatusel pakkusime õpetajale, et läbime temaga ka D –kategooria kursuse. Ta nõustus, kuid mingil põhjusel tal kadus õpetamisel huvi või siis ei olnud vastavat kogemust, sest jätkuv tundide sisu muutus tühiseks. Oli tunne, et ta vaid ootab, milla tund lõppeb. Meie rühm, kogedes sellist nõrka õpetamist, hakkas iga tunniga lagunema. Kuid olles usin õpilane sain ikkagi kodakondsuse.

Pärast umbes viie aasta jooksul praktikat ei olnud. Tööalaselt samuti ei olnud eesti keelega kokkupuudet. Osalesin mitmel tasuta keelekursusel. Arvan, et parim õpetaja on kakskeelne, kes oskab eesti keele süsteemi läbi võrdluse vene keelega seletada. Tavaliselt on selline probleem, et õpetaja midagi ei seleta. Kuid kõige rohkem segab mind rõhuasetus keeleõppes, suund sellele, et trennida järjekordse eksami sooritamiseks, mitte selleks, et õpetada inimesi rääkima. Toimub tuim tuupimine keeleõppe asemel, mis tekitab negatiivse hoiaku.

Pidev keelenõuete muutumine on nagu tuuleveskitega võitlemine. Kord on kategooriad, kui saad nendega hakkama, siis tekkib kolm keeletaset, tegid vajalikku ära, jälle uus nõue. See tekitab lootusetuse tunnet. Ka tänapäevase keeleeksami sisu on loterii, mis ei pruugi inimese reaalseid oskusi kajastada. Keelenõuded on Damoklese mõõk, sest puuduvad normaalsed võimalused nendeks ettevalmistamiseks. Ma olen sellest väsinud, et iga kord pean midagi tõestama. Eksamite sisu ja korraldus „tapsid“ mind nii, et teist korda ei ela ma seda üle.

Kui tuleb keeleinspeksioon, siis tuleb rääkida elust, kuid läbitud kursustel ei pöörata kõnelemisele põhilist tähelepanu. Kui ka igapäevases elus ei ole kellega eesti keeles rääkida, siis loomulikult on raske vabal teemal suhelda. See on suur stress.

Näiteks, alles viimastel kursustel, mis olid korraldatud tööandja poolt, pöörati esimest korda tähelepanu foneetikale. Sellest lausa alustati, kuna tuli kuulus õpetaja Tallinnast, kellel on loodud oma süsteem keele omandamiseks. Ja see oli ainuke kord, kui üldse seletati, kui olulised on välted, et “kool“ ei ole „koll“ ja sellest, kuidas sa venitad häälikuid võib sõltuda terve sõna tähendus. See oli mulle täielik šokk, et pärast 15 aastat keeleõppe kogemust saad sellisest olulisest komponendist nagu foneetika iseärasused esimest korda teada.

See ei ole normaalne keelemetoodika korraldamises! Ta õpetas ka sõnavormide moodustamist, tegi grammatika seletamiseks skeeme. Meie rühm sai kogu teooria kahe kuuga selgeks, mis tõestab, et venelaste eesti keele oskuse probleem on tekkinud eesti keele õpetamise metoodika puudumisest keelekursustel. Formaalne keelekursus, milles õpetajal puudub süstemaatiline lähenemine keeleõpetamisele, loob inimesele ainult abituse tunde ja arusaama, et eesti keel on võimatult keeruline. Pädeva õpetajaga tuli välja, et asi polegi keele raskuses või meie rumaluses, kui eesti keele grammatikat saab kahe kuuga selgeks teha.

Õpetajad peavad aru saama, et enamusele täiskasvanutest on väga oluline aru saada, miks eestlased just nii räägivad. Saadud teadmistega olid meie rühmas kõik võimelised moodustama ükskõik millist sõnavormi, küll aeglaselt, aga konstrueerisime ära ideaalse täpsusega.

Irooniline on see, et kõneleda me ei jõudnudki. Selleks, et saadud teoreetilisi teadmisi praktikas kinnitada, oli vaja tellida veel järgmisi mooduleid, kuid raha enam polnud.

Julgust rääkida mul ei ole. Miks? Minu ainukeseks võimaluseks Sillamäel eesti keeles suhelda on keeleinspektsiooni tulek. Valmistan kohtumiseks ette ja räägingi iga paari aasta tagant eesti keeles, sest muid eestlasi Sillamäel ma ei tunne.

27_50-64_M

Tulin Sillamäele 1971. aastal. Eestlasi linnas ei näinud, see oleks olnud eksootiline. Meie teadsime, et linn on suletud, et meid ei lasta kusagile välja. Kord olin tehnikumist suunatuna praktikal Eesti külas. Kui oleksin olnud kauem, siis õppinuks rohkem sõnu. Hakkasime pärast üksteise eest eputama, rääkides eesti keeles üksikuid sõnu.

Eesti taasiseseisvuse ajal ütles minu tööandja, et ma õpiks eesti keelt. Sain aru, et keel on eestlastele püha, aga kogu keeleõppe korraldamisest ei saanud aru. Soomes pakutakse tasuta keeleõppe kursusi kõikidele soovijatele. Meil midagi sellist 1990. aastatel ja ka hiljem ei olnud. Keeleõpet pakuti ainult kõrge hinna eest. Kui hakkasin uurima, kus saaksin õppida, öeldi, et kursused on Narvas. Öhtul. Kuidas ma seal tagasi saan? Bussigraafik on väga ebamugav, bussid sõidavad Sillamäele tagasi vara ja on oht, et jäädki Narva ööbima.

Selliseid saateid, kus saaksid eesti keeles kuulata ja lugeda venekeelsed subtiitrid, on olnud kõigi nende aastate vältel telekanalites vähe. Tundsin vastuolu selle vahel, mida mul on vaja ja mida pakutakse. Tahtsin keelt õppida, kogusin 3 000 krooni ja läksin pärast tööd keelte-kooli. Ma ei saa öelda, et õppisin rääkima, pigem koostasid eesti keeles lauseid. Olin pärast tööpäeva nii väsinud, et pärast harjutuste osa, kui algas audeerimine mõnusa merekohina taustal (see oli selle keelekursuse süsteem, et pidime 45 minutit kõrvaklappidega ja pehme pleedi all eesti dialooge kuulama) ma jäin iga kord magama. Esimesed rahulikud hetked, kui algas rahustav muusika ja meloodiline eesti keel, mõjusid minule nagu unelaul. Tuli meelde, kuidas ma lapsena ei tahtnud lasteaias käia, sest seal oli „vaikne tund“. Mõtlesin nüüd, mil-line loll ma olin, et ei hindanud seda rahulikku õhkkonda.

Igatahes, see mitmetunniline keeleõppe pärast pingerohket tööpäeva oli üle minu jõu, see oli nagu kaks täiskoormusega töökohta, aga arusaam keelest ikkagi tekkis ja tahtsin eksamile minna. Öeldi, et eksam toimub kolme kuu pärast Jõhvis, et ma pean ennast kusagil registreerima. Mõtlesin, et kolme kuu pärast need kinnistamata esimesed teadmised ilmselt ununevad

ja ei läinudki eksamile. Mul jäi mulje, et keeleõppe korraldajatel ei ole vastutust eksami tulemuste eest. Ma olin valmis oma aega ja raha keeleõppesse panustama, kuid veel üks kord raha koguda on minu jaoks kallid.

Riik saaks keelepoliitilisel tasemel keeleõppe võimalusi natuke kättesaadavamaks teha, aga paistab, et selles ei olnud huvi ja see näitab lugupidamatust oma elanike suhtes. Sillamäel elades ei ole mul argipäevaelus eesti keele oskusi mitte kusagil rakendada, ka selle tõttu motivatsioon kadus. Kui poodides oleksid sildid kahekeelsed, siis oleks see keeleõppeks kasulik, vähemalt kusagilt oleks pidev kokkupuude keelega.

32_50-64_M

Õppisin eesti keelt alates kolmandast klassist. Elasin teises linnas, seal õpetati keelt lauludega. Klassis oli 35 inimest, aga hääldust jõudis õpetaja meile ikkagi õpetada. Lisaks elasid meiega kõrvuti eestlased ja mul oli huvitav, millest küll nemad rääkivad?

Tulin Sillamäele 1970. aastatel, kui lõpetasin Sillamäel kooli, ei olnud ühtegi eesti keele tundi, saksa keelt õpetati heal tasemel.

Kui 1990. aastatel korraldas tööandja kursusi, mõtlesin, miks mitte proovida C-kategooriale? Ja saingi hakkama. Läbisin ka 2004. aastal töötukassa poolt ühes teises linnas eesti keele sajatunnilise kursuse. Kuidas mul vedas! Sest poleks ka tasu eest saanud nii häid kursusi, nagu mul õnnestus tasuta saada. Õpetaja oli pühendunud, jagas nii teoreetilisi kui ka praktilisi soovitusi. Tutvustas eestlaste hingemaailma, elukorraldust, käisime paar korda ekskursioonil. Õpetaja selgitas, et keelt ei saa omandada ilma kontekstita, see ei kuku meile lihtsalt valmistootena kätte, vaid jääb kõigepealt taustana pähe. Kuna ta hoiatas, et sellest võib alguses pea valutama hakata, siis kui väsisime ära ja hakkaski pea valutama, teadsime, et see on normaalne ja läheb üle.

Õpetaja soovitas vaadata subtiitritega filme, enda jaoks kõva häälega tekste ette lugeda ja leida endale keegi, kellega ei karda eesti keeles suhelda.

Ta õpetas nii eksami läbimise meetodikat, kui ka seda, et enne eksami kõnelemisosa on hea suhelda inimestega koridoris, kasvõi natukene nendega tutvuda, sest äkki oledki selle inimesega paaris ja tõepoolest, nii mul juhtuski!

Õpetaja panusega sain kohe algtasemeeksamiga hakkama. Mulle tundub, et hea eesti keelega venelastel on olnud eesti keskkonnaga kokkupuude. Mina eelistan veeta aega kasulikult, seetõttu minu suhtumine keeleõppesse oli heatahtlik, sõltumata sellest, kas mul on seda tööl igapäevaselt vaja või mitte.

36_50-64_M

Eesti keele tunnid olid koolis. Kõrghariduse sain väljaspool Eestit. Tööl on eesti kollektiiv, erialaselt saan oma eesti keelega hakkama.

Eesti keele õppimise kogemusest on mul jäänud meelde üllatavad õpetajate vastused: „Ma ei tea!“ või „Nii peab olema!“. Käisin kursustel nii tööandja poolt kui ka oma raha eest. Mind pani imestama õpetajate ettevalmistamatus ja teemade valik keeleõppeks. Teemad ei olnud argipäevased, mida saaksin elus kasutada. Audeerimisel räägitakse sellise lindistatud müra taustal, et tekkib küsimus, kas meid valmistatakse hoopis luurajateks ette või sellise tugeva taustamüra eesmärk on kasutada iga võimalust, et keeleõppijat segadusse ajada?

Millisest eesti keele õpest või integratsioonist me saame rääkida, kui linnas puudub juba üle viie aasta keeltekool? Kui ei ole professionaalset metoodikat, mis oleks kättesaadavatel keeltekursustel rakendatud? Tunneksin ennast palju kindlamat, kui valdaks eesti keelt, aga kõik neid aspekte arvesse võtmas jääb mulje, et riik ei taha, et eesti keel oleks omandatud.

37_50-64_N

Koolis mul eesti keelt ei olnud. 1990. aastatel tekkis keele valdamise nõue. Sain aru, et ilma eesti keeleta ei saa töötada heal töökohal.

Eesti keele õpetajate puudus tekitas olukorda, milles linnas õpetas eesti keelt õpetajaabi lasteaiast, kes oli küll eestlane, kuid sellest oli vähe, sest ta ei olnud pädev. Eesti keel tundub venelastele nii raskena, sest seda ei seletata, selles aspektis on eesti ja võõrkeele õpetamisel suur vahe. Täiskasvanud inimesena märkan, et eesti keele õpetamisel puudub metoodika, see loobki negatiivseid keeleõppe kogemusi ja tulemusi.

Töötasin väljaspool Sillamäed, õppisin eesti keelt oma töökohal ära. Läbi pisarate ja vaeva. Mina ei oleks tookord „ellu jäänud“, kui poleks ühte eesti kolleegi, kes mind igapäevaselt sellises stressirohkes keeleõppes toetas. Ainult Sillamäel elades ei ole võimalik eesti keele oskust saavutada.

46_50-64_N

Tulin Sillamäele 1988. aastal. Tundsin väga suurt lugupidamist eestlaste vastu, töötasin müüjana ja omal algatusel hakkasin sõnastiku abiga õppima kaupade nimetusi eesti keeles. Üks kord nädalas kindlasti tuli keegi eestlane, kellele sain eesti keeles õpitud sõnu öelda. Pärast küsisin ka pikemaid konstruktsioone, kuidas on õige midagi öelda. Ostjad alati aitasid.

Keelekursused olid kõik tasulised. Õppisin kolm kuud C- kategooriaks, siis sama õpetaja valmistas ka D- kategooriaks, millega ma esimese korruga ei saanud hakkama, küll aga teise korruga. Mul oli sisemine vajadus eesti keelt õppida.

1990. aastatel olin töötaja ja töötukassa poolt osalesin eesti keele kursusel, kuid see oli mõttetu, väga formaalne õpetamine, mis piirdus testide tegemisega. Testid ise olid elust väga kaugel, õpetaja suhtumine oli selline, et temal on ükskõik, kas su vastus on õige või mitte ja millest sa aru ei saa. Mina tahtsin kõnelemisele suunatud kursuseid, mis kasu on sooritada teste, kui selle kõrvale ei ole seletusi ja sa ei mõistagi, miks on teatud vastus õige või vale? Selliseid kursusi oli veel, kus õpetajad tegid aega parajaks, mitte ei õpetanud.

Siis leidsin ühe õpetaja, kes selgitas mulle esimest korda grammatikat, võtsin temalt eratunde. Vaatasin lisaks ETV-d ja kõik filme, mis olid eesti ja vene subtiitritega. Ma ei ole kordagi elus eestlast näinud, kes suhtuks minusse halvasti, kuigi ma saan aru, et suhtlen kodupere-
naise tasemel. Arvan, et viimase seitsme aastaga olukorras, kus ei ole kellega keelt rakendada ja kinnitada, on 70% minu teadmistest kadunud.

Arvan, et Sillamäe linna oludes, kus riik ja kohalik omavalitsus on elanike keeleõppeprobleemist eemale hoidnud (meil ei ole püsivat kättesaadavat võimalust keeleõppeks), tuleks üle 50-aastaseid inimesi riiklike keelenõuetega rahule jätta ja rõhku panna uutele põlvkondadele, et haridusasutustes oleks tugev eesti keele õpetamine.

47_50-64_N

Sillamäe kinnise linna tingimustes oli raske eesti keele õpetajat leida. Meie perekonnal oli tuttav eesti perekond, aga eesti keel oli ikkagi paralleelses maailmas, suhtlesime vene keeles. Keeleõppe oli ainult tasuline, kuid kinnisvara omanik sai olla ainult Eesti kodanik. Ma ei tahtnud kaotada seda, mida omandasin. Läksin kursustele, õppisin sõnu koduste tööde ajal (pesu triikides oli silmade ees lahtine õpik, et sõnu korrata), kuid sõnalõppudes siinamaani kahtlen.

Kui tuleb eesti keeles rääkida, siis räägin ikka. Tunnen, et eesti keele loogika on teistsugune, et kui ma tõlgin sõna-sõnalt, siis eestlased ikka nii ei räägi. Kuid kuidas siis on õige? Need venelased, kes omavahel eesti keeles räägivad, saavad teineteise mõistmisega hakkama, sest kasutavad oma emakeele struktuuri, mis ei pruugi eestlaste sõnakasutustega kokku minna. Sellises suhtlemises on mõtet ainult siis, kui sinu partner valdab eesti keelt paremini kui sa ise, siis saad temalt midagi juurde õppida.

Arvan, et Sillamäel pakutavad kursused saavad ette valmistada ainult B1- keeletasemeks. Edasi on metoodiline tühjus, mida saab kompenseerida ainult praktika eestikeelses keskkonnas.

Veenkeelse linna ja piirkonna tingimustes on C1-keelenõue põhjendatud ainult teadlastele. Teised töötavad inimesed saavad B2-tasemega oma tööülesandeid täita. Selle asjaolu tunnistamine nõuab riigilt hirmust loobumist. On mõistetav, et suhtumine venelastesse on poliitiline küsimus.

Keeletaseme tunnistused ei näita seda, kuidas inimene tegelikult keelt valdab.

See on nagu iga paberiga, vahel tuleb selline kõrgharidusega spetsialist, kes reaalselt midagi ei tea ja ei oska, kuid paberite järgi peaks oskama.

Arvan, et teemad nagu usk, perekond ja poliitika on keerulised lõimumise seisukohalt, parem arutada kultuuri, spordi, muusikat. Käisin eesti kaasaegsel etendusel, sain toimuvast üle kahe sõna aru, aga huvitav oli ikkagi ja väga meeldis. Me ainult arvame, et tunneme teineteise

kultuuri. Vene kultuur ei ole ju üksnes balalaika, matrjoška ja vildid. Igasugused teise kultuuri sildistamised näitavad ainult inimese teadmatust.

Tihti küsitakse, milleks meile eesti keelt õppida? Normaalse elu jaoks! Sillamäel võib-olla ei lähegi seda vaja, aga enda jaoks on ikka vaja. Kasvõi selleks, et mööda Eestit reisisid mitte segamini ajada kööki ja WC-d, mõista, kui palju vaba aega on kohapeal antud enne reisi jätkamist ja veel tuhandest pisiasjadest, mis lähevad sinust mööda, kui sa keelest aru ei saa.

Jah, mingi hetk hakkas mul lihtsalt rahast kahju, mida tuleb tulemuseta keelekursustelele anda. Tekitati Ida-Virumaale mingeid raskusi seal, kus tegelikult oleks vaja ainult pädevat õpetajat ja kättesaadavat keeleõppe võimalust.

Kurb on vaadata, kuidas praegu LAK-õpe toimub. See on meie lastele nagu järjekordne eesti keele tund, kus aine läheb kaduma. 5. klassis muutus kõige armastatum bioloogia aine vastumeelseks. Sisu asendatakse sõnade õppimisega, näiteks, kuidas on voodilutikas. Noh, ei ole ta neid elus näinud, see järjekordne drill aine õpetamise asemel tekitab protesti. Mäletate, kuidas oli filmis öeldud, et õpetajate vead on vähem märgatavad, kuid lõppkokkuvõttes lähevad inimkonnale kallimaks maksma.

6_65-74_N

Minu lapsepõlves, umbes kuni 1963. aastani oli Sillamäe sissesõidu juures turg, kus eesti talunikud müüsid oma kaupa. Lapsena imetlesin, mida nemad kõike oskavad. Koolis ühe aasta jooksul õpetas meile käsitööd üks eestlanna. Eestlaste oskused ja kultuur tekitasid suurt lugupidamist. Minu lapsepõlve põgusad kokkupuuted eestlasega jätsid muljet, et nemad on heatahtlikud ja sõbralikud.

Koolis eesti keelt ei olnud (kuni aastani 1971), kuid oli paralleelne eesti klass. Igas mõttes paralleelne. Elasime nagu reservatsioonis.

Kõrghariduse saamisel puutusin kokku venelastega, kes tulid Tallinna hoiakuga, et eestlased on üleolevad ja hakkavad neid alandama, vist selle tõttu neil sellised kogemused olidki, aga mul oli kõik hästi. Nägin, et igaüks õppis ja kaitses tööd oma keeles ja probleeme ei olnud.

1990. aastate keskel tuli Sillamäele üks eestlanna Tallinnast. Kohtusime üks kord nädalas kolme kuu vältel. Arvan, et 95% pingutustest keeleõppes peab tulema õppijatelt.

Õpetaja andis mulle artikleid, mida ma kirjutasin ilusate pastakatega omal soovil ümber. Hakkasin kuulama Vikerraadiot, mul oli huvitav. Kuulasin kõiki David Vseviovi ajaloolisi loenguid. Võtsin neid ka diktofonile järelkuulamiseks, sest mulle väga meeldis tema kõnestiil.

Arvan, et keelt peavad õpetama kõrgelt haritud inimesed. Sellised asjad nagu keeleõpe talus ei ole niivõrd hea mõte, sest inimesed seal võivad küll olla head, kuid keele õpetamiseks ei piisa olla eestlane. See kehtib ka kursuste õpetajate kohta. Haritud inimeste jaoks on asjakohane soov tunda, et teda õpetatakse metoodika järgi, et õpetajal endal on ilus kõne, mitte, et see on kuidagi sätitud.

Sama ebaseadlik on meetod, kui täiskasvanutest tehakse „lapsi“, lauldakse laulukesi ja tunded ennast narrina.

Teine keeleõppekogemus oli siis, kui sattusin ühel suvel intensiivkursustele. Kursused kestsid hommikust õhtuni, vist viis korda nädalas pooleteist kuu jooksul. Õppisin sealt automatiseeritud kõneoskust.

Kolmas kogemus: kõrgtaseme keeleõpe Jõhvis. Tahtsin õppida Sillamäel, aga sellist võimalust ei olnud. Õpetaja oli kakskeelsest perekonnast, oskas välja tuua tüüpilisi vigu, mida teevad venelased eesti keeles.

Ma ei õppinud hirmu pärast. Ikka isiklik motivatsioon. See aitab ületada kõiki raskusi. Mida rohkem keeli tead, seda suurem on tõenäosus, et saad objektiivset maailmapilti. Eesti meedia on väga kallutatud, võrdlen iga teema käsitlust inglise ja vene esitusega, sest analüütilist arutelu on ikka minu arvamuse kohaselt liiga vähe. Raske jälgida ainult Eesti TV-d, kui saadetes on tihtilugu puudulik argumentatsioon, objektiivsus.

Sillamäel puudub nõudlus, selle tõttu võiski keeltekool kinni minna. Inimesed panustavad ikka keeleõppesse liiga vähe, ka kursustel nägin, et tullakse tihti tegemata kodutööga.

31_65-74_N

1980. aastatel läbisin kursusi, mis olid tehase poolt korraldatud, õppisime hea meelega. Kuid edaspidine keeleõppe korraldus tekitas küsimuse, kas eesti keele oskus on meie kui Eesti elanike kohustus või õigus? Meil siiamani ei ole õpikute sarja, mis valmistaks järjepidava süsteemiga keeletasemeteks ette.

Oluline on materjali mõistmine, kuid küsimusi on palju, vastuseid ei ole. Kui küsid õpetaja käest, miks on nii, on vastuseks tavaks öelda: "Eestlased räägivad nii", kuid selline vastus ei seleta grammatikat.

Riik distantseeris end keeleõppe korraldusest. Vene elanikele pakuti kaheldava sisuga kommertslikud teenused.

Elasin Taanis, seal on tunda, et tahetakse, et sa keelt omandaksid. Ei olnud nii, et pannakse ühte rühma täiesti erineva keeletasemega inimesi nagu siin Eestis kursustel kombeks on.

Arvan, et aastakümnete pikkune keeleõppe korraldamatus kaotas motivatsiooni.

Lisaks puudus vähimgi kontroll selle üle, kuidas viiakse kursusi läbi. Nagu olen juba öelnud, mis kasu on olla kursustel, kui õpetaja ei oska oma õpilaste küsimustele vastata. Eksamil lisandub kuulamisülesannetes suur taustamüra, on selline tunne, et kontrollitakse kuulmist, mitte mõistmist ja kasutatakse igat võimalust, et inimesele kunstlike takistusi seada.

Ma mõistan, et eestlased on keele teemal väga tundlikud, aga kui keeleõppes on selline korralagedus, ärge nõudke siis selliseid keeletasemeid, mida ei oska tagada.

Taanis muutub moodulite kaupa materjal raskemaks, paktuakse tasuta kolmeaastast keelekursust neli tundi päevas.

Eestis pakutavad kursused kestavad kuid, mitte aastaid, rääkimata sellest, et pole miinimumpalgaga töötavatele inimestele tasukohased.

Meie kohalikud omavalitsused esindavad riiki, kuid linnaelanike keeleõppe informatsiooni ja korraldamise küsimused nagu ei olekski nende pädevuses. Muidugi, kui keeleõppe ei ole läbimõeldud ja kättesaadav, siis ei olegi tunda ei piirkondlikul ega riiklikul tasemel huvitust, et eesti keele valdamine elanike seas paraneks. Meil Sillamäel on vaja teada, kelle poole keeleküsimustega pöörduda. Ostin küll hiljuti reklaamitud õpiku, aga ikkagi tekkivad iseisva õppe käigus küsimused, kuid kellelt nendele vastuseid saada? Kas kirjutada õpiku autorile?

34_65-74_N

Olen Sillamäe elanik, eesti keelt ei õppinud kunagi - siin elades ei tunnegi vajadust eesti keele järele.

Mul on juba hilja keelt õppida, aga on väga kahju, et nii palju põlvkondi on alates 1990. aastatest keeleõppe korraldamatuse pärast Eesti jaoks kaduma läinud. Noored kolisid välismaale ära, sest ei näinud siin enda jaoks tulevikku, perspektiivituse tunne tuli ka riigikeele mittevaldamisest, mida võis tasulisel viisil saada, kuid palgad seda ei võimaldanud.

45_50-64_N

Kokkupuuted eesti keskkonnaga ja eestlasega tekitasid lugupidavat suhtumist, keeleõppe aga mitte. Tuli pähe õppida tekste, millest aru ei saa. Haritud inimestel on sellega raske leppida. Perfektsionism takistab „kuidagi“ rääkida. Sõnavara on napp, läbitud kursustel oli kogu aeg juttu ainult endast ja oma tööst. Kasutasin iga võimaluse, mis meil linnas oli, et eesti keelt õppida, tundsin keeleõppes alati suurt vastutust.

Seda pidevat keeleõppega seotud stressi on raske kirjeldada. Minu kolleeg, samuti nagu minagi, käis kõikvõimalikel linna keelekursustel, kodus õpikut käest ei pannud. Kuulamisel ja lugemisel mõistame natuke, millest on juttu, eriti erialaselt, kuid tunneme ennast reaalses elus eneseväljendamises väga abitult.

Ma ei tea, ilmselt puudub keele õpetamise metoodika, sest vaatamata oma pingutustele keelt ei valda. Kõnelemisolukorras tekib alati automaatselt hirm. Ma isegi ei julge midagi vastata. Kui õpid keelt ja pärast ei ole üldse kellegagi rääkida, kuni äkki helistatakse eesti keeles, siis oled nagu tardunud.

Ühe projekti raames käisime eesti etendusel, väga raske on nii käia, kui keeletase ei võimalda aru saada, mida räägitakse. Nagu olen juba öelnud, puudub süsteem, ei ole keeleõppe nii läbimõeldud, et oleks ka teatrikäigust kasu, mitte lihtsalt viisime „linnukese pärast“ B2 keeleoskusega etendusele inimesi, kelle oskus on A2 tasemel. Muidugi, sellistest olukordadest jääb mulje, et sa ei saa millestki aru.

Olen nüüd keeleõppe teemal läbipõlenud, ma ei jaksa enam üritada. Mõistan, et väga palju huvitavaid tööalaseid koolitusi toimub just eesti keeles. Kahju, et ma nendest osa võtta ei saa, vaatamata sellele, et mitukümmend aastat pühendusin oma kõiki pingutusi meie linnas pakutavatele keelekursustele.

48_65-74_N

Tulin Eestisse 1967. aastal. Gagarini tänaval oli meil meeldiv naaber –eestlanna. Suhtusin alati eesti kultuuri suure armastusega. Eesti keel on väga meloodiline, Eesti loodus on ilus.

Elu jooksul oli aeg, milles viis aastat elasin oma perekonnaga mujal. Seal jagasin oma innust eesti muusika vastu kohalikele inimestele ja juhtuski nii, et sinna tuli ansambel „Apelsin“! Muidugi, tulin kontserdile ja esimeste akordidega sain aru, et ei saagi kusagil mujal elada. Tulin pärast nende esinemist lavale ja ütlesin: „Võtke mind tagasi Eestisse kaasa!“. Kaotasime saadud korteri ja kolisime tagasi Sillamäele, saime ühiselamus koha, kus elasime kaheksa aastat.

Kuulasin Vikerraadiot. Käisin kursustel, mis olid grammatika-tõlkemeetodil baseeritud. See arendas lugemis-, mitte kõnelemisoskust.

2000. aastatel sain osaleda tööandaja poolt korraldatud tasuta keelekursustel, see kestis aasta. Lähenemine oli mitteformaalne ja originaalne. Olime jagatud algajateks ja edasijõudnuteks, üritused olid ühised, keeletundides meid salvestati kaamera peale, pärast arutasime nähtut, pidime erinevaid dialooge pidama, kogu aeg toimusid meie osavõtuga etendused, vahel ka ekskursioonid. Keeleõppe oli seotud huumori ja rõõmuga. Kursuse lõpus meie õpetajad palusid meil kirjutada oma märkusi ja soovitusi. Enne ei ole teistel kursustel tagasisidet olnud. Millised märkused võivad olla sellise vahva keeleõppe korralduse puhul? Ainult tänusõnad! Õpetajad tegid ju kõike, et hakkaksime eesti keeles rääkima! Ma sain suure motivatsiooni edasiõppimiseks! Kahju, et hiljem enam midagi sarnast ei olnud.

See kursus oli kümme aastat tagasi, aga siiamaani meeles. Kõneleda on hirmus, sest keeleoskus on kaduma läinud, aga eestikeelsete dokumentidega sain tööalaselt hakkama.

Sillamäe elanikel on levinud võõrandumine riigipoliitika tõttu, vahel see kandub ka eesti keelele üle, kuid mina oskan „sabal ja sarvedel“ vahet teha.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Anna-Olga Luga

(sünnikuupäev: 01.05.1985)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

SILLAMÄE ELANIKE EESTI KEELE ÕPE

mille juhendaja on Mart Rannut,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 21.05.2016